

OBČAN DON QUIJOTE A JINÉ PRÓZY

VLADISLAV VANČURA¹

OBSAH

Občan Don Quijote

Selské Vánoce

Pověťří

Výstřel

Začátek povídky nazvané Gilotina

Zvony mého kraje

Zbraslavská povídka o opatu Martinovi

Jak jsem se učil spisovatelem

Krčín

Kubula a Kuba Kubikula

¹ Převzato z: Vančura V., *Občan Don Quijote a jiné prózy*, Praha 1961 (redakčně upraveno).

Občan Don Quijote

Don Quijote a Sancho chodí doposud světem. Jednoho večera dorazili do hospody, která se nazývá U houkající sovy a leží na konci vesnice Alty poblíže Sevilly. V těch končinách vládl toho truchlivého času generál Franco, bylo to tedy za času povstání, kdy všelijaká cháska zapalovala statky a věšela poctivé sedláčky. V řečené vesnici obsadili Francovi vojáci všechny domy, jež zůstaly ušetřeny, a nikde nebylo volné postele. Don Quijote a Sancho projeli pustou vsí a marně se poptávali po noclehu. Tu si Sancho vzpomněl na zapadlou hospodu a vybídl rytíře, aby jej následoval.

„Milosti,“ řekl, když se blížili k Houkající sově, „dobře jste učinil, že jste se svěřil kroku mého osla, neboť je to nejchytřejší zvíře ze všech, jež stříhají ušima a hýkají. Mám-li mluvit pravdu, musím doznat, že právě on mi dal znamení, ucítiv v tom směru otýpku sena. Jeho zásluhou si tedy, Milosti, usteleme v teplé stáji, či chcete-li, v zámku; jeho zásluhou budeme spát nikoliv pod šibenicemi, ale v seně pod nádherným krovem, kde houkají sovy, či jak vy říkáte, v zámku pod malovaným stropem a za zpěvu sličných paní.“

„Dobrá,“ odpověděl don Quijote, „tvůj osel se zastavil, sesedni tedy a promluv s hospodským.“

„Chcete, Milosti, říci, abych pojednal s kastelánem?“ poznamenal opět zbrojnoš.

„Chci říci právě to, co říkám,“ odsekl don Quijote. „Je čas, příteli, abychom nazývali vše pravým jménem.“

Na ta slova vzhlédl Sancho s podivením na svého pána; zdálo se mu, že jej nepoznává. Když se prostřáček dost na rytíře vynadával, svezl se s osla, a navléknuv si uzdu na loket, jal se bušiti do vrat. Sotva dopadly první rány, otevřelo se okno v průčelí a ze vrat vyběhla kopa vojáků. Všichni ti lidé se vrhli na Sancha a zasypali jej otázkami. Mluvili však cizím jazykem a zbrojnoš ani rytíř z nich nebyli moudří.

„Pomoz Pánbůh,“ řekl Sancho k svému pánu, když domluvil velitel cizích vojáků, „nerozumím ani zbla, ale podle šibenic, které jsme viděli, uhaduji, že se v tom chlapisku

neskrývá nic dobrého. Obrátme se k němu zády, Milosti, a dovolte, ať mu Rosinanta a můj oslík zamávají na rozloučenou.“

Řka to, chtěl se moudrý Sancho poradit s Vaňkem a dral se do sedla. Ale dříve než zvedl koleno a dříve než jaksepatří uchopil oblouky, jala se ta cizí cháska bušit do jeho břicha a strhla s koně i dona Quijota.

Sotva však Sancho spatřil svého pána na zemi, vjela do něho taková zuřivost a taková síla, že mu bylo hračkou vytrhnouti se svým trýznitelům. Když to provedl, dal se statečný zbrojnoš do křiku a volal: „Vy prachaso, vy šejdíři z děr, cožpak nepoznáváte, s kým máte čest? Jářku, je někde na světě hlupák, který by nevěděl, kdo je don Quijote de la Mancha?“

Když padlo to vznešené jméno, nastrkali si ti cizí vojáci ruce do kapes a z hloučku se vyhrabal jakýsi chlapík, který se narodil ve Španělsku a zároveň s cizinci sloužil Francovi. Ten člověk dovedl hovořit cizími jazyky a pravil: „Pane strážmistře, páni vojáci, vidím a poznávám, že ten starý tulpas má pravdu. Maska, která stojí před vámi, je vskutku don Quijote. Pravda, je to hrabě z Nemanic, chroustá cibuli s česnekem a co živ neměl v hrsti čtyrák, ale nic naplat, je to pán, drží s pány a my mu tedy nemůžeme na kobytku.“

Potom mluvil řečený vzbouřenec s cizím strážmistrem o tom, jak je don Quijote ve Španělsku vážen a ctěn.

„Dobrá,“ odpověděl vposled voják, který si potrpěl na vzorné předky, „je-li to chlapisko modré krve, daruji mu život. Ať táhne do stodoly, ale přísámbohu, kdyby to snad byl vyzvědač a kdyby chtěl dávat nějaká znamení těm španělským čertům, rozkáži, aby mu hodili na krk oprátku.“

„Správně, pane strážmistře,“ pravil povstalec, který sloužil za tlumočníka, a když se pak dosyta vypovídal, odvedl dona Quijota se Sanchem na označené místo. „Slýchal jsem, že jste velice zábavný blázen a že váš sluha platí za vtipálka, jichž se vejde jen šest do tuctu, proč však u všech všudy stále mlčíte?“ otázal se cestou strážce dona Quijota. Rytíř přešel otázku a nehnul ani brvou, ale Sancho, který byl dobrák od kosti, prohodil: „Na to ti odpovím, až budu mít ručnici, která ti visí na rameni.“

„A hled' me, hled' me! snad nejsi nějaký republikán?“

„Jsem!“ vykřikl Sancho a ušklíbl se, jako by si tropil žerty.

Za podobných hovorů došli všichni tři do stodoly. Tu požádal Francův povstalec dona Quijota, aby mu odevzdal své zbraně. Když se to stalo, zlomil rytířovo kopí na dva kusy, a vetknuv jeho meč do škvíry mezi dvěma trámy, učinil s ním totéž.

„Jakže,“ řekl si Sancho, „což se můj pán nebude bránit? Což v něm nevzkypí krev, cožpak strpí tu neuvěřitelnou pohanu?“

Don Quijote však nehnul ani prstem a nepronесl slova. Stál a rozhlížel se na všechny strany. Když pak jeho oči uvykly tmě a když zvedl hlavu vzhůru, spatřil oběšence, který se pootáčel na své oprátce.

„Ve jménu Boha Otce i Syna i Ducha svatého!“ vykřikl don Quijote a poznamenal se znamením kříže, „ve jménu svaté Trojice mi dovolte, abych sňal to tělo s trámu!“

„Pro mne a za mne,“ odpověděl Francův povstalec, „čiňte, co se vám líbí, ale vidím, že jsem se ve vás zmýlil a že za mnoho nestojíte. Pah, to mi mohl dáti rozum: suchý pán a břichatý sluha!“

„Když jsme již u sluhů,“ ozval se v tu chvíli Sancho, „nemohl bys mi říci, proč ses dal zverbovat k těm hrdlořezům?“

„Nech na hlavě! Nech na hlavě a buď rád, že ti ještě sedí na ramenou!“ Těmito slovy končil Francův povstalec rozhovor a měl se k odchodu.

Zatím don Quijote přistavil zednické kozy k místu, kde visel oběšenec, a zrobiv jakési lešení, snesl mrtvolu a položil ji na otep slámy.

„Přisámbohu,“ vykřikl Sancho zhlédnuv její tvář, „vždyť je to dívka!“

„Je to Dulcinea,“ pravil don Quijote po chvíli mlčení. Řka to, přiklekl k její hlavě, jako to činíval za bláznovských časů, a setrval bez pohnutí na kolenou, co by člověk odříkal dvakrát zdrávas. Když se pak sdostatek vynadíval na tvář mrtvoly, obrátil se don Quijote k Francovu povstalci s prosbou, aby mu řekl, čeho se ta nešťastnice dopustila a proč byla popravena.

„Ta holka,“ odpověděl Francův povstalec, „se postavila pánům vojákům a křičela jim do tváře: ‚At’ žije republikánské Španělsko! At’ žije španělský lid a svoboda!‘“

„Podobné provinění se trestá smrtí?“ otázal se opět don Quijote.

„To bych řekl!“ přisvědčil Francův povstalec, a sebrav zbytky kopí i rozlomený meč, zamířil k vrátkům.

„Nuže,“ vykřikl don Quijote a zastoupil tomu člověku cestu, „slyšte, co pravím! Slyšte, co vyznávám!“ Řka to, vyrval povstalci ručnici a zahoukal mu do uší všechna ta slovíčka, za něž generál Franco rozdává oprátky.

Potom svázav povstalce a vpraviv mu do úst roubík, vyhoupl se don Quijote na koně a dal se v cval. Na rychlejší jízdu nebylo ani pomyšlení, neboť Rosinanta je od let chybná na přední nohy a Sanchův osel je pouhý chud’as, který podle hříčky, která se vnucuje, nemůže s cvalíkem leč cválati. Nicméně, když ujeli kus cesty a když za nimi utichla střelba, otázal se Sancho svého pána: „Milosti, nepřítel, kterého pronásledujeme, je za námi, a kdybych směl mluvit podle prostého rozumu, skoro bych řekl, že utíkáme.“

„Nech těch knižních obratů, Sancho, a utíkejme rychleji,“ děl don Quijote. „Jsem si jist,“ dodal po chvíli, „že taková dvě chlapiska, jako jsme my, nemají práva padnout jen proto, aby dokázala svou statečnost. Jsem si jist, že jsme stvořeni pro něco lepšího.“

„Běda,“ nařikal Sancho a přerušil svým sténáním řeč Quijotovu, „vy sám, Milosti, nemůžete si zatajit, že prcháme, ale jak se tento útěk srovnává s pravidly našeho cechu? Co tomu řekne potulné rytířstvo?“

„Třesky plesky,“ děl don Quijote a zakázal si mluvit o rytířských řádech. „Ztratil jsem z přemíry jejich ušlechtilosti rozum,“ dodal po chvíli, „ale nízkost a zloba, kterou jsem viděl v posledních měsících, mi jej vrací.“

„Slýchávám,“ řekl opět Sancho hekaje podle poskoků osla, jemuž se celý svět podivuje, „slýchávám, že člověk nemá říkati hop, dokud nepřeskočí. Vy, Milosti, se již těšíte z návratu rozumu, ale právě před okamžikem jste zaměnil opět selskou holčici za Dulcineu. Můj zbrojnošský rozum mi totiž, Milosti, našeptává, že to byla pradena.“

„Každá španělská dívka je Dulcinea!“ odpověděl don Quijote s vážností hodnou jeho obnoveného rozumu. „Každá Španělka je Dulcinea,“ opakoval don Quijote, „a každý Španěl je tak trošičku vladařem. Ty sám, Sancho, jsi osvědčil v té věci značnější vlohu než nějaké rozené kníže. Pro tento vladařský rys své povahy milují Španělé nad všechno svobodu a nesnášejí tyranie.“

„Tomu, Milosti, rozumím,“ řekl Sancho.

„Neříkej mi Milosti,“ ozval se opět don Quijote, „ale soudruhu. Oslovuj mě tím jménem a nermuť se, že utíkáme. Za tři dny dorazíme k republikánskému vojsku, a dá-li Bůh, osvědčíme svou statečnost. Cítím, že ta věc spočívá v kázni.“

Selské Vánoce

V Hraštici, už je to hezkých pár let, žil sedlák. Jmenoval se Homola – Homola Václav. Byl tak trochu rozkřičený, ale jinak dobrotisko a hospodář, aby ho pohledal. Toť se ví, o chybičku není nikdy nouze, a tak si ten náš Václav rád zavdal a byl celý živý do muziky. – Jak někde vrzla basa, už tam letěl. Svatby, křtiny, hodování, procesí a pohřby jakbysmet ho náramně vábily. Zkrátka, kde se zpívalo a hrálo, byl Václav Homola všude nejprvnější.

Když pochovávali starého Kvasničku, foukal Václav štěbenec. A krásně! K nevyprávění! Muzikant za peníze by se musil na Václava pětkrát nastavit a ještě by nesebral takovou notu. Lidičky, lidičky, lidičky, jak ten chlap hrál „Na rozloučení, mé potěšení, pod okny máj ti

vystavím“! Ne, kdo to neslyšel, ať se nemíchá do řeči o písničkách! Mladice tehdy brečely ažaž, a co dělaly baby, o tom je hanba mluvit! Pohřeb byl, jak se říká, důstojný, ale potom se věc trochu pokazila. Když byl Kvasnička pod drnem, zaskočila chasa do hospody. Slovo dalo slovo, spustily se veselé kousky a za chvíli byla celá šenkovna jedno dopuštění. Václav Homola vypil o nějaký žejdlík víc, a jak byl v ráži, bral muzikantům z rukou nástroje. Kapelník, Jakub Jiránek, se na to škaredil a už bylo zle: popadl smyčec, srazil Václavovi s hlavy čepici a povídá:

„Co, ty mě budeš zahanbovat? Pětatřicet roků vyhrávám s vlastní bandou a teď mám slyšet, že jsem nějaký budižkničemu! Jářku, podívej se na talíř, kolik jsem vybral peněz!“

S odpuštěním: škvřnilo se tam – tento – pět krejcarů a nějaký šesták. Václav chtěl starému Jakubovi zalepit hubu a přihodil k tomu pakatýlku dvě zlatky. Zacinkaly náramně pěkně, ale co je to platné: čest je čest! Než se člověk mohl pomodlit otčenáš, spustil Jiránek znovu bandurskou. Byla z toho řežba. Z houslí lítaly třísky, basa chrupla jako chroust, trubky byly nadranc a na štěbenec si už taky nikdo nezapískal.

Taková škoda! Pane na nebi, to je konec živobyť! To je učiněný hrob – hejší! – Je to pravda! Jiránek se z toho nikdy nedostal. Víckrát si nevrzl. Do smrti si nesehnal bandu. Byl namydlen. Třel bídu s nouzí a nikdo neví, co ho víc mrzelo: hlad nebo ostuda?

Jakub to napřed tloukl, jak se dalo. Potom si pořídil kolovrátek a patnáct let chodil od čísla k číslu. – Ale začpak taková muzika stojí? Chudák stará se hanbil až do krve.

Za ten dlouhý čas Václav Homola také neomládl, jenže jíst dvakrát týdně maso a potírat si zobák husím sádlem, je, panečku, něco dočista jiného. To si člověk zachová jiskru; má dlouhý dech a může troubit do aleluja. A také ano! Václav Homola hrál na všech posvíceních a na každé pouti, až řinčela okna. Vedlo se mu dobře, a když měl na zádech sedm křížků, hádali lidé, že mu táhne šedesátka.

Jednou, před vánocemi, napsal Václav Homola svým dvěma synům, aby sebrali manželky a přijeli se s nimi podívat na svátky do Hraštic. Starý chtěl nevěstám, jak se říká, vytříit zrak. Chtěl jim ukázat, čemu se u nás říká svátky a pořádný oběd.

Homolovy nevěsty byly totiž sušinky. No, učiněná vyžlata. Čert ví, jak mohly načapat ženichy. – Stalo se to nejspíše v kostele.

Starší Homolův kluk dostal v Karlíně varhanické místo. Tehda se nehledělo na vysvědčení. Škola neškola, tady jsou varhany a ukaž, co jsi zač! Dá rozum, že Václavův syn měl muziku od malinkosti v prstech a že mohl spustit nějaké to týda-táda na černých klapkách jako na bílých. Když se do toho vložil, páni se popadali za nos. Kdepak! Kluk řezal mši svatou o všechno pryč. Když tedy nastoupil mladý Homola místo a když se rozhlédl po kruchtě, padly mu asi do oka dvě postarší slečinky. Musily tam chodit na číhanou. Napřed nic, vzadu nic, ale peněz, jářku, neuvěřitelných!

Ty dvě zuzany přišly do dvou měsíců pod čepec. Jedna si vzala pana varhaníka a druhá jeho bratra, takto šikovatele plukovní hudby. To udělaly terno! Krom těch zlatáků byly, potvory, samá nuzota: lakomé, vysušené, a – aby to kat spral! – žádná neměla pro starého hospodáře ždíbec vážnosti.

Na Narození Páně, někdy ke třetí, stál Václav před stavením. Měl nový kabát a holínky se mu jen svítily. Tehdy bylo sněhu, abych nelhal, na metr. Padal pět dní. Když se závěj slehla, udeřily hromské mrazy. Člověk nemohl vystrčit hlavu ze vrat. A jít kus cesty? Páni zlatí, to byla pěkná chuť. Hraštické nádraží je na kopečku, a nepřejte si, jak to tam fouká!

Vlak byl už za horami, cesta jako by vymetl a hosté žádní.

Václav Homola chtěl jít už po svém a najednou vidí klopýtat od ovčína dva chlapy a dvě chudinky. A už ano, byli to oni. Bylo to Homolovic panstvo. Hejla na čenichu, sníh až za krkem; panebože, ti se zčinili! Starý Václav potřásl varhaníka na svém břichu, vlepil druhému synovi nějaké to políbení, ale se ženskými mluvil jen na půl huby. Jakápak řeč! Ledaže by odpovídal na šťouchance. Těch bylo dost. Varhaníkova žena chtěla starému vrazit, že jim neposlal na nádraží příležitost, a povídá:

„Tatínku, vy tady máte dobytčí mor, ne?“

A Václav nato:

„Mordhadry, nemluv mi o moru! Nermaluj čerta na zeď, nech na hlavě, nestrkej nos do chlíva, nebo mi uhraneš dobytek.“

Potom povídá, že je jedna kobylna bosa a že bude kovat naostro až po svátcích.

No, když přišla večere, bylo všechno veselejší. Měli dvojí ryby, čtvrtičku piva, čaj s bábovkou a pamlsků dost a dost. Když se najedli, povolil si Václav límeček, popadl cello, kluci housle a mydlili až do půlnoci svatě písničky. Jsou zrovna v nejlepším – a tu máš! Hospodář zaťuká smyčcem na stůl, rozhlédne se a povídá:

„Jedna by spala, ale kdepak je, Francku, ta tvoje hrdlička?“

Potom si zapálil doutník, vylízl skleničku a hajdy do chléva. – Kdo by to řekl? Paní šikovatelová si prohlížela krmníka.

Na Boží hod chtěl jít Václav se svými syny a se snachami do kostela. Narazil se do zimníčku, vyprášil si čepici, a protože ženské nebyly ještě v pořádku, zaskočil k prasečímu chlévku. Kouká, rozhlíží se a – randěry krynděry! vepř má rypák ve škvíře pod vrátky. Leží jako mrtvý, chrouní, heká, dodělává. Nic jinak: klepla ho pepka!

Páni, Homolův vepřák byl náramný kus. Samec! Měl dobrých sto čtyřicet kil a do masopustu to mohl dotáhnout na dva metráky. – Žerty stranou, takové stvoření chce svůj pořádek! Co měl tedy Václav dělat jiného, než je zapíchnout? Kopl do dvířek, sehnal narychlo nůž, popadl dva krajáče na krev, a d'as to sper, otevřel mu jaksepatří ty svinské krkavice. Zleva napravo, zprava nalevo. Div mu neuřízl hlavu. Krmník měl jednu stranu mrtvou, ale víte, co takový chcípák umí! Václav mu skočil na hřbet, a taktak, že ho udržel. Toť se ví, že něco krve přišlo nazmar, toť se ví, že nějaká kapka vyšpláchla.

Děvečka, čeledín, synové a snachy slyšeli hospodáře křičet, ale uráčilo se jim vyjít až bůhvídky. Václav zrovna vstával. Měl hubu krvavou, měl ruce plné krve a paní šikovatelová se skácela jako špalek. Sedla si na sněh, rozhodila perka a byla v pánu.

A co dál? Tahačky, hádanice, náramné zle a vystrkov!

Václav ze sebe strhl zimníček, až mu uletěly všechny knoflíky. Popadla ho zlost, švihl varhanici kabátem přes hubenou kýtu a houkl na ni, aby šla vydrhnout necky. Šikovatele poslal pro provaz, čeledína pro řezníka a staršímu klukovi dal na starost vepře. Měl mu rozproudit krev a vytlačit do poslední kapky ze žil.

Když se Homola dost navyváděl, vstala paní šikovatelová se sněhu. Protře si oči, rozhlédne se, a potěš bůh, začne sypat z rukávu takové říkání, že člověk neví, jak do toho. Pantáta je prý hejhola, hřbet, rasák, modrovous a hrubec pětkrát vyválený a kdesi cosi.

„Mlč, holka, mlč, zelinko, nebo ti vsolím takové napomenutí, že ti je nikdo neodpáře, mordsec fagot! Uhranulas nám krmníka a ještě budeš dělat mrzutosti?“

Možná, že to Václav nemusil říkat zrovna o svátcích, ale hospodář má mít také nějakou vůli, ne? Každý by to uznal, ale ta křehotinka se urazila. Hubu na stranu, nos ve výšce – a konec! Že prý jede domů.

Běhala z kouta do kouta, práskala dveřmi a krámy byly hned nahromadě. Ten druhý zázrak, ta méně hubená, jí notovala a kluci stáli jako opaření. Toť se zná: na jedné straně táta, na druhé manželka. Chtěli aspoň odejít podobřem a políbili Václavovi ruku. Hrome, varhaník si umazal vousy a Francek si také pěkně posloužil. Když se hrnuli k vratům, udělal před nimi hospodář křížek a povídá:

„Mé děti drahé, kdyby vás tak viděla nebožka matka! Ta by nad vámi, chuděra stará, zaplakala! Kam jste jen dali oči! Jářku, takhle se oženit!“

Šikovatel si myl hubu sněhem a uplivil si zrovna na kabelu té své svátosti. Nerad, ale řehtal se, jen což!

A teď si vemte, jak se věci spletou. – Když byli hosté ze dveří, ozval se Jakubův kolovrátek. Jiránek honil nějakou tu kůrku a vnouče se ho drželo za šosy. Taková pápěrka: hlavička jako čtyrák a hejla za tři sta.

Václav Homola je viděl oknem. Mrkne na Jakuba, mrkne na plotnu a tam je hrnců, až se pláty prohýbají. Žrádla habaděj a dohromady nikdo ke stolu.

„Hněvy sem, hněvy tam,“ povídá hospodář děveče, „někdo to musí sníst. – Hotovo. Doběhni, holka, pro Jiráňka!“

Od těch dob zůstal ten partyka muzikantská u Václava. Mrholil se ještě dva roky po dvoře, a když to Homola válival na housličky, přizvukoval mu to svý estata-estata-estata. Ale z vnoučete se udělal náramný cvalík. Ve dvacátém roce šel na školy. Francek Homola a varhaník nedali za jinou a že prý to patří k věci.

Pověťří

Tak prosím: ta škebule se vdává! Už jo, marná řeč. Už v tom poletuje. Já ji, člověče, znám nějakejch pětadvacet roků. Tahala se s Josefem už jako takovýhle žábě. No, holka jako vítr; co ti mám povídat: vymetla s ním každou tancovačku a máma ji prala ažaž. Takhle v pondělí ráno, hemenexségr, tos měl slyšet! Stará Šoltysová na ni čekávala před stavením. Jen tak ve spodničce, ruce nahatý a vařečku za faldama. Milej zlatej, ta dovedla utáhnout pěknějch pár facek; jo a meč v ruce: hotový nešťestí.

Tak ti jednu spím a trada! Křik, mrtvej by si musel sednout. Hrníčky nám skákaly na polici a manželka povídá: „Františku, mrkni na dvorek, aby tu holku stará nepřerazila.“

Tak šáhnu po perkách, zapálím si pŕlčika a du. Jo, kamaráde, to bys byl zíral. Bětka klečela mámě u nohou. Punčochy na pŕl žerdě, mikádo až na nos a že prej kdesi cosi: láska si nedá poroučet. Bečela jako Turek a Šoltyska jí to líská jednou vod východu, jednou vod jihu. Říz ho! Plácačka už byla na cimprcampr.

„Milostpaní,“ povídám, „co je tohle za operu, Aida mrskanáta? Jo, ale nájemníci nemají biletky. Tento leto paprleto, dál to neteče!“

Když sem jí to tak pěkně řek, šoustnu holku, aby neřvala, a hasím si to s nima do sednice. Šoltys lez zrovna z postele a hledal řemen. Jářku: „Starouši, žádný krveprolití, žádný rozčilování. Holka má sukni jenom na tkaloun, tak jakýpakcopak, když se tkanička rozváže.“

No, teda, musel bys Šoltysa znát; uhranul mě přezkou zrovna na ucho. Herdek filek, málem bych se byl zapomněl. To víš, takovej pápěra, člověk by ho roztrh na vejpůl. Rači sem vodpískal surovost a povídám: „Dejte mi, pane šéf, připálit.“

Při tý sirce jsem dědka kapánek pocásal za bíbra – a tumáš! Haranti lezou z kanafasu, Šoltyska praští hrcem a Bětko – eště celá uřvaná – se na mě žene jako fúrie. Rambajs učiněnej.

Bon. V půl desátej se vobracím s koňma. Vozili sme mour - zrovna jako dnes – a Šoltys se Šoltyskou a s Bětkou makal na place. Měl sem je akorát za hřbetem. Tak koukám: Starej dělá hlínu. Stojí po kolena v blátě, hrne suchý do mokrého a ženský honěj kostry u cihlářského šenku. Vysypou formu pískem, bouchnou s ní na stůl, uříznou flákotu, vyválejí a bims do díry! Bims ho!

Známa věc, pane, vesta s krejzlíkem, nebudu ti o tom pět báje ani pohádku máje. – Tak kde sem přestal? Jo, koukám za Bětkou. Nesla formulí pěkně na bříše, prohnutá, bosatá, šátek do vočí a tejl nahatej. Čupr žába. Pozejrám teda, jaký má řádký předsevzetí, a najednou, můj ty Tondo kolenatej, holka začne plivat, hubu má plnou slin a že je jí nanic. Joj, byla v druhým měsíci a přišlo jí zle vod žaludku. Šoltysku to hnedka trklo. Jampak by ne, vždyť v tom byla sama nejmíň devětkrát!

„Jářku,“ povídám závozníkovi, kterej byl tehda se mnou, „Franc, ted' mě podrž. Ten starej fešula má u mě vod rána vroubek, a až začne Bětku linkovat, tak na něj – se mi zdá – skočím!“ Bať, já, starej Kocián, si myslel, že jí táta chce zakroutit krk. A co bys tomu řek? Bacil se přes kapsu a poslal do kantíny pro dvě lákové vourky. - Vo to nic, nějakou holce přišil a stará ji taky klepla přes celnici, ale aby ji seřezali, bůh chraň! Byl sem z toho celej tumpachovej; jakpak by ne, příteli politická, vosum měsíců jí potom dávali navíc černý pivo. Bylo jí hej, ale Šoltys škrtil jako prase na buřtech. Každěj krejcar ulil: až prej přide to maličký. Žentlas. A po vejplatě hrával mariáš vo suchý z nosu.

Jo, chyba na chybě, s holkou nebylo pořízení. Mluv s ní jak chceš, dávej jí silnou stravu, buď jak máslo, není to nic platný. Jak padlo vosum, jak bacil starej s lopatou, už byla ve větru, už mazala za Josefem.

Flamendr mizerná, votočil si ji kolem prstu a tejrál ji, hanba povídat. U každý muziky jí uříz vostudu.

Tancoval s jinejma a dítě ne a ne uznat. Byl žárlivej!

V nějakým primovým lokále, se mi zdá, že to bylo u Vopičky, hráli jednou Señoritu, teda tango. Rachanda, jak má bejt. Válím to se svou sedmou svátostí zrovna pod zrcadlem, ale marná lásky snaha, ne se strefit. Sem na moderní cvok, levej, tentočky, kolena mi dou moc do sebe.

„Chlape,“ povídá stará, „parádu nevyvineš, tak couvej! Furt se de!“ – Ala bonér, proč ne? Nabral sem to zpátky k zrcadlu. A koukejme se: Bětko. Voči červený, život náramnej. Mohla se už každou chvilku rozsypat. No – a teď mi porad', co sem měl lepšího zarobit. Ťuknu manželku, aby se nenašňupla, poručím ženskejmu po citrónovce a mažu za Josefem, abych to dal do pořádku. – Vykrúcal druhej kousek s nějakou potápkou. „Tak co,“ jářku, „Josef, máš to dobrý, Bětko ti de do kouta a ty na sál!“

Jak mi vodsek, to ti nepovím, něco že holka byla už zhejsaná a že ten parchant není jeho. A potom vo adjunktovi. To byl ale na chybě! Já sem toho pamětník, já vím vo adjunktovi všechno na chlup: Jednou poslal Bětko blbý psaní, a ženský si z toho dělaly ouchcapky. Víc se mezi nima nešustlo nic. Mám to na beton a tak sem mu to vlepil. Tumaš, prevíte, adjunkta. No, drobet sme si potřásli vosrdím, ale mohlo bejt zas dobře, ne? Kapelník to měl v rukách. Jen hodit, člověče, nějakej valčík a všechno šlo do kola. Máš, že ho to nenapadlo; čučel na nás vod notovýho pultu: zuby ven, šátek pod bradou a ty svý fídlátka v hrsti. Paďour vošklivá, byl jak uhranutej. To se ví: muzikanti začali taky vstávat, a než bys řek švec, měli sme s Josífkem vokolo sebe celou hospodu. „Pardon, dámy,“ povídám, „s dovolením, mládencové: jedno pěkný sólo pro Pepíka Picka!“

Koukal sem teda, aby se moh před vostatníma vytáhnout. Chtěl sem zamluvit vejtržnost; ale tě péro. Žárlivec žárlivej! Chytla ho raplovina a už v tom bruslil. Dělal jak píchutej! Bacil se do náprsní kapsy a řval na plný kolo, že se Bětko slejzá s adjunktem.

Sedělo mu to v hlavě nákejch sedům roků. Bůh sud', taková pomluva, takovej kec a chlapa to votrávi do aleluja. Chvilku jí věřil, chvilku zaseje ne. Samý vadění, samý udobřování; no – hotovej magor. – A co se nautrácel, co ho ta psinka stála šestáků, to se nedá ani spočítat! – Nešťastný lidi.

Tak teda za nákej čas si upletli novýho Františka a dneska mají tři. Tři kluky! Každěj je jako by Pepíkovi z voka vypad, a von ne a ne, nechce je uznat. Mele svou! Vymlouvá se na adjunkta.

Nejstarší fakan už pude pomalu do školy a starej Šoltys mu koupil tabulku. Von si – bíbrmajstr plesnivá – myslí, že se na školách píše eště kamínkem. Dyby řek na mašině, to teda spíš, ale kdopak mu bude dávat rozum. – Lítal po všech krámech, až tu tabulku sehnal; prej za bůra. Jo, parchant ale nedal písátko z ruky! Doma, na pastvě, furt si čmárá. A B C D, učelec, neměl čas utřít si nos.

Tak – je to asi tři neděle, kluk ti sedí támhle na stráni s husama. Měl koukat, aby mu nevezly do syrovejch cihel, ale vypravuj mu to! Maluje si náký klikyháky a nevidí neslyší. Jenže máme, pane milovanej, podzim. Husy sou zjančený. Začnou kejhat, začnou flákat křídla, daj se do běhu a prc mrc! už sou v povětří, už sou na tý vysokánský střeše.

Tehda, človrd, foukal náramnej vichor a švégrý se jenjen tetelily. Čina. Žlutýho listí a prachu jako ve mlejně. Narazím si čepici, a na mou svatou, koukám, kde bych se chytil, aby mě. to nevodneslo. Jo, v tu ránu sem měl plný voči. Co dělat? Tahám se za klapky, mrkám, mhourám – a saně borový! První, co vidím, je, že ten Šoltysovic parchant chodí po vokapu u tyhle střechy.

To není žádná pohádka, chlapečku! To zas pr! Jak se tam dostal? Teda kruhovka stojí pod kopcem, jo? A máme tady dva mosty, jo? – Tak sme doma. Ten vyšší most vede z horního plácku rovnou na půdu – jenže to není půda, ale sušárna na francouzský tašky.

Bať, Šoltysovic cucák přelez na vokrajku šprlení a alou za husama. – Voštípovaly se, svině, zrovna na špici, co bejvá vo svatou Annu kytka. Rány kristapána, co sem měl dělat? Lezu za rošťákem do tý vejšky a kolena mi takhle vrkají. Kabát mám v trapu, čepici v trapu a meluzína jako u Matěje, co tam ukazujou zakletej zámek.

Musel sem si sednout a povídám: Parchantě, už ti kaťata nenatrhnu, už sem sám hotovej, už se budu poroučet. Držel sem se nejspíš za nějakou skobu a ne a ne udělat krok.

Tak, abych dlouho nekecal, tehda jako z udělání byl Josef na komíně. Voťukával zpuchřelý cihly. No, řemeslník je to dobrej, kouká na pořádek a voblíkne se dycinky jaksepatří. Pas, provaz, hadry na křampetlech. Jak sem si na něho vzpomněl, jak sem ho zahlíd, dám se, člověče, do sakrování a řvu jak Tarzan: Chyt' toho Šoltyska za uši, vraž mu – blbounovi – pár pohlavků!!

No, Josef hluchej není a slepej taky ne. Vohlídne se a zblejskne to svý mrně zrovna na krajíčku střechy.

Kruť babo nohou, nestačil sem mrkat, jak sebou švihnul. Pásek, kterým byl uvázaněj, musel nejspíš utrhnout a na řez byl na střeše. Jo, jak se hurtem spouštěl, popálil si vo provaz vobě pracky.

Von říká, že ne. Von říká, že lez volnou a že musel bacit s práci kvůliva větru, ale kam tě vede slepá vášeň: Dostal vo parchanta strach! Klaplo mu pod helmici, že je to zlatičko jeho. – Jinač by taky nemusel zapírat, jak pro kluka kalupíroval. No né? Bude vyprávět! Dyt' sem se na to koukal: Hnal se po vejškách jak kocour. Kousek vod vokapu a třicet metrů nad mořem, teda: nad chodníčkem u země. Mordhadry, když si na to vzpomenu, mám prdel takhle stisknutou. Povídám: bind'as je hadr a tendleten Harold Loyd by to lepší nedokázal. To byl oment, člověče: Popad rošťáka za pačesy a met to s ním jako po rovině. – Husy, to se ví, vzaly šmíra a Šoltyska je sháněla až někde za řekou.

Basta, konec! To bysme měli celý. Leda že bys byl ctižádostivej slyšet, proč se Pepík nes k Šoltysovům říct pánům rodičům vo veselku. Ale to by ses musel potázat Pepíka sám. Já mu, dušája drahája, nevidím pod chlupy, já nevím, jak se mu srovnalo v mozégru, že ta lastura má k němu lásku. To ti ale můžu prozradit: Haranti dou dnes Bětce na svatbu a ten nejstarší rošťák za ní ponese zelenej věnec.

Výstřel

V jakési předměstské vile zůstává bohatec jménem Reinfurt. Jeho dluhy lze vyjádřit jen astronomickým číslem, ale řečený velmož právě proto požívá dobré pověsti a neomezeného úvěru. Podle veseloherních pravidel má ovšem dceru a tato dcera shrnuje ve své duši a ve své tváři všechny znaky zlaté mládeže. Je krásná, exaltovaná atd. – Právě se zamilovala do tenoristy, jehož přitahuje pokladna pana Reinfurta.

Hra, kterou rozpráváme, počíná asi v deset hodin večer. Vidíme střidu obrazů, jež předvádějí tenoristu a prostředí jeho kabaretu. Jde o šmírařský podnik. Zmíněný zpěvák je na skoku za dobrodružstvím a v jeho šatně je připraven vak na cestu. Není tedy divu, že dokončuje právě se vzrušením píseň o únosu.

A hle! Věc je šita pro naši potřebu, neboť vzápětí se ukáže slečna Bolena Reinfurtová v situaci, o které pěla píseň: připravuje vlastní únos. Kdo bude únoscem? Zpěvák.

Dáma, s níž jsme se seznámili, je rozechvěna a lomcuje jí sentimentalita. Chudinka, uprostřed svých prací je vyrušena paní matinkou a v pravém okamžiku přichází i důstojný otec. Oba rodičové jsou dosti zkušení, aby poznali neblahý záměr své dcery. Jsou jím zdrceni. Dochází na srdceryvné scény a při nich je mobilizována všechna vznešenost morálky. – Zatímco tekou potoky slz, prozrazuje slečna, kdo se to zmocnil jejího srdéčka. Dovedeme si představit, s jakou nelibostí slyší tatíček, že jde o kabaretního tenoristu. „Podobní lidé jsou trhání, zloději a všiváci!“ opakuje pan Reinfurt a rve si šediny. Slečna nemůže odolat tak něžné péči a zřekne se kýženého únosu: slibuje poslušnost. – Pán a paní Reinfurtovi odcházejí potom na lože a slečna ukládá svá zavazadla.

Ale hlas srdce je neztížitelný. Dole v zahradě se ozývá smluvený signál. – Slečna váhá, slečna se rozhoduje! Ruče je na okně, ruče se spouští po okapové rouře a již – rozechvěni ryzí lyrikou scény (film ji předvede s doprovodem hudby) – vidíme Bolenu v náručí zmíněného tenora. Hudba umkla a tu jest nám sledovati bystrý dialog, za něhož vychází najevo, že je slečna bez peněz a že mimo pár hadříků nemá dočista nic. – Tenorista, který nám během svých příprav k činu dal nahlédnout do své zamilované duše, je proto nyní zklamán. – Vy a já v něm uhadujeme zjištění. A běda! je tomu opravdu tak. – Tu – zároveň se slečnou Bolenou – poznáváme proradný svět a v souzvuku se saxofonem si vzdychneme.

Ale buržoazie není na světě sama. – Stará záliba nás odvádí o několik sáhů od řečené vily do společnosti nezaměstnaných. Jsou to rozmilí kumpáni: solidární, přátelští, veselí – ale co naplat, nikdo z nich nemá ani haléře a je nutno, aby se rozešli. – Ptáte se po důvodech tohoto rozchodu? Je nepatrný, ale váží víc než dost: tři chlapíci, o nichž je tu řeč, se nevejdou na postel, která stojí uvnitř jejich doupěte. – Co dělat? Přátelé sehrají hru v karty a ten, kdo prohraje, je určen, aby se vzdálil, aby táhl ven do noci. – Smutný los padá na nejmilostnější stvořeníčko pod sluncem. Račte si ho představit jako nesmrtelného Chaplina. – Charlie tedy odchází. – Přilehl naposled do postele, zahrál si na rozloučenou na svůj hudební nástroj a mizí ve tmách. – Hrome, po jeho odchodu napadne opuštěným kamarádům, že jejich Charlie byl přece jen smutnější než jindy. – Což kdyby si něco udělal? Což kdyby si sáhl na život? – Tato představa vrhá chudinky za Charliem.

Zatím se ubohá slečna Bolena dožila strašné chvíle: Její tenorista zapomněl na sliby lásky a prchá. Dívka bez peněz nemá pro něho pražádné ceny a proradný chlapík utíká jako zajíček. – Co má slečna dělat? Následuje ho! Následuje ho až do jakéhosi sadu a tu – v baladických houštinách – mizí jeho stopa. – Věc, jak poznáváte, je ďábelsky lokalizována, neboť obejdete-li řečené křoviny, narazíte na drahého Charlieho. Sedí tu jako pytel neštěstí – a můj bože! – v jeho ruce se třpytí střelná zbraň. – Ó věštecké předtuchy! Byla to tedy pravda, Charlie volí smrt.

Ted' nadchází závažný okamžik dramatu a orchestr se při něm pravděpodobně chytí bubnu. – Prahnete po úlevě? Zde jest: Za křovisky, jež film zdůrazní otevřeným efektem, padá rána. My jsme – díky bohu – otužili a bez starostí. Je nám jasno, že se zastřelil někdo z herců menšího významu a že je Charlie zatím celý. Náš odhad je správný, ale žel, jakkoliv má Charlie doposud neporušenou kůži, přece se při výstřelu tak polekal, že vyšla z jeho pistole rovněž rána. – Přisámbohu, v tomto okamžiku hry si Charlie prostřelí špičku střevice. Neštěstí ho minulo jen o vlásek a my – to jest vy, já a parter – děkujeme starému zvyku, jenž ho má, aby si obouval vždy velké boty. Jinak by pravděpodobně měl nohu nadranc.

Ale sledujme střelbu po pořádku: Kdo vypálil prvou ránu? Je nasnadě, že to byla slečna Bolena. Tato mladá dáma je dobře obeznámena se zbraní a čert ví, jak se stalo, že se minula svého cíle o pravý úhel. Když jsme se nabažili hereckých výkonů, přihlédneme k právní a k policejní stránce výjevu (jehož plastika – pokud jde o zvuk – bude vyznačena postsynchronem). – Co se v tom smyslu stane? Jak bude asi reagovat stráž bezpečnosti? –

Spisovatel, aby využil daného motivu, navrhuje toto řešení: Zblízka i zdáli se sbíhá hlídka za hlídkou. Vidíme cválati strážníky, kteří se vyznačují i v běhu profesionálním klidem a rozvahou. Sled jejich činů je asi takový: Jsou na místě, zmocnili se zbraní, z nichž bylo vystřeleno, a zatkli slečnu Bolenu i našeho druha Charlieho. Potom uvažují o mileneckých sebevraždách odvádějí dvojici na policejní komisařství. „Čím to je,“ praví jeden z nadstrážníků, „že se náš dnešní milenec trefil aspoň do střevíce? A čím to je, že milenka zůstala celá? Pravidlo zní, aby tomu bylo naopak.“ – Z této poznámky vyrozumíváme, že úřad druží Charlieho k Boleně a že je považuje za nešťastné milence. – Odtud jsou všechny výklady marné. Dvojice putuje do auta a autem rovnou na komisařství.

Ale nezapomínejme na druhy nešťastného Charlieho. – Tito dobrosrdeční chlapíci sledovali svého druha a mohli by vnést do příběhu světlo. – Žel, úcta k úřední moci jim brání vystoupit z přítmi. Je jim to líto, ale budou raději sledovat jedoucí automobil a nepustí kamaráda ze zřetele.

Zatím se v policejních úřadovnách vleče výslech. Slečna se přiznala k sebevražednému úmyslu a za motiv svého záměru udala nešťastnou lásku. – Za tohoto stavu věci je marné, aby Charlie dále zapíral. Poslušen tedy úřadu, doznává, že se věc zběhla tak, jak tomu chtějí policisté. Potom zaujme místo vedle slečny Boleny. Plní policejní rozkaz s nechutí, ale kdoví, nenalezne-li v něm nakonec zalíbení?

Paní a pán Reinfurtovi mají těžké sny, manžel se vytrhne ze spánku, budí ženu a vyměňuje s ní několik myšlenek o dceřině budoucnosti. Jsme svědky výjevů, za nichž jsou tito ctihodní lidé zmítáni tímž nepokojem, který před hodinou trápil Charlieovy kamarády. Zde se ovšem setkáváme s otázkou, nemyslí-li na sebevraždu Bolena. Po chvíli jsou rodičové na obhlídce domu a seznamují se s bědnou skutečností. – Poznali, že je slečna Bolena v prachu. Kdo vypoví jejich zármutek? Mine trapná chvílička a tu – jako s uděláním – zazní telefon: Policejní komisařství hlásí, že slečna dcera byla se svým milencem zadržena právě v okamžiku mezi druhým a třetím výstřelem. – Potom následuje řada výjevů, jež (podle barrandovské dramaturgie) drásají srdce: Pán a paní Reinfurtovi se oblékají a přitom jim přetéka srdéčka láskou k dceruše. Jsou hotovi odpustit, litují své tvrdosti, ba smiřují se i s tenoristou. Ať je to ošoust či ne, otec a matka se rozhodují nakládati s ním podle pravidel slušnosti. Má je k tomu nesmírná láska.

Ani se nenadějete a starý pán sedí se svou manželkou v autu, ani se nenadějete a jsou na úřadě. – Zde pak sluší rozvinout nádhernou scénu poznávací, za níž se ubohý Charlie podobá ztracenému synu, který se vrátil. Vedle srdečnosti, od níž si spisovatel mnoho slibuje, budiž brán zřetel i k údivu obou MILENCŮ. – Sud'te o termínu MILENCI jakkoli, od této chvíle i my musíme vyjadřovati vztah Boleny k Charlieovi a Charlieho k Boleně tímto jménem. Jsou před světem milenci, neboť rodičové jim právě požehnali a pan komisař přivírá v úsměvu oko.

Již není třeba prodlužovat vazbu a tak vidíme, jak Charlie se svou drahou nevěstou a s pány rodiči opouští komisařství. Jsou namačkáni do auta jako Skotové a Charlie může jen stěží dát znamení přátelům, kteří podle svého slibu čekali před budovou.

Když přijede průvod domů, je Charlie uložen do postýlky. Dostane se mu nádherného pyžama a přání dobré noci. Mohl by být šťasten, avšak slečna Bolena odepřela se na svého partnera podívat. Matinka si věc vykládá přirozeným studem, ale tulák vidí, že není milován, a baží po svobodě.

Je noc, hodina klidu, ale naše příhoda spěje dál a dále: Charlie vstává, podniká vycházku na dvůr a volí cestu oknem. Díky své obratnosti šplhá po dešťové rouře jako opice. – Dole, v kruhu svých přátel, kuje náš drahý Charlie smavé plány a touží poradit se s Vaňkem. – Co mu brání, aby utekl do širého světa? – Šat! Charlie nemá vhodného oděvu. Vrací se tedy pro své svršky, ale žel, okno, kterým sestoupil, je zavřeno! Starostlivý otec Reinfurt v obavách, aby se milenci nevrtili oknem, vykonal zatím obchůzku a pozavíral okenice. – Co teď? Ubohý Charlie je nucen kráčet po římsách. Konečně se vloudí do jakési šatny. – Pospíchá, nemá na vybranou a tak se musí spokojit hanebnými kusy ženského prádla, podivuhodnou sukni a nevídanou pláštěnkou. Takto vybaven plíží se po domě a lehkým skokem se snese mezi své pomocníky.

Běda! Jeho vlastní lidé ho nepoznávají, místo laskavého přivítání strhnou křik, a co jim síly stačí, prchají ze zahrady. – Voláním Charlieových pomocníků se probudil celý dům a tu – opět podle pravidel veseloherních – nastává honička. – Charlie se zachraňuje útekem do šatny. Odtud hledí uniknout do ložnice, která mu byla vyhrazena. Ale chodby jsou obsazeny. – Jak to má tedy provést? – Charlie je přinucen znovu a znovu se převlékat. Konečně,

ubožák, dosahuje svého cíle, ale podařilo se mu to málem přes hlavy zděšených obyvatelů vily.

Sledující tyto události lehce si představíme, že Charlie (objevující se v několika převlecích) způsobí řádný zmatek a že vnukne vyjeveným spáčům myšlenku, jako by v domě řádila celá smečka vetřelců. – Pro pana Reinfurta je tato noc zřejmě strašná: ukáže se býti zbabělcem. – Jak jinak si vede Charlie! Slečna viděla jeho neohroženost a hledá u něho ochranu. Charlieovo postavení se tedy upevňuje.

Charlie prodlévá u pana Reinfurta již několik dní. Byl přinucen k zpěvu, k vítání příbuzných a jeho smůla byla změřena všemi společenskými mírami. – Zde spisovatel upozorňuje na pružnost svého textu, který snese, aby byl natažen do délky dvou tisíc a pěti set metrů. – Ale zanechme poznámek a sledujme příběh sklánějící se k závěru.

Slečna Bolena se do Charlieho zamilovala, náš přítel však nejeví valné chuti opětovat její lásku. Je příliš rozpačitý. – Tu nezbylo slečně nic jiného než naoko obnovit staré styky s kabaretním milencem. Ženské jsou v podobných věcech vynalézavé, slečna s filmovou snadností určí tenorovi dostaveníčko a zařídí věc tak, aby se o ní Charlie dověděl. – „Zachráni mě,“ myslí si krásná Bolena, „a to dostačí, aby si dodal odvahy a vyznal mi lásku.“ – V této úvaze je Bolena podporována jednak vzpomínkou na útěchu, kterou jí Charlie poskytl oné bláznivé noci, kdy se u nich vyrojily maskary, a jednak jistotou, že ji Charlie miluje.

Zbývá tedy realizovati naznačený plán. Nastala kýžená noc a všichni účastníci této závěrečné scény jsou připraveni. Tenorista čeká na zahradě, Bolena otvírá okno – a co vidíme? Charlie se spouští po dešťovém okapu a padne právě na ramena nočního návštěvníka. Oba soupeři stojí proti sobě a Bolena očekává strašnou rvačku. – Stane se to? Opravdu, stínová hra předvádí krutý zápas; ve skutečnosti jde však jen o projevy zdvořilosti a Charlie postrkává Bolenina milence vzhůru. Chce mu dopomoci ku štěstí a sám rezignuje. Charlie vysazuje zpěváka na okap a přijde ve styk s jeho kapsami. Tu nahmátne hasák. Charlie si nedůvěřuje a pro jistotu šplhá po tenoristovi ještě jednou nahoru a dolů, aby ho přitom mohl ohmatati. Když nepochybně zjistí, že jde vskutku o zlodějské nástroje, stáhne Charlie zpěváka na zem. Nicméně toto počínání nepřiměje soupeře k nezdvěřilostem. Zpěvák i Charlie jsou k sobě uctiví, i když se častují ranami. – Octnuv se na zemi zpěvák zapíská. Tu vystupují jeho spojenci a Charlie je chycen. Ale ani tehdy nepozbyl náš hrdina klidu. – Až bude čas, zapíská

opět on. – Tehdy zmizel již zpěvák v okně a tak mu unikla scéna, při níž jsou v odvetu schytáni ti, kdo měli za úkol držeti Charlieho. – Je nabíledni, že věc provedou druhové našeho hrdiny.

Poznali jsme, že je zpěvák ničema, ale scéna, která následuje, přesvědčí nás o tom – jak se říká – makavě. Vždyť jde o zřejmou loupež! Slečna Bolena leží spoutána na zemi a tenorista se dobývá do pokladny.

Běda, přeběda! Charlie, místo aby jednal, radí se s kamarády, otálí, vrací se z poloviny své vzdušné cesty a má nové a nové námitky. – Co mu stojí v cestě? Proč nechce zachránit dámu, kterou má pravděpodobně rád? Ale je mu to hloupé, pohrdá zlatem a váhá současně zachránit nevěstu a peníze. Což kdyby si někdo myslel, že Charlie tyto hodnoty spojuje! V okamžiku, kdy se ohlašují známky nudy, vnikne Charlie do domu. – Následuje osvobození slečny Boleny a balet za zády pracujícího lupiče. Následuje kakraholský balet a spisovatel se při té příležitosti dovolává herce. V pravý okamžik zasadí Charlie lupiči ránu do hlavy a vrhne ho do zahrady. Potom se zmocní ukradených listin a odevzdává je Boleně Reinfurtové. Tím je Charlie vypořádán. Zdraví. Odchází. Ale tu máš, čerte, kropáč! Přísllovečná neobratnost Charlieova přivodí náhlý obrat. Listiny se octly na zemi a Charlie je přinucen papíry zvednout. Tu vychází najevo, že jsou to vesměs dluhopisy, a Charlie je pánem situace: o chudou holku se přece může ucházet. Příběh má pravděpodobně pokračování, ale spisovatel, došed k prvému polibku, skromně umlká.

Začátek povídky nazvané Gilotina

Nic není jímavějšího a nic tak nerozechvěje diváky jako pohled na šibenici. Za starších časů nebývalo o podobné divadlo nouze a ten, komu byla souzena oprátka, vesele umíral obklopen zástupem sličných paní a vzácných pánů.

Naneštěstí jsou však soudní dvory od pradávna těsné a tak již za starých časů nebylo při exekucích dost místa pro chudé lidi. Ti zůstávali před ohradou a tropili si z panstva šašky.

„Podívejte se, sousede,“ říkal prý za podobné příležitosti jeden chud'as druhému, „ještě stále je daleko méně šibalů, kteří skončili na šibenici, než těch, kteří baží spatřit na tom místě někoho jiného.“

Podobné poznámky poslouchaly zvláště dámy s nechutí a raději než by se setkaly se sprost'áky, kteří vedou hanebné řeči, vstávaly již časně zrána a snažily se proklouznout k soudu postranními vrátky. Z té příčiny byly pak nuceny tlačit se na popravčím místě o celé hodiny dříve, než si kat připravil žebřík.

Někdy pálilo slunce a jindy byla taková čina, že by člověk psa nevyhnal, ale paním, o nichž je řeč, to pranic nevadilo. Krátily si dlouhou chvíli štěbetáním a buď s košilí přilepenou potem na záda, buď promočeny do poslední nitky lijavci setrvaly na popravišti až do konce. Nebylo jim obtížné snášeti nepohodu a nezdráhaly se zaplatiti za vstupenky částku, která se platívá za jalovici či za klobouk se pštrosím pérem.

Od těch dob se mnoho změnilo. Soudní dvory dělají dnes s lístky drahotu a zjemnělý způsob života roztřásl katovy ruce. Upadá do rozpaků a v rozhodném okamžiku mu bývá nanic. Tak dokonale se zbřídilo popravčí řemeslo!

Dá-li se však mluvit o úpadku pacholků, kteří utahují smyčku kolem hrdla odsouzencova, nemůže býti řeči o tom, že by stará lidská záliba dívat se na smrt brala podobnou úhonu. Žádný strach! Ta kypí stejnou silou, ba co více: je mocnější! Tříska z šibenice či provaz oběšencův jdou dnes tak na dračku, že se o tom starým pamětníkům ani nesnilo.

I zdá se mi, že není bláznivé, věřím-li v úspěch filmové hry, v jejímž čele by se tměl stín popravčího nástroje. Domnívám se to tím spíše, že jsem se odhodlal přidržeti se líbezného vkusu pánů, kteří rozhodují o filmových věcech, a že chci do své hry vrazit dětský pláč a celé desítky metrů, které budou předvádět mateřské city, péči drsného otčima a vposled milování švarných dvojic, jimž brání zlý osud v lásce. Pánům a bohatcům dám v řečené hře zakusiti hořkého chlebička chudoby, ale vnuknu jim zato velkodušnost a vštípím jim takt tak pronikavý, že by v tom byl kozel, kdyby snad náhodou zůstalo na galeriích jedno oko suché. Jen si představte, že mým kusem projde král a že mu bude snášeti všechny ústrky malého školáka, který byl dán na ševcovinu!

Pokud jde o zápletku, počítám, že mi něco napadne, ale již teď mohu slíbit, že ji ukuji z ryzího kovu kalendářů a poštovních knížek. Tentokrát si vypočítám i záliby vzdělavců a půjdu na svou věc od lesa. Ve světě se říká, že zákazník je náš pán; mohu tedy dělat něco jiného, než co se mu líbí? Mohu svým vládcům odpírat třídní stanovisko? Kdežpak! Přimísil jsem je ke všem příhodám.

A stejně chci podle rozumu chlapíků z tábora malého měšťanstva rozpojit věci dobré od věcí zlých tak, aby stály proti sobě. I začerním postavy v polostínu a tam, kam má dopadati špetička světla, vyliji takovou záři, že jim naskočí husí kůže.

Dále pak slibuji, že každého klučinu, o němž se zmíním, učiním hrdinou nikoli podle pravdy skutečné, ale podle pořádku knih salátových.

Vposled (abych byl zevrubný) se zavazuji, že se zřeknu zdržlivosti. Popustím uzdu svým citům a ještě jim k tomu vpálím do slabin ostruhu. Jářku, ty herky mají srdce; proč by tedy neběžely o krejcarový závod?

Dejte se tedy do čtení s překypující vírou, že se mi podařilo sestavit hru tak jednoznačnou a tak prostřední, aby nezmátla ani nejhlupečtějšího kritika. Vždyť ji, bože milý, ušiji podle míry starších škol a budu přitom hledět, aby všichni přišli na své. Vezmou-li pak herci věc od podlahy, získáme slávy až do aleluja!

Představte si, že zároveň s předmluvou se blíží k svému konci i titulky filmu, ale dříve než obrátíme list, popřejte sluchu několika taktům, z nichž zaznívá motiv Marseillaisy. Sotva pak postřehnete, oč jde, již se roztmívá obraz, který vámi otřese až do hloubi duše: Proti večernímu nebi, které je skrz naskrz francouzské, se rýsuje trámová gilotiny!

Každému dá rozum, že jsme v Paříži a každý uhádne, že se děj odehrává za Velké revoluce. Když jsme tedy určili čas a místo, sledujeme, co má řečená gilotina za lubem:

Její nůž se vznáší výš a výš. Je ticho a člověk neslyší než posmrkávání a nevýznamný kašel proletariátu z prvních řad. Zatím dostupuje ocel určitého místa a zastavuje se, aby po zlomku vteřiny spadla dolů.

Ze srdce rád bych ukázal, jak ta šelma umí pěkně rubat hlavy, ale ohledy na dramatickou gradaci mě nutí, abych vzal věc z jiného konce. Změňte tedy zároveň s kamerou úhel a popatřte na veliký zástup, který uskakuje před stříkancem krve. Popatřte na ty krejčíky, rybářky, huňaté kožišníky a na všechny ty povaleče s očima navrch hlavy. Ti dobří chlapíci účtují se svým králem a jsou okouzleni barvou jeho krve. Jeden je kupodivu nosatý, druhý má lebku jako vejce, třetímu chybí v řadě nerovných zoubků špičák, šestý má hrb a tak to běží dál.

Když jste si povšimli, jak se ti ubožáci pleskají do stehen a jak v divokých poskocích vyjadřují radost a okouzlení, které se jich zmocnilo, dolehnou vám v sluch výkřiky. Nesrozumitelný hukot, jenž do té chvíle vzrůstal, vchází nyní v táhlé volání, za něhož by měla lidem tuhnout krev. Rozběsněný zástup si žádá pomsty a řve: „Ať žije gilotina!“

Jest na mně, abych připomněl, že se sklání večer. Uhadujete tedy, že pan Kvíčala, který po více než deset let slouží ve filmových dílnách jako znamenitý osvětlovač, zapnul svou nízkou lampu a ostošest pere z boků do scény, aby vrhl tragický stín na oprýskanou zeď. Suknice, cáry a zedrané pláště se pak vlní v kalužinách světla, neboť jeho zdroje jsou rozestaveny tak, aby záblesky jasu a stín se střídaly až do hloubi scény. Toť se zná, že údové zástupu jsou natřeni jemně olejem a že se lesknou tak říkajíc zlověstně.

Pokud jde o pohyb, bylo již naznačeno, že je prudký – nemám však na mysli žádné hopsání stůj co stůj. Ne! Postavil bych k čiperným holčínám a k rozjařeným chasníkům staré vysloužilé statisty, jejichž mráкотný stav by nám dopomohl k účinu svým kontrastem.

Teď, jak se domnívám, uplynulo již dost času, aby se obecnost rozkoukalo a mohlo si z našich aktérů vybrat dva či tři hrdiny. Text, který čtete, má jakési záměry vzhledem k chlapíkovi jménem Simon. Je to chudý švec. Pomlčím, abych nepředbíhal, o Simonově povaze, i odkazuji vás v té věci na jeho zevnějšek a na sled obrazů.

Tatík Simon (a chtěl bych se vsadit, že poznáváte budoucího vychovatele králevicova) jest chlap jako tyčka. Má opičí čelo, varhánkovitou tvář a hubinku, v níž není poctivého tesáku. Vede si vznešeně, chodí z místa na místo a kam přijde, všude zjednává pořádek. Skoro bych řekl, že věří na jakési poslání, které by mu Paříž měla svěřiti.

Když mistr Simon napomene lehkomyšlného gardistu a když vsolí pohlavek uličníkovi, který se rozplakal při pohledu na gilotinu, zjedná si tolik vážnosti, že se k němu můžeme přiblížit s kamerou a sledovat jeho počínání zblízka.

V té chvíli přichází Simon k stánku výčepníkovu. Džbánek je za čtyrák a mistr má zřejmě žízeň. Zvoní tedy svou mušketou o sklenice, ale nic naplat, pan vinárník má oči jenom pro gilotinu a nedbá o obchod. Když našeho mistra konečně zhlédne, dá se – aniž by myslel na pozdravení – do křiku:

„Hola, občane Simone, copak těm hasičům říkáš? Chtěl bych se vsadit, že pana králevice neodsoudí! Chtěl bych se vsadit, že jsou podplaceni!“

„Jen ne tak zprudka,“ odpověděl nato příštípkař, „porota nestojí sice za nic, ale co se tkne peněz, pah!, šlechtici nemají už dávno ani vindry a sám pan král zemřel jako žebrák.“

„Tím lépe,“ odpověděl opět výčepník, „ale jestliže porota toho utřínosa osvobodí, bude to chyba. Jářku, takovým panáčkům patří useknout hlavu!“ Atd... atd...

Zvony mého kraje

Ve Zbraslavské kronice na místě, kde je řeč o vroucí oddanosti krále Václava II. k Marii Panně a kde se dále mluví o lásce, kterou král choval k rozkošné končině, ležící při soutoku řeky Berounky s řekou Vltavou, je zaznamenáno podobné vypravování:

Jednou, když byl Zbraslavský klášter právě dostavěn, prodléval Václav II. se svými přáteli v opatské síni. Světnice ležela na příhodném místě a z jejích oken byl utěšený pohled. Král obrátil k němu pozornost, a jak se sem a tam rozhlížel, uchvátila krása zbraslavské krajiny jeho duši i jeho smysly. Byla pak nádhera toho pohledu tak veliká, že král nemohl podržeti v tajnici svého srdce přebytek citu a že promluvením úst pronesl dobré slovo, řka takto:

„Kdybych to čarovné místo, jež zvlažuje vidlice řek a jež oplývá pastvinou a jež je nikoliv neúrodné, pokud běží o pole a vinice, kdybych to místo, které až do mých časů skýtal

rozkoše králům, ochotným věnováním a jako trvalý dar nebyl udělil své paní, Marii Panně, nikdy nikomu jinému, ba snad ani Kristu, nebyl bych je nabídl.“

Možná, že ve chvíli, když se král ujal slova, zazněly zvony.

Možná, že tehdy nastával právě soumrak a kotlina, již svírá výběžek Brd se stráněmi na vltavském břehu a dále s úbočím nad Radotínem, se naplnila chvějnými zvuky.

Zněl zvon. Zněl jasný zvon.

Král umkl, šlechticové zkřížili ruce na prsou, opat v zadumání si chystal odpověď a v polích oráči, kteří se navraceli domů, na krátký okamžik zadrželi koně.

Zněl zvon. Zněl úder kovového srdce, jenž jako znamení se vznáší nad krajem.

Zněl zvon, hlas, který napomíná vládce k pokornosti a který dělníkům dá opět pocítit, že země patří Bohu a že ji oráč miluje tak mocně jako král.

Bouře, bitvy, zmar i dlouhá období míru přešla nad opatstvím a nezměrné množství vod uplynulo v řekách. Časy se změnily.

Již se neklikatí cesta k dřevěnému mostu, již po ní nezní klus ani dupání královských jízd, ale ozývá se tam veselá trubka. Po stopě soumarů vůz za vozem se žene motorizované stádo. Klaksony houkají, od rychlosti se zvedá vítr a starý pán, který si vyšel zhlédnout pohřebiště králů, je nucen chňapnout po své čepici. Má proto zlost a bez zalíbení se dívá na skupinu školáků, kteří snad ještě mají nosíky v dětinském nepořádku, a přece – skoro naslepo uhádnou každou značku automobilek.

Aero 30! Škoda! Buick! A tenhle pekáč, který si to sype nejméně stovkou, bude bugatka!

Tak se změnil život při staré cestě.

Pokud jde o klášter, je věru stále krásný. Byl pobořen, byl často opravován, liší se od původní stavby, ale v určitém smyslu opět směřuje k poslání, které jej proslavilo: bývával dvorem ducha, byl dílnou básníků opatů, byl místem umění a po stoletích se stává obrazárnou.

Ale obraťme se již k městu!

Skýtá velkolepý pohled a jeho ulice a jeho zákoutí jsou rozmarnější než sama náhoda. Je plné zahrad, steziček i odpočívadel, má místa slunečná i stinná, má hojnost hotelů i hospod slynoucích kuchařstvím a dále zdvořilostí a dále cukrařinou a dále nápoji. Když člověka promáčí březnový liják, může si věru vybrat, kde se chce usušit.

Je-li řeč o nápojích, jakpak se nezmínit o pivovaru? Představuje všechn průmysl města, je málem vklíněn do zámku a v mnohých ohledech se proplétá starými příběhy. Leckterá jeho várka přicházela prý na císařský stůl a jedna zvláště významná rozveselovala společnost českých vlastenců na prvním pražském bále.

Tehdy byl svět mladší o sto roků a Zbraslav – mimo formanské cesty – byla spojena s hlavním městem jen řekou, po které tu a tam plul vor či loďka.

Dnes je jich bezpočet a nikdo není dost hbitý, aby je přehlédl. Hrnou se plným proudem. Jedny jsou něžné, jiné hrdinské a třetí v dobré shodě spojují oba druhy.

Jen zřídka lze na zbraslavských vodách spatřiti samotáře, který se zřekl líbezné společnosti a který by nepozdravil poutníka a který by nevzdal čest rybářům. Těch je u nás jako kvítí! Prut mezi koleny, s pohledem skloněným k poplavku, zdají se čekati na svém místě od královských dob. Ta jejich stálost připomíná souvislosti časů a naději, která se věčně obnovuje. Rybářský sport je, jak se říkává, na dlouhé lokty, a odtud je prý odvozena i míra pověstných štik.

Možná, že v okamžiku, kdy nejméně šťastný rybář vytáhne okouna a kdy bohatýrské i křehké lodičky budou po skupinách proplouvati městem, zazní opět zvon starého opatství. V tu chvíli snad neutichne po březích hovor; snad se nezastaví spěch k přístavům a snad se nikdo ani neohlédne. Nic není pravděpodobnější, a přece se přemnohých čel dotkne jakési okouzlení! A přece budou zasažena!

Kdyby byl skrytým myšlenkám, které se budí za vyzvánění zvonů, propůjčen hlas, lze snadno uhádnouti, že by ten hlas zněl po způsobu věrného vyznání krále Václava.

Zbraslavská povídka o opatu Martinovi

Za starých časů byl Zbraslavský klášter slavný po světě a jeho opat byl veliký pán. Často se stávalo, že k němu přijel na návštěvu král. To bych vám přál vidět, co to bylo za melu: vrátní, fráteři, vojáci, myslivci, mnichové, městská chasa, všichni sháněli prášek na čištění knoflíků a mečů. Mýtný pobíhal hledaje opasek s lvíčkem, klíčníkům se třásla kolena, zbraslavští kluci se musili třikrát denně mýt a maminky nepouštěly z rukou škopíček mýdlové vody. Venku bylo boží dopuštění. Kdekdo popadl novou čepici a hrnul si to k mostu na pražské silnici.

Zatím se mezi stromovím blížil průvod. Pod ohnivou záclonou, v zlatě, modři a běli oblaku, který se valí pod kopyty koní, přijížděl ten, kterého očekávali: král. Krok jeho koní zní jako veliké zvony opatství.

Pánbůh s námi! Všechno je na nohou, jen zbraslavský opat jakoby nic. Jako by se nic nedělo, honí se Martin s dětmi po zahradě. Má pásku na očích a jako s uděláním klopýtne a padá právě uprostřed vítání a oslavného křiku.

Myslíte, že z toho bylo nějaké hromování? Král se zasmál, a protože byl v dobrém rozmaru, povídá: „Ty, chlapíku, nebudeš moci pro nezbednost ani umřít!“

Potom vzal opata Martina pod paži a za nesmírného údivu jej odvedl, aby si porozprávěli o dějepise a zbraslavské silnici, která už tehdy byla v prašpatném stavu.

Kdyby byla na světě spravedlnost, žil by opat Martin ještě dnes. Sedal by na hrázi, klátil nohama a palci by točil mlýnek, přemýšleje o svých knihách. Volal by jménem zbraslavské kluky a děvčátka, dával by těm ušatým človičkům žertovné otázky, koláč anebo měděný penízek.

Ale žel! Když měl opat Martin na zádech pět křížků, najedl se nezralého ovoce a zemřel.

Čert nikdy nespí.

V červnu toho roku přišel do Zbraslavského kláštera mocný pán jménem Jan Sekerka z Petřínovic, řečený Hrůza. Táhl se svými syny do Svaté země. Měl tři chlapce a všichni byli něžní a růžoví a žádný z nich se nepodobal otci.

Tehdy se věřilo, že křižákům, kteří vedli války s Turkem, brání jejich hříchy, aby dobyli města Jeruzaléma a osvobodili svatá místa.

Tehdy se také věřilo, že ruka boží a andělé ochraňují nevíňátka.

Jakýsi mnich, jemuž se z postu a ze sebetřýznění pomátl rozum, jal se kázat, aby matky připnuly dětem kříž a otcové aby jim vložili do dlaně meč. Uvěřil, že splní vůli boží, dovedli děti do války. Řečený mnich se jmenoval Johánek; kázal v kostelích i na náměstích, vystupoval na nárožní kameny, na vozíky, na obrácené koše na tržišti a lidé před ním klekali a bili se do prsou.

Zbraslavští řemeslníckové a chudáci, kteří dřeli na klášterním panství, byli stejní bloudi jako ostatní. Sotva se rozkřiklo, že před opatstvím stojí hlouček dětských křižáků, již se sbíhali ze všech stran, již rozhoupali zvony, již klečí před bratrem Johánkem.

Řeholník mluví o spáse duší. Mluví o osvobození města Betléma, o meči nevíňátek, který potře ďábla. Jeho řeč zachvívá srdcem posluchačů. Lidem běží po zádech mráz; někteří bijí čely o zem. Někteří pláčou, někteří vztahují ruce, jako by chtěli uchopit srdce našich zvonů. Tu bratr Johánek umlká a kyne dítkám: Chlapci zdvihají oběma rukama zbraň, která je příliš těžká, a počínají zpívat píseň ku chvále Jezulátka. Chudáci, jak jsou ubozí! Šli dnem i nocí, zmocňuje se jich horečka, mají hlad a pláčou. To není zpěv, to je vzlykání.

Jít, jít a jít cestou necestou, jít o žízni a hladu, jít po krvavých nohou, když pere slunce, když mrazí noční chlad, jít s blázny, kterým přihořívá hlava a kteří zavalí studánky, když chcete pít, jít s blázny, kteří si rozdrásali tvář a podobají se více strašidlům než lidem. Jít v horečce, spát na cestách, vstávat, klopýtat, padat, vléci těžký kříž, či huře, strašný tátův meč, jít s chlapíky,

kteří z poblouznění už přestali být lidmi a kterým z hlavy padá hmyz, jít sedm dní a sedm nocí. Jít.

Někde na cestách nasbírali malí křižáci poutnický lid, který je teď obklopuje. Kulhá, belhá se a klopýtá pod svými ranci, aby utvořil kolem dětí kruh a přidal své hlasy k jejich nářku. Poutníci pěji z plného hrdla a mezi všemi je daleko slyšet Jana Sekerku, pána z Petřínovic, který má v andělském vojsku (jak se říká dětskému sboru, táhnoucímu proti Saracénům) tři syny.

Pan Sekerka byl statečný voják, ale měl u Pánaboha na tisíc vroubků. Jaký div, že se bál soudného dne, když notně zestárl! Tu se chtěl zalíbit svému poslednímu soudci, a tak se obrátil. Protože byl člověk od rány, stal se stejně zbožným, jako byl předtím ničemný.

Tehdy uslyšel kázání. Bratr Johánek neměl myšlenek nazbyt a mluvil stále stejně: „Blíží se konec světa a vy se nezachráníte od věčného ohně,“ pravil, „neboť Bůh se hněvá. A jak by se neměl hněvati, když nad svatými místy vládne Saracén? Pomněte na hněv boží, pomněte na svoji spásu a vytyčte kříž u bran Jeruzaléma! Vytyčte kříž rukama neviňátek! Vypravte své dítky na tažení proti nevěřícím a andělé jim otevrou brány Cařihradu. Andělé je povedou po dalekých cestách a budou řídit jejich lodi. Pacholátka dobudou zelenými ratolestmi více než vojsko hříšníků zkrvavenou zbraní.“

Pan Sekerka uvěřil, že z Johánkových úst slyší vůli boží. A poslechl. Vzal své ženě tři nejmladší synky, oděl je do bílého roucha a následoval s nimi mnicha.

Nejmladšímu Sekerkovi bylo sedm let. Jmenoval se Ondřej a do té chvíle se držel jenom maminčiných sukni. Jaký to byl zármutek, když odcházel za svými bratříčky bos, v košilce a s holí, na jejímž konci byl těžký kříž se třemi svícemi!

Tři dny šel Johánkuv zástup k Boleslavi a tři dny se vracel k Vltavě. Proč? Sbíral cestou pacholátka. Když se Johánek a pan z Petřínovic dopočetli stého křižácka, obrátili se na jih, k Uhrám. Tak došli k zbraslavskému opatství. Zde chtěli odpočinout.

Tlukou na bránu a již vychází opat Martin.

Na mou duši, tehdy se neusmíval! Ani zdání, byl nakvašen a křičel na Johánka stejně jako na zbraslavské řemeslníky: „Klid'te se,“ pravil, „ševci k potěhům! Truhláři k hoblicím! Klid'te se, a ať vás neslyším už povykovat! Dosti té blázniviny!“

Otřel si hřbetem ruky ústa a povídá řeholníkovi: „Ty jsi mi nějaký pěkný ptáček! Kdopak to kdy slyšel – posílat děti do války!“

Bratr Johánek a pan Sekerka z Petřínovic zůstali, jako když do nich uhodí. Ale malí křižáci odhazovali hole a alou do klášterní brány! Za chvíli seděli za opatovým stolem a cpali se koláči.

Bylo řečeno, že Jan Sekerka zůstal, jako když ho opaří, a že se Johánek náramně podivil tomu, co slyšel od učeného opata. Chvilku nevěděl kudy kam, ale potom jej chytla ta stará bláznivina: Začal popichovat poutničkou chasu a říkal, že je opat Martin bezbožník a že brání lidem v dobrých skutcích a kazí bohulibé dílo. Pravda je, že to nemusil opakovat. Chudinkové, kteří táhli s dětmi do Svaté země, byli žebráci, lidé zoufalí a nemocní. Slepci, chromci, krátce ubožáci, kteří nemohou uvěřit, že svět je krásný. Již dávno se ho zřekli. Věřili jenom ve smrt. V životě je potkávalo jen samé soužení, a proto se obraceli zády k rozumu i odvaze. A přece tyhle věci mohou všechno vyléčit a všechno změnit.

Když opat odešel, poutníci začali reptat a tloukli svými holemi. To byla voda na Johánkuv mlýn. Odkáslal si, vylezl na převrácený sud a jal se mluvit, až se mu od huby kouřilo. Co mluvil? Ale to už známe! Vzýval nebesa, aby potrestala každého, kdo stojí v cestě malým křižákům. „Ať se propadnu, nestihne-li opatství a celé město morová rána!“ křičel, „ať se propadnu, ať mi zdřevění ruka!“

Zbraslavští občané na něj pokukovali zaraženě. Věřili svému opatovi – ovšem křižácká výprava se jim zdála rovněž věcí spravedlivou. Přizvukovali tedy Johánkovi sotva na půl huby a s palci za opaskem, s našpulenými ústy se dívali, jak slepí poutníci napřahují paže, jak tápají a padají na zem, jak se to živé klubko zmítá touhou užuž vyrazit na cestu.

Ale brána kláštera je zavřena a za zdí je ticho. Ticho? Ne tak docela! Z opatství je slyšet smích a cinkání talířů. Malí křižáci si nacpávají bříska a ani nevzdechnou po boji s Turkem.

Tohle trvalo dva dny.

Vojákům se snadno řekne: táhnout do Palestiny, ale maminky se na to dívají jinak. Ty byly šmahem na straně pana opata. Nechtěly o křížáctví ani slyšet a zahnalý své děti do postelí. Všichni kluci, co jich kde ve Zbraslavi bylo, měli obvázané hlavy. V domech to čpělo octem a chodilo se po špičkách jako při nemoci.

Toť se ví, že někteří kluci měli trhání a že se našel nerozuma, kterému se líbilo víc jít do Uher s Johánkovou tlupou než pásat kozu za humny; ale myslíte, že to bylo co platné? Maminky to dovedly uvést na pravou míru. „Nic, nic, nic!“ křičely jedna přes druhou, „pan opat má rozum. Každý, kdo chce vést děti do války, je blázen a ničema! Vyžeňte Johánka z města! Vemte na něho hůl! Mažte ho! Ať táhne i se svým Sekerkou k čertu!“

Tehdy nebyly se zbraslavskými paními žerty.

V noci, když ještě v městě všechno spalo a když se poutníci před opatstvím již vykřičeli, bylo viděti jednu ze zbraslavských paní (jmenovala se Julie Žáková), jak vychází z domu. Měla na hlavě kápi a vedla si opatrně jako nějaký zloděj. Přeběhla náměstí a zlehýnka klepe na okno paní Bohdanky Dědkové. Ta si sotva obleče plášť a už je venku u své přítelkyně. Ještě zbývá sehnat třetí a ta je krajkářkou.

Vytáhnou ji z postele, nasadí čepec, a jářku žádné okolky, když je nakvap! Pan opat Martin už čeká. Paničky seberou sukně do špetky a každá to natahuje až běda. To věřím, že se to při té tloušťce špatně utíká. Ale nic naplat! Zatněte zuby, pěstě k ramenům, a dýchat nosem, hrome! Nebo to všechno zkazíte!

Než by napočítal sto, jsou ty hodné paní u zdi opatství. A teď přijde to pravé:

„Bohdanko, holka zlatá,“ povídá krajkářka, „zapískej!“

„Já?“ odpověděla nato Bohdanka, „já mám pískat? Copak si, ženská, myslíš, že jsem nějaká ničemnice, či co? Já jsem se pískat neučila a jakživa nepískám!“

„Tu to máme,“ povídá paní Julie, „já to taky nesvedu, to jsme teď v pěkné bryndě! Pan opat čeká na zapískání, a kde nic – tu nic!“

Na mou věru! Ty ženské neumějí pískat. Špulí ústa, šklebí se, až jim slzy tečou, ale ne a ne. Nejde to, co teď?

„Mám nápad,“ povídá po chvíli krajkářka. „Vysadíme Bohdanku na zeď.“

„To nic není, drahoušku,“ řekla nato paní Žaková, „skočíš pěkně zvesela do zahrady, zatřepáš panu opatovi na okno – a máme to!“

Paní Bohdanka se bránila, ale susedky na ni byly jako sršáni. Bohdanko sem, Bohdanko tam a milá Bohdanka (jaký už je dobrák) se škrabe na zeď. Sukně mezi kolena a raz, dva, tři! Už je na zemi. Lidičky, to byla rána!

Možná, že se při tom pádu ozvalo nějaké bezděčné zapísknutí, možná, že opata upozornil jenom hluk. Krátce: Martin měl tenké uši a nečekal na druhé znamení. Probudil děti a bez dlouhého vysvětlování je strkal ze dveří. Venku jim řekl, aby se vzaly za ruce, a odvedl je ke zdi opatství, právě tam, kde stála paní Bohdanka Dědková se svými přítelkyněmi. Potom vzal žebřík, vylezl na zeď, obkročil ji a pomáhal dětem na druhou stranu.

„Tak, tak, miláčkové,“ říkal těm křižáčkům, „vraťte se domů k maminkám a válku ať vezme čert. Sbohem, trdlíku, sbohem, špindírko, sbohem, štěňátko! Sbohem, sbohem, sbohem! A neodři si břicho o zeď!“

Pro každého měl ten slovný opat slovíčko, a ať se mi rozskřípá pero, nesetřel-li si slzu po tom loučení!

Dole pod zdí chytala malé rytíře paní Julie a napočítala jich celkem devadesát sedm. „Jsou všichni?“ otázala se opata, když předala posledního krajkáře.

„Kdepak,“ odpověděl pan Martin, „ještě tady mám tři Sekerkovic poklady!“ Potom se naklonil dolů do zahrady a chtěl na ty opozdilce pustit trochu hrůzy. „Co okouníte? Co s vámi, darebáci, je? Nechce se vám snad domů?“

Na ta slova bylo chvilku ticho. Kluci přešlapovali, mačkali si prsty a nic. Konečně nejmladší, Ondřej, si dodal odvahy a odpověděl jasným hláskem: „Prosím, pane opate, my nesmíme. Náš tatínek je moc přísný a – víte – on by nás ráno hledal.“

Krajkářka i obě druhé paní spráskly za zdi rukama a paní Dědková se rozkřikla, jak ten kluk je hubatý.

„Víte, milá paní,“ řekl nato zbraslavský opat, „něco na jeho řeči bude! Kluci tady mají tátu a to je jiná. Jděte spánembohem a já už si s nimi nějak poradím.“

Městský hlídač před branou opatství už odzpíval půlnoc a mířil k náměstí. Byl to starý dědeček a dobrák k pohledání. Do únosu dětí byl zasvěcen a kryl paní Julii, krajkářce a paní Bohdane záda. Chudinka! Co živ se nedopustil žádného nepěkného kousku a teď měl napálit celé město! Brada mu skákala ažaž, ale nepovolil. To mi dá rozum, řekl si, že děti Turka nevyženou! Kdežpak by něco zmohly těma svýma ručičkama, vždyť si to ani chleba nedovede ukrojit! Jářku, jestli jim nepomohu, čekají je strašné věci.

V tu chvíli vykročila na náměstí krajkářka. Hlídač ji spatřil a odložil hořící louč na roubení studně. To bylo znamení.

Potom si sedl na schůdky před kašnou a zdálo se mu o Jezulátku.

Na druhý den ráno svítilo jako s uděláním slunce. Řeky se leskly, vál lehký vítr z jihu a v tom větru létalo na tisíc ptáků. Silnice, vedoucí ku Praze, byla doposud pustá. Ve vyježděných kolejích se leskl noční déšť.

Když poprvé zazpíval kohout, vyjel z města vozík, tažený dvěma koňmi. A za ním druhý, třetí. Těch vozů s plachtami je celkem pět. Zastavují se u řetězu, který je napjat přes cestu. Koně pohazují hlavami a s kozlíku skáče starý hlídač. Narovnal si záda a silnějším koncem biče udeřil do dveří mýtného domku.

„Hola, kamaráde,“ povídá, „vstávej! Na mou duši, tobě jednou ukradnou mýto i se řetězem! Ty jsi mi pěkný mýtný!“

„No, no! Vždyť není zle!“ ozval se hlas z vnitra domku. „A kam tě tak záhy čerti nesou?“

„Kam by mě nesli,“ odvětlí hlídač, „vezu krapku mlíka a špetku zboží.“

To všechno je lež, lež a lež!

Pod plachtami těch vozů jsou děti, které včera utekly z kláštera. Jsou tam křížáčci.

Můj ty světe, co se stane, bude-li mýtný všetečný? Kdybych měl vypravovat, jak ty malé chudinky drkotaly zuby a jak se třásl jejich starý průvodce, nebyl bych se svou řečí hotov ani za týden. Dostí na tom, řeknu-li, že všichni byli strachem bez sebe a že naštěstí nikdo z nich nekýchl.

Mýtný – jaký už byl obejda – loudil o trochu mléka a jižjiž se dobýval pod plachtu. V té chvíli měly děti namále!

A tu se mihne po zábradlí něco jasného. Plášť bílého mnicha. Má v ruce modlicí knížku a mrká přes ni na kočího.

Mýtný to nevidí. Mýtný se zajíká zdvořilostí a zavírá se poklonami jako jarmareční nůž.

V tu chvíli skočil starý hlídač znovu na kozlík. Práskl do koní a za ním vyrazily i ostatní vozy.

Sotva poslední projel mýtem, byl první již v zátočině, tam, kde dnes teče Berounka. Stařík tam zprudka zadržel koně:

„Pro pána krále a zlé pryč! Tamhle za stromy někdo stojí! Ať se propadnu, jestli to není nějaký Saracén nebo strašidlo! Josítku, Josítku ze Starého Města, jdi se podívat, co je to zač!“

Josífek měl strachu také plná kařata, ale šel. Zuby mu cvakají, meč se mu plete mezi nohy, ale přece jen přichází k topolům. Ještě deset kroků, ještě pět, ještě tři... Tu máš, čerte, kropáč! Najednou proti němu vyběhne postava v kapuci. Popadne ho a vlepí mu hubičku.

Kdo to byl? Ale – Josífkova maminka. Čekalo jich tam osmačtyřicet. Za každým topolem se skrývala jedna.

Žádná věc se na světě neutají. A tak také vyšlo najevo, že děti z kláštera utekly.

Johánek vstal, promnul si oči, pomodlil se, popadl poutnickou hůl a povídá: „Bratři milí, je čas! Svatá země je daleko a my stále lenošíme. Na cestu, jáčku, nebo přijdeme pozdě!“

Potom se jal hledat děti a křičel, jako by ho na šídla brali. Kam se poděly? Kde jsou? Chodil po opatské zahradě a světnicemi, ale kde nic, tu nic. Mnichové stáli u pultů a psali, nebo si spravovali boty, nebo pracovali na soustruhu, nebo robili něco jiného. Sem tam se na milého Johánka někdo po očku podíval, ale rychle se obrací a zas už si hledí svého.

V celém klášteře je ticho a je slyšet, jen jak Johánek práská dveřmi a jak capkají jeho bosé nohy. Konečně našel opata a zle se na něj obořil. Klne mu, svolává nebeské tresty, ale opat mlčí.

„Děti odešly,“ řekne po dlouhé chvíli ticha. „Myslím, že se vrátily domů. A řekl bych, že udělaly dobře.“

Co bylo dál? Johánek zuřil, běhal, proklínal, vyhrožoval peklem a d'as ví co všechno. Opatovi už to bylo hloupé poslouchat. Zvedl prst a povídá, že radši půjde do zahrady. Potom sňal s hřebíku opatský klobouk a vyklouzl ze dveří.

V štěpnici, jak se sluší, zpívali ptáci. Zbraslavští kosové se odjakživa vyznají v písničkách. Můj bože, jaká je to krása, když člověk poslouchá ty milé opeřené ničemy! Panu opatovi z toho šla až hlava kolem. Usmíval se, pod ruku mu vběhl pes.

Sotva udělali několik kroků – toť se ví, kluci Sekerkoví jim jsou v patách.

„Tíše, tíše!“ povídá jim Martin a klade si prst na ústa, ale kluci nedovedli držet jazyk za zuby a měli samé nesmyslné otázky.

„Víte co,“ povídá opat, kterému nebylo do řeči, „podíváme se, jsou-li už zralá jablka.“

Co zatím dělá bratr Johánek? Vyrazil z kláštera a vrátil se k poutníkům. Hledá si oporu u té chasy neduživé, která chce dobýt Pánubohu zemi a sobě věčnou blaženost.

„Bratři, kamarádi,“ křičí Johánek, „zbraslavský opat nás okradl! Děti jsou pryč!“

„Tak!“ děsili se poutníci. „Tak! Ale co tomu řekne patron andělského vojska? Co řekne archanděl Michael? Ten se nám sveze po kobylce!“

Nešťastníci vřeštěli ještě i jiné věci, ale kdopak je bude poslouchat! Vyhrožovali, hučeli, dupali bosýma nohama, prskali a všichni, co jich bylo, se hnali za panem opatem do zahrady.

Někteří stateční mnichové je chtěli zadržet: „Pánbůh s námi,“ říkali si, „jen aby ti blázní opatovi neublížili! Je to přece už jen starý člověk!“

„Eh, co!“ odpovídali jim druzí, „to znáte špatně opata. Ten umí utíkat!“

Ale Martin neutekl! Když spatřil zástup, který se na něho řítí, seskočil se stromu, mnul si koleno a usmívá se jakoby nic.

„Kam jsi, ty starý hříšný ničemo, schoval naše statečné křížáčky? Kam jsi je ukryl? Kam jsi je dal?“ křičeli poutníci jeden přes druhého a hrozili berlemi a chtěli opata ztrestat. Ale neměli sil. Byli to chromí ubožáci a zbývaly jim jen hrozby:

Jen počkej, opate, počkej, až přijde Jan Sekerka z Petřínovic! Ten, kterému říkají Hrůza! Jeho meč je nabroušen na dvě strany. Třikrát jím sekne za tři své syny! S tím pánem nejsou žerty!

A už tam stál! Meč se mu leskl, a na koho se podíval, toho obešel strach.

Už sahal po zbrani.

Tu se snesl shůry anděl. A druhý. Třetí. Staví se před opata, hájí pana Martina svými tělíčky. Vždyť to jsou Sekerkovic kluci! Vždyť je to Ondřej a jeho bratříčci!

„Tatínku,“ povídá ten usmrkánek, „já nechci, aby panu opatovi někdo ublížil!“ A popadl ostří tatíkova meče.

Ten starý hříšník si do té chvíle myslel, že jeho kluci utekli s ostatními. Když je tu viděl čisté a zdravé, radostí zapomněl na zlost. A pustil z ruky zbraň.

Těžký, nadvakrát ostřený meč zranil chlapcovu dlaň. Z něžné rýžky, která prý věští délku života, vytryskla krev.

Při pohledu na tu červenou kapičku pan Sekerka z Petřínovic, řečený Hrůza, obrátil oči v sloup. A upadl naznak do trávy pod opatovu jabloň.

Ten statečný pán omdlel jako slečinka.

Omývali ho vodou, a když pak znovu vládl jazykem, ptal se po chlapcích.

„Já jsem jim poradil, aby chodili husám na kopřivy a kolébali doma malé sestřičky,“ ozval se zbraslavský opat. „Věřte mi, je to tak lepší, než aby se utopili někde v Dunaji anebo – pánbůh chraň! – stříleli z luku na lidi. Svědí-li vás kůže, Jene Sekerko, rвете se sám. Proč by ta malá chasa to za vás měla vylízat?“

„Tak, tak!“ přisvědčil pán, kterému říkali Hrůza, a sedl si. „Proč to ta chasa ušatá má za vás vylízat. Proč má za vás mému chlapečkovi téci krev!“ a s tím vstal a obrátil se proti zástupu. A napřáhl proti poutníkům svůj hrozný meč.

A bratra Johánka hnál až za klášterní bránu.

Opat pan Martin a Sekerkovic kluci zatím česali jablka.

Už bylo řečeno, že čert nikdy nespí. To ovoce bylo nezralé. Než Sekerkovi dorazili domů do Petřínovic, ležel zbraslavský opat na prkně. Achich! To byla voda na Johánkuv mlýn! On a jemu podobní chytráci s myší tlamičkou, nábožní poutníci a svíčkové báby ve zbraslavském chrámě řekli, že se mu stalo po zásluze. Že archanděl Michael účtoval za svoje křížácky.

Nicméně my víme své. Ale to nemírní zármutek.

Martinova rakev byla z dubu, který vyrostl ve stínu opatství. Na víku té rakve byl kříž, složený ze dvou větví.

Hu, hú! Všechno, co souvisí s pohřbem, je lépe vynechat!

Krátce, zbraslavský opat spí u chrámové zdi na východní straně starého opatství.

Hádám, že spí jen na jedno oko. Řekl bych, že sotva podřimuje a že je připraven co chvíli vstát, obléci kápi a opánky a rovnýma nohama skočit do jakéhosi rozmarného příběhu.

Jak jsem se učil spisovatelem

Můj mistr spí. Natáhl se pod starým ořechem, dal si ruce pod hlavu a chrápe ostošest. Můj mistr se jmenuje Tomáš Borovička a skládá povídky pro tiskaře. Já, kterému říkají Jan, jsem u pana Borovičky v učení. Ořezávám mu tužky a čistím inkoustové skvrny na jeho rukávech, neboť můj mistr má hanebný zvyk utírat si pero o předloktí. Někdy, když je pan Borovička v dobré náladě, uloží mi, abych vymyslel začátek nebo konec nějakého příběhu pro malé chlapce.

Milý příteli, milý čtenáři, který si opírá loket a jíte nad knihou makový koláč, víte, jak je spisování těžké? Je to někdy zatroleně nesnadné, a kdybych se nestyděl, zběhl bych od svých sešitů už dávno k námořníkům. Ale mám starého Borovičku rád, i když jsem četl v novinách, že je to packal a popleta. Nedovede prý sesmolit kloudnou větu a neví si rady s dějem svých povídek. Možná, že je to opravdu tak. Ale když vidím, jak si opírá hlavu a znovu a znovu přechází po světnici, aby vposled uchopil odhozené pero a jedním dechem pak u svého pultu napsal deset stránek, tehdy se mi zdá, že nikdy nebylo většího spisovatele.

Honzo, Honzíku, říkává potom můj mistr, přečti ty oslovinu! Tu se chápu papíru, a zatímco pan Tomáš bubnuje na okenní sklo, slabikuji řádek po řádku. Kdybyste viděli, jak poslouchá! Kdybyste viděli, jak se v něm třese každá žilka a jak je smutný! Někdy nemohu z místa a tu

mi pan Borovička napovídá a říká z paměti slovo od slova právě tak, jak je napsal. Zdá se mi to hodně podivné. Zdá se mi, že se vyzná ve své věci, a lituji, že není o poznání domyšlivější. V té chvíli mu ze srdce přeju, aby napsal nějakou slavnou knihu a získal pytel dukátů.

Jindy jsou jeho příběhy slátané a podobají se ubrečeným povídkám pro holky. Jako ten, který mi pan Borovička vyprávěl o zbraslavském opatu. Tehdy jsem se zeptal, jak jsem vlastně přišel na svět a k němu do učení. Mistr si zamnul ruce a po způsobu mizerných povídkářů začal zeširoka:

Zbraslavský klášter byl z největší části pobořen, ale to, co zbylo, dostalo nový kabát a už se nezřítí. Sad byl vyvrácen a znovu dorůstá, řeka si našla nové koryto a silnicí se řítí rachot motorů. Nad starým opatstvím táhnou letadla jako křepelky a opat Martin leží u chrámové zdi bezmála tisíc let. Je pochován na východní straně a blízko řeky, dva sáhy nad hladinou. Šibal jako Martin spí sotva na jedno oko. Toť se ví, že se nedá zahrabat jako havran, aby nikdy víc nevěděl o krásném světě! Nikoliv. Martin jen podřimuje, a kdykoli uslyší výbuchy motorů, klakson a veselé poštekávání dvoucylindrů, mihne se mu úsměv po vyhublé tváři. Okolo půlnoci, kdy bývá hodina duchů, vystoupí Martin ze zdi opatství a přichází si sednout na náhrobek, který se propadá mezi řekou a krnovskou louží. Tam je pochován zahradník Bisam, jehož jménem se dosud říká štěpnici. Za časů českých králů obracel někdy Bisam opatu Martinovi při čtení listy knih. Teď, když k němu zbraslavský opat přijde, obrátí Bisam leda oči v sloup a říká: „Milosti, pane opate, aby vás káně kloblo! Vždyť vy jste horší než malý kluk! Sluší se na opata, aby byl strašidlem? Chcete zas vyvést nějakou taškařici?“

Jednou, a není to dávno, sjížděl z horního konce města vozík. Místo koně držela oj ženská a vzpírala vůz v zatáčkách, nastavujíc nohu proti zdem. Ze starého zvyku měla v zubech dýmku a v uších dukáty. Ale dýmka byla prázdná a dukáty z kočičího zlata. Ta ženská se jmenovala Lucie, a protože byla stará a červenou sukni měla přehozenu přes hlavu, říkali o ní, že je cikánka. Pokud jde o peníze, byla její kapsa prázdná už drahý čas. Zato v košatině pod plachtou vozíku pobekávalo jakési stvořeníčko, a to byl malý Jan. Ke korbě byla řinčivým řetízem připoutána opice.

Lucie držela oběma rukama oj, klouzajíc podle znamenitého pekařství pana Šárky a obchodu pana Mrázky, kde se kouřilo z komína. Na tom místě byl čas, aby uvolnila špalek a rozběhla se dolů, k náměstí.

Kdybych byl v její kůži, kdepak bych rozbil stan? Ovšem. Mezi Krnovem a Malou řekou, tam, kde se říká v Bisamce. Při samém okraji silnice a blízko zdi starého opatství.

Lucie podložila kolo vozíku kamenem a chtěla vařit večeři. V tu chvíli šel po mostě jakýsi dosluhující hlídač. Spatřiv tulácký vozík a Lucii v červené sukni, honem se obrátil na druhou stranu. Asi za hodinu se vracel ze své obchůzky. Naklonil se z mostu nad vodní hladinu a plival dolů, sleduje obraz rozšiřujících se kol. Kdoví, jaká útrpná myšlenka mu přitom táhla hlavou! Člověk je podivný tvor. Vždycky se mu chce dělat právě to, co nemá a co je zakázáno. Hlídač se měl střežit pohledu na vůz, ale nedalo mu. Ohlédl se a vidí, že Lucie sedí právě tak, jako seděla před hodinou. Hlavu měla nachýlenu k rameni a usmívala se. Nono, pomyslí si hlídač, nono, ty jsi holka nějak veselá! Ale necht', vyspi se. Až zejtra tě tu znenadání objevím. Máme už večer na krku, kam by ses, ženská, teď stěhovala. Tenkrát bylo zakázáno, aby se kočující lidé zdržovali ve městě, ale hlídač byl dobrotisko. Řekl: „Vem to d'as,“ pak mávl rukou a odešel.

Později, když padla tma, se ozvalo v košatině dítě. Křičelo ze všech sil, ale Lucie se ani nepohnula. Byla mrtva. U jejích nohou se válel kuchyňský nůž, tuřín a několik zlámaných větviček.

Opice, o které jsme řekli, že byla připoutána ke kozlíku, chřestila řetězem, dítě křičelo, jako by je na nože brali, a nad vodou skučel vítr.

Prožluklá opice se motá dokolečka, bledá víčka jí přikrývají oči a zase se zvedají, jak by zvíře chtělo plakat. Chvilku se snaží dosáhnout tuřín, chvíli natahuje ruku po malém Janovi, pak cení zuby a sténá. Dítěti se zatím podařilo dostat se z hromady šátků a leze po zadniče rovnou k opici. „Pěšinko!“ chce opakovat její jméno tak, jak je vyslovovala Lucie. Ale sotva žvatlá, a protože je na tom tuze špatně a protože má hlad, nezdržuje se něžnostmi. Opičák a děťátko si málem vjedou do vlasů.

Do takových věcí by se měl vložit člověk! Propána, ať už si pospíší, ať už se někdo hne. Vždyť ta hloupá opice vyškrábe klukovi oči. Ale kdopak teď, chvíli před půlnocí, chodívá sadem, kdopak se stará o tulácké děti!

Opat Martin vidí tu melu a je jako na trní. Do chvíle, kdy smí vystoupit ze zdi opatství, zbývá ještě patnáct minut. Celou čtvrt hodinu má čekat, než zazní půlnoční zvon.

Odkdy jsou hodiny pánem zbraslavských opatů?

Martin se vyhoupl ze svého náhrobku a rovnou k Jeníkovi. Zabalil ho do jakési houně, opici popadl za kůži na krku, vyskočil na zeď a kráčel po hřebenech střech, aby postrčil věžní hodiny o zbývající čtvrt'. Shůry se usmál na Lucii a zamával na ni tak, jako kdysi kynul přátelům, aby neměli strach o svého koně či oslíka, o něž je postaráno ve stájích opatství.

Potom se rozhlédl po městě a vybral si dům, který sousedí s vinicemi. Dům starého muže, co skládá povídky, za slunných dnů spává v zahradě pod starým ořechem a z jehož rukávů nemizí stopy inkoustu. Na jeho práh položil opat Martin chlapce a opici přivázal k roubení studny.

Třesky plesky! Nevěřím panu Borovičkovi ani slovo. Sázím se, že si vymýšlí svého opata, aby nemusil mluvit o sobě. Ale jeho povídačky se hodí sotva do slabikáře. I tam je napsáno, že žádný ze zbraslavských opatů se nejmenoval Martin.

Krčín

Roku 1561, za vlády Ferdinandovy, stála blízko dvora Laptáče krásná hospoda. Měla v průčelí sedm oken, v boku sad s kolničkou pro povozy panstva a na druhé straně pěknou, čistou stáj. Ta hospoda se nazývala Smolnice, ale proč a zač, to nikdo nevěděl. Podle mínění pocestných lidí a chasníků, kteří se tam zastavovali, mohla se vhodněji a lépe jmenovati třeba Ráj nebo Útěcha nebo Sladký spánek. Hospodařila tam totiž šenkýřka tak mladá, tak hezká, tak přívětivá a mravů tak podivuhodně líbezných, že po ní kdekdo toužil. Mladíci v nohavicích na prasknutí a břicháči s černou bradou, chlapiska s mečem, kupci, šejdíři a krátce každý, kdo ji zhlédl, byl do ní poblázněn. Jednomu se líbily prý její dolíčky ve tvářích, druhému oči, třetímu lokty zužující se k zápěstí, čtvrtému ňadra, pátému její hlas a dvacátému pružný, lehký krok. To všechno byly ovšem pouhé výmluvy, neboť lidé jsou povinni mluvit o svých láskách a o svých zálibách se zdrženlivostí. Kdyby ti chlapíci zamilovaní kápli

božskou, mohli se s velkou snadností shodnout na tom, co je přitahuje. Jestliže o tom mlčeli, bylo to jen proto, že se nesluší mluvit o těch krásných věcech, které skrývala jejich šenkýřka pod sukněmi. Někteří z těch halamů si ji aspoň představovali v posteli, jak leží s copem pohozeným na polštáři, jak zvedá bradu, jak přivírá oči a jak se usmívá, tisknouc si na hrud' košili.

Paní, která hospodařila na řečené Smolnici, byla vdova. Táhlo jí na dvacátý rok a její manžel zemřel asi po čtyřech měsících soužití, o němž se nedá říci, že bylo šťastné, neboť hospodský byl neduživec, skrblík a bázlivá zaječí duše. Po celý svůj život si nařikal na bolesti v krajině jaterní, měl namodralou tvář a vzdutý život. Stával před prahem s dlaní přiloženou na bolestivé místo nebo si opékal bok u krbu nebo shrben nad truhlíkem nořil prsty do sedmi kop stříbrňáků. Někdy je obracel v dlaní, někdy si jimi cinkal a jindy ho jímala strašná úzkost, že v těch sedmi kopách chybí jeden penízek. Tu změnil barvu, jako tu a tam vidáme u krocana, na čele mu vyrazil pot. Pane můj, strůjce všehomíra, kdo mi ukradl ten nejkrásnější, nejlesklejší, nejznamenitější penízek stříbrňáček? Který vrah to míří na mé srdce, na můj opasek, na mou kapsičku? „A to se podívejme! Ukaž, starouši,“ pravila jednou při podobné příležitosti mladá šenkýřka, „ty tady v té truhlici máš peněz jako pan biskup ze Zlaté Koruny.“ Řkouc to, přitočila se k němu a vrtíc zadkem snažila se nahlédnouti do šenkýřovy pokladnice.

Tu starý přirazil svým břichem zásuvku, a položiv ruce na desku stolku, lehl si na ni. Bradu na roztažených prstech, zíral potom na svou mladou ženu a dýchal přitom jako kovářský měch. „Ty čertice a lehkomyšlná ženo,“ řekl, „copak myslíš, že tady mám? Pár mizerných grošů, pár utrhaných knoflíků, pár nanicovatých střípků a vedle toho křidu na dluhy.“ Tuto lakotu, tuto svou zatrolenou vlastnost šibalskou získal pan Eustach dědictvím po svých předcích. Sál ji s mlékem mateřským, vdechoval ji v jirchářské dílně svého pana otce a pohonil se v ní, sestavuje s ním účetní knihy. Když dospěl, byl z něho lakomec tak kovaný, že se mu na světě vyrovnala jen jediná bytost. Kdo? Arab? Žid? Armén? Nebo snad Řek? Ne. Jeho sestřička Kateřina Slepíčková. Jeho starší sestra Káča Zubanice. Musíme tu prokletou opici jmenovat pravým jménem, neboť nikdo jí neřikal jinak. Kateřina! Hrome, to vznešené jméno zní jako zvon. To by vám vnuklo představu čistotné vzpřímené slečny plných boků s copanem propleteným zlatou nitkou. Ne, ne, šlo o Kačenu, o holčici hubenou jako násada koštěte, o holčici ukoptěnou, zlou, hádavou, slejškovitou, drzou, mrňavou, křivou. Představte si, že měla na hlavě pár chloupků v několika řadách, že měla dlouhý nos s hrběčkem

uprostřed a zuby jako mlýnské kameny. Když zestárla, nebylo nad ni jedovatější ženštiny, a když jí táhla padesátka, stala se z ní babice lidem tak protivná, že i starí chlapíci rybníkářští (a to, jak víte, je chasa, která něco snese) před ní zavírali oči, když ji měli potkat po krumlovských uličkách, a mnohý z nich říkal, že ho pohled na tu ohyzdu zraňuje, jako když pěst znenadání dolehne na jeho bradu.

Když změny v šenkýřových játrech dospěly až k stavu, který se pranic nesrovnává se životem, když se mu krev městnala v těch útrobách a když, krátce, přicházela jeho poslední hodinka, nastěhovala se Káča Zubanice do bratříčkovy hospody a počínala si tam jako doma. Slídila po penězích, zavírala chléb, odlévala ze džbánek, špatně měřila a k tomu byla na svou mladou něžnou švagrovou jako katice. Chudák šenkýř se na to řádění díval již jako z jiného světa. Ležel na posteli, nemohl se ani hnout a hlavou mu táhly divné myšlenky. „Tak se na vás, holky, dívám,“ řekl jednou ukazuje vyhublým prstem chvilku na svou hezounku ženu a chvilku zas na sestřičku, „tak se na vás dívám a skoro se mi zdá, že Pánbůh, který je láska, pravda a věčnost, vás obě přivedl k mému úmrtnímu loži a že mi rozkazuje, abych z vašich tváří a z vašich povah vyčetl poučení a moudrost, které jsem za svůj bídný život uhýbal a které jsem nechtěl znát. Jedna z vás je krásná a veselá lehkomyšlnice. Druhá je škaredá a nesnášenlivá lakota. Jedna si uchovala panenství, o které nikdo nestál, a druhou, chuděru, provdali za starého, a ta byla, pokud mohu uhádnout, zamilována do všech hezkých chlapíků, kteří prošli mou hospodou. Jak by ne. Někteří byli ohniví, někteří byli mírní a uhlazení, někteří uměli mluvit jako žebravý bratr, někteří dovedli mlčet a v pravý čas ji popadli do náručí. Ouvej, anděli strážce můj! (přitom naznačil, že bolest mu užírání útrobu) navykl jsem si snášet neklid a číhal jsem na ni jako slídivý pes. Chodil jsem za tebou bosky, aby můj krok nikdo nemohl zaslechnout, překvapoval jsem tě znenadání, otevřel jsem jako duch dveře a stával jsem pod okny řka, že jedu do laptáčského dvora jen proto, abych otupil tvou bdělost a abych tě přiměl věřit, že jsi na chvilku sama s těmi chlípíky, kteří se na tebe lepili jako peřina. Co jsem se, hrome, načeka! Jak jsem se trápil! Běda, trápil jsem se jako pes a chtěl jsem tě asi sedmkrát nebo devětkrát zabít. Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, udělejte kříž, holky, a pomodlete se se mnou, že mi Pánbůh nepropůjčil k tomu dost odvahy. Kdybych nebyl bázlivec, ležela bys teď, miláčku, na prkně a já bych ti jednou rukou držel loket a druhou bych ti čechrál vlásy.“

„Br, naskakuje mi husí kůže,“ pravila šenkýřka, „nech toho a povídejme si o něčem veselejším.“

„Ne ne, musím se vyzpovídat,“ odpověděl Eustach a vzdychnuv a složiv ruce na prsa jal se pokračovati. Řekl, že žárlivost a lakota vedou k vraždám, potom to doložil na příkladech a vposled nabral dechu, vzpřímil se trošičku opíraje se o pelest lože a skončil asi takto: „Lituji všech svých hříchů, zříkám se ve své smrtelné hodině lakoty a zavrhuji žárlivost a proklínám ji a chci, abys napravila mé hřichy. Chci, aby sis vyhledala manžela, až uplyne stanovená doba smutku. Dále ti rozkazují, abys pranic nedbala rad mé sestry Kateřiny Zubanice, která má všechny chyby, kterých želim, a která je nade všechno pomyšlení zlá a protivná. Kdybych nezahlédl cípek blankytného pláště naší paní, kdyby do mých unavených uší nezněly už pozouny slávy nebeské, kdybych byl doposavad starým Eustachem, lakomcem, škrholou a bídňikem, dal bych Kačeně, která se na nás teď zubí, všechny své stříbrňáky a ty bys utřela hubu. Přisám bůh, nevím, byla-li jsi poctivou manželkou, a když to říkám, cítím, že mě ta pochyba ještě pálí, ale nic není tak jistého jako to, že by tě ta stará saň uhlídala a že by ti byla stále v patách. Potom bys, miláčku, napájela v mé nebo v jiné hospodě soumary, a až do své smrti bys stála nad škopkem plným nádobí. Chvála bohu, starý Eustach je tentam a k tobě teď mluví někdo jiný. Nahýbá se se stupňů věčnosti a vztahuje svou vyzáblou ruku a dává ti své špinavé zlatáky. Vem si je, pusť je na svobodu. Popřej, ať se změní v pěkné barevné látky a v řadu pěkných či užitečných předmětů. Žij vesele po boku mladého manžela plného lásky a smíchu. Zpívej si, buď krátce šťastna na tom sličném světě. To se týká tebe. Pokud běží o Káču Zubanici, radím ti z plného srdce: žeň ji pryč! Ať táhne do pekel. Ať se ztratí. Kdybych udržel v ruce hůl a kdybych mohl ještě stát, pomohl bych ti otevřít vrata, ale už je na to pozdě, miláčku. Porad' si tedy s ní, jak můžeš. Dávám ti právo tady poroučet. Dávám ti za první hospodu a polnosti. Za druhé ti dávám všechny své peníze. Jsou, holka, pod poslamkou. Jsou ukryty ve slamníku, na kterém ležím. Valchuji je svou zadnicí a ví bůh, že je čas, aby je někdo provětral.“

Po těch slovech rozhostilo se ticho. Hospodská si utírala slzičky a Káča Zubanice se zatím blížila k svému bratru. Šla jako stín, tiše, mlčky, bez zvuku. Leknutí otevřelo jí ústa, dychtivost ohnula jí hřbet a strach drkotal jejími zuby. Bože na nebi, představte si lakomce, který se blíží k pokladu, který je vzdálen jen tři kroky od ale svého snažení, své touhy, své žádostivosti, která mu užírá srdce po padesát dlouhých let. Vidíte jeho roztřesenou ruku? Vidíte krůpěje potu na jeho čele? Vidíte strastiplnou muku, která mu škube osrdím? Ó Káčo, Kačenko, ty nectná, sprostá hubo zubatá, ty za to budeš jednou pykat. Ty budeš pykat za ten svůj chvat, za to hmátnutí, za to, žeš chtěla vyškrábnout peníze umírajícímu. Pro věčnou

paměť stůj zde, jak jsi to provedla. Napřed jsi se brala jako postava bez života. Nebylo slyšet tvé kroky, ale když jsi byla již blízko, vykřikla jsi, vrhla ses na kolena, až to žuchlo a jedno z prken zapraskalo pod tím dopadnutím. Potom klečíc jako strašidlo a naklánějíc se nad ubohého Eustacha, jala jsi se cloumati tím ubohým chudákem a třásla jsi jím sem a tam a druhou ruku jsi zabořila do slámy toho lože, do slámy zvlhlé potem nemocného, do stříbrňáků chladných vlhkostí. Pan Eustach vzkřikl, bránil se chabou rukou. Hleděli si do tváře, Eustach na Kačenu, Kačena na Eustacha, zápolili křivými prsty, odstrkovali se, ale nic naplat, Káča byla v tom zápase silnější. Odstrčila svého bratříčka tak, že se skulil ke zdi a zabořil tvář do podušky, div se neudusil. Síly jej opustily, a než se vzpamatoval, bylo hnízdo dukátů vybráno. Káča si nasypala lesklé penízky do klína. „Ty licoměrnice, ty zlá ztřeštěná babo,“ řekl pan Eustach, „myslíš, že smíš ponechat, co jsi nahrabala? Ba ne, ba ne, ba ne, ještě tu máme závěť, ještě je na světě pořádek, ještě jsou biřicové a soudní dvůr!“

„Nechte ji, pane manželi,“ řekla Loleta, „kdopak by stál o peníze, když mu odchází starý přítel? Kdopak by se hrdlil o nějaký ten plíšek, když vidí, jak je všemu konec. Nahý jste se narodil, nahý zemřete, a pokud jde o mě, můžete být jist, že se už nějak protluču. Čert vezmi peníze, ale co si počnu bez vás, kdo mi poradí, kdo se bude starat o hospodu?“

„Já,“ pravila Kačena Zubanice. Stála přitom se zuby vyceněnými a zlatáky jí chřestily v klíně. Byla škaredá až hrůza. Sukni držela ve výšce a tak bylo viděti ohavné škrpály pod zdviženou sukni a lýtka ve shrnutých, nedbalých punčochách. Loleta na ni vrhla krátký pohled a pan Eustach zakvílel, jako by se chtěl rozžehnat se životem. Vskutku obcházela jej mdloba. Viděl svou bezmocnost. Viděl, že je Loleta netečná ve věcech, které mu ležely tak na srdci, poznával, že se neubrání, poznával, že se jeho ničemná sestra zmocní i hospody, a tu ji proklel užívaje slov, která je lépe neopakovat. „Mlčte!“ pravila Loleta, a vrhnuvši se k němu a zakrývajíc mu dlaní ústa, jala se stírat pot z jeho čela. Za toho stavu, s neusmířenými slovy a bez svátostí pan Eustach zemřel. Zemřel v teplém náručí své ženy, vydechl obklopen jejím soucitem s lítostí, vkročil před soudnou stolicí boží s jistotou a jasným vědomím, že ta žena lehkomyšlná a jak se obával kdekoho milující, je plna něžnosti a spravedlivého citu. Viděl zdravý sveřepý ruměnc na jejích tvářích, cítil radost z jejího objetí a ještě po smrti se jeho duše vinula k tomu nádhernému tělu, k té hladké, něžné, milostné, žhoucí kůži, k těm sladkým, lehkomyšlným myšlenkám, k těm vláskům, které se čeří, obrubující její čelo. Ach, světe hříchu, světe krás, světe jediný! Opouští tě chud'as a žebrák, opouští tě bohatec, který se nestaral o nic než o peníze, opouští tě žárlivec, který chtěl zabíjet, a ty mu skýtáš takové

žhoucí rozloučení. Ve světě duchů a mátoch, které ho čekají, dáváš mu dotek tohoto těla, této nádhery, této krve, jež stoupá a jež zaplavuje tvář ženy, která je živější než samo nitro nebes. Ach, jaké loučení, jaký smír! Pan Eustach umřel, hledě do peřejí ženských vlasů. Zemřel, šel před soud a možná, že mu Pánbůh odpustil polovinu jeho hříchů proto, že se zřekl své lakoty a že aspoň na okamžik poznal v lásce lidské společenství.

Když byl pochován a když se běh věcí vrátil do všedních kolejí a když se Loleta probrala ze zármutku, bylo v hospodě všechno naruby. Káča Zubanice zmocnila se již klíčů, nakupovala, tržila peníze, vládla ve stáji a všechno držela pevnou rukou. Chudřas Loleta, když osušila své slzy, viděla, že jí vše patří jen podle jména, ale ve skutečnosti že statkem vládne její protivná stará příbuzná. Naneštěstí Loleta neuměla o svou věc zápasit a snad jí koneckonců bylo jedno, kdo spravuje manželův starý majetek. Uvykla práci a smíchu. Postačovalo jí, když měla co jíst a když měla u veselém pospěchu co dělat. Zubanice ji nevyháněla a to se hezké Loletě zdálo skoro velkomyslným. Drhla nádobí, drhla zem, nosila vodu, obsluhovala hosty a těch, chvála bohu, bylo víc a víc. Jakkak by ne! Chlapi, pocestní i řemeslníci chodili do Smolnice více než za života starého Eustacha, neboť je tam vedla naděje, že Loleta, která za manželova živobytí neskrblila nějakým polibkem, bude teď ještě přístupnější a že je v hospodě potká nenadálé štěstí. I hrnuli se tam ze všech stran. Káča Zubanice se na ten shon dívala s radostí. Nakoupila Loletě karkulek a šátků a zástěr, o nichž se jí nikdy ani nesnilo. Skýtala jí volnost, posílala ji pro otep slámy do stodoly, kde stál za dveřmi nějaký chasník, a jindy si ta stará kuplířka smluvila nějakou ničemnou úmluvu se starým dědkem, který si myslil, že Loleta, zvyklá na objetí svého starouška, se nebude bránit proti chlapíku, který je jen o dvě či o tři léta starší. Ale Loleta, jak už někdy bývá, měla navzdory své lehké myslí duši čistou. Je sice pravda, že se tu a tam vyspala s nějakým hezkým chlapíkem, ale přísambůh, byli to jen dva či tři mládenci, a to děvče je milovalo. Ne na smrt, ne tak zcela a s tou hrůznou těžkopádností, která splétá lidské osudy tak, že je za nic na světě jiný nerozdvojí, ale křepce, lehkomyšlně, bujaře, s překypujícím citem, který nazítří tak trochu již zapomíná, který je tak trochu při své vší něže výsměšný a který, počítaje se zradou, nemůže být zrazen. Chrapounské chlípíky, pitomce a staré šňupky odmítla. „Oho, vy chaso ničemná, vy proudníci, na mě čekáte za dveřmi stodoly, ve tmě, v samotě? To až naprší a uschne, vy strakapouni!“ Řkouc, vlepila panu rychtáři jednu zleva a druhou ze strany opačné a ještě k tomu o tom mluvila nahlas v nálevně. Pan rychtář odtáhl s dlouhým nosem, a byl-li jen trochu chytrý, dal se s Loletou do smíchu, neboť Loleta, to drahé dítě, se nikdy při svém odmítnutí nezlobila a byla na takového milence stejně přívětivá potom jako dříve.

Tak obě ženštiny bydlily ve Smolnici asi dvě léta, tak se škádlily, tak Káča obírala své hosty, tak je Loleta odmítala a tak minul čas, v němž se pranic nepříhodilo, ledaže český král, obrátíme-li pozornost od věcí malých k věcem veřejným, odešel na věčnost, a že se opovídala doba nesvobod, doba strážní, kdy svoboda měla být rdoušena a kdy volný plesající duch měl být oděn rouchy jednoho střihu a jedné popelavé barvy. V té nastávající době neměly míti na světě místo volné rozhodování, jež nám vyhradil sám Pán našeho života, nemělo být věrnosti, ale donucování a strašný zákon, jenž nenechává místa čistému svědomí. Zem je příliš stará, příliš netečná a plná tajemství. Leží pod nebem mlčky a tu za toho tajemného mlčení se lidem zdá, že je to dobrá, trochu přihlouplá oslice, která nese svého pána s ochotou, a že nemá pranic na práci než to, jak by se mu zalíbila. Snad ano, snad ne. Ale vedle těchto povýšených pánů, kteří jsou přesvědčeni, že se s nimi narodil svět, jsou lidé, kteří přišli na to, že na tomto světě kráčí jako cizinci, že se nemohou dohodnout ani se svou duší, ani se svým dítkem, ani s pantatínkem a vidí otisky šlápot ostatních cizinců a diví se nad nimi neméně než před vlastním zrcadlem. V té změti stop, v té změti tváří hledají pak nějakou jednotu, hlas, úder, společenství, souvislost. Souvislost toho, co bylo a co přijde, souvislost štěstí a nářků, souvislost bolesti a hříchů, souvislost trvání a zvrátů. Ó pane, nevěřte na strašidla, je jasný den, svítí slunce, český groš se prodává za pět penízků bavorské měny. Jářku, co nám chybí? Hlouposti, jakýpak neklid? Mám ženu v posteli, ovce v posadě, zlato v sáčku. Chutná mi jíst, a kdyby mi někdo sáhl na můj požehnaný majetek, mám, pane, krásnou sukovitou hůl. To je moudrost jedněch. Druzí jsou naproti tomu polekaní a mluví tichým hlasem. Mluví s nocí, hledí do ohně, sypou ptáčkům, slyší trávu růst, a když je zavoláte, škubnou sebou, jako by lidský hlas byl hlas nějakého zázraku. Slunce tone jim v mraku, země hoří jim jakousi září, les, sklepení temnoty, probleskuje jim tisícerou postavou a stokrát za den se zmýlí domnívajíce se, že jednou zahlédli v jakémsi strašidelném snu krajinu, kam dnes poprvé vkročili, že řekli jakési slovo, které znenadání pronese jejich učitel, či že byli v bitvě u Lepanta. Ti první docházejí na světě bohatství a moci. Ti druzí slouží za podruhy a jsou lidem na posměch. Ti první křičívají štěstím, ti druzí držívají zobák, jsou to zarytci a mnohdy by se dali raději zabít, než by změnili svou víru, svou oddanost, a věci věrnosti jdou jim přede vším ostatním.

Kubula a Kuba Kubikula

Za časů ušatých čepic bývaly náramné zimy a obráceně, tehdy, když tak zběsile mrzlo, šili čepičáři ušaté čepice. Je tomu doslova sto let, svět byl ještě mladý a šmahem se věřilo na pohádky. Teď nás na takové věci nikdo nenachytá, ale za těch starých časů se bál klekánice i pan učitel, a kdyby byl na něho v noci někdo zadupal, mazal by to domů a pelášil by ostošest. Tehdy nebývaly se strašidly žerty.

Jednou chodil světem medvědář Kuba Kubikula a ten chlapík měl veliké potíže se svým medvědem Kubulou. Medvěd byl hajdalák a mlsoun. Nečesal se, nemyl a chodil jako ledajaká opice. Medvědář na něho: Kubulo sem a Kubulo tam, Kubulo a Kubuličko, ale kdepak! Medvěd ne a ne postát, ne a ne si utřít hubu, ne a ne se dát vyhřebelcovat a vyčistit uši. S jídlem to bylo pramizerné a o koupání ani řeč! Lidičky, co měl ten Kubula blech! Jářku tisíc a jednu. Pět set jich spalo ve dne a pět set v noci. Noční blechy byly, toť se ví, načernalé a denní nažloutlé. Ta, která přebývala, měla kropenaté tělíčko a dávala pozor na ostatní, aby šly včas spat a včas vstávaly. – Kubula se bez přestání věčně drbal.

„Co ty, Kubulo, se budeš věčně drbat?“ povídá medvědář, „já tě naučím! Vždyť se tě děti bojí a žádná maminka jim nedovolí si s tebou hrát.“

„To jsou řeči,“ odpověděl medvěd Kubula, „to jsou řeči, abys věděl, já se každému líbím.“

Kuba Kubikula zavrtěl hlavou a povídá si sám pro sebe: „Však já na tebe, synáčku, vyzraju. Víš, co udělám, postraším tě medvědími Barbuchou.“

V tu chvíli, když medvědáře napadla takhle pěkná věc, táhlo na šestou a byl čas mysliti na nocleh. Mrzlo, až praštěly kosti. To se ovšem Kubulovi líbilo. – „Kubo Kubikulo,“ povídá, „pojď, prosím tě, do lesa. Heleď, máme to hned vedle, pojď tam! Já bych vylezl třeba na strom a dělal bych ti všelijaké kočičiny. Udělám ti včelaře a poustevníka. Ano? Platí?“ Přitom blecháč pleskal svého přítele do zadnice a skákal a chřestil řetězem, jako kdyby byl z první třídy. Ale Kuba Kubikula že ne a ne.

„Co tě nemá, kamaráde,“ povídá medvědovi, „pojďme do kovárny. Tam se to spí! To budeš, hochu, mrkat!“

Medvěd vrněl, že to nemůže být a že si spálí kožíšek a kdesi cosi. Nic naplat, šli do kovárny.

Kováři před sto lety byli mračouni a nemluвовé. Bývali skoupí na slovíčko. Kuba Kubikula s Kubulou stáli ve dveřích a ten první hned spustil: „Ty máš teplíčko, hospodáři, nech nás tady spat. Medvídek, mizera, chce do lesa, ale mně by tam namrzly uši.“

Kovář, panečku, neříká nic. Dívá se z kouta do kouta a ani slovo.

Tak, Kubulo, teď pros ty! A taky že ano. Medvěd nabral dechu a mluví jako písař. To je dobře, že umí prosit za jiného. Sám o ten zatrachtilý čmoud v kovárně nestojí, ale Kuba Kubikula by na mraze potenku pískal.

Medvěd domluvil a kovář zase nic. Co tedy zbývá? Kuba Kubikula a Kubula popadnou každý hrnec či kus plechu a nějaké to kladívko. Začnou hrát, jako se hraje na činely a na buben, začnou vyvádět a dělají tak povedenou skopičinu, že se kovář trošičku pousměje. Kdo se usmívá, ten nám už nenašupá, ani nás nepošle k čertu. Už jsou tady také děti, Kubula jim dělá kulhajícího broučka a všechny je olíže. Tomu ucho, tomu nosík a tomu bradičku.

„Vy jste mi banda,“ povídá hospodář, potom se obrátí na medvěda a ptá se ho, nemá-li blechy.

„Blechy! Blechy, pantáto, kde by medvědi vzali blechy?“

No ne, tohleto! Kubula lže, až se práší, už se mu začervenal čenich, už je v bryndě! Ale ne aby přestal! Ještě ukazuje kovářce břicho.

„Ty můj brachu,“ pravila hospodyně, „vždyť ty jich máš nepočítaných! Za každým chlupem sedí jedna.“

Pantáta hned nato, že půjde Kubula do chlívěčka, ale medvídek se dá do prošení a prosí a naříká: „To nic není, lidičky zlatý, to já jsem takovej pihovatej.“

Jakže, Kubulo, spat v lese ano, v chlívku ne? Možná, že to o tom lese jen tak říkal, možná, že kdyby byl chvíličku sám, začne vriskat a volat Kubu Kubikulu.

Nejmladší kovářova holčička se jmenovala Líza. A ta Líza povídá: „Já mám moc dobré oči a to, co jste viděli, to nebyly blechy, ale píseček, nebo snížeček, nebo mouchy.“

Ti dva se hned shodli. Líza převalila medvěda na záda a medvěd nohy nahoru a do vztekanice. Chvíli byl nahoře ten a chvíli ten, žduchali se a smáli, až je přepadla škytavka.

„Už dost! Už dost!“ povídá panímáma, „dejte si zajít! Vždyť mi to nebude v noci spat.“

Kubula si sedl na zadeček a oddychoval.

„Víš, jak to uděláme,“ povídá kovář Kubovi Kubikulovi, „lehneš si do světnice a ten bleháč zůstane v kovárně.“

Ale medvěďák odpovídá, že to nejde.

„Kdepak, pantáto, ještě by vyvedl nějaký nerozum. Ne, ne, ne! Zůstanu s ním!“

Ze světnice voní polévka, děti nakrčí nosík, medvěd nos a již se to hrne všechno ze dveří ke stolu. Dříve však, než vyběhli, přišla Lízinka ke Kubulovi a vzala jej okolo krku. „Medvěde,“ povídá mu do ucha, „zůstaň u mne, já tě mám ráda.“

Děti se pěkně najedly a hajdy do postele. Medvěďák se najedl jen napolo a sedl si k ohništi. Medvěd se najedl jen na dvou zubech a zůstal stát. Vyplázl jazyk a díval se tak mlsně na Kubův pytel, až se medvěďák dopálil:

„Ty fakane,“ povídá, „mně přijdeš draho; kde je co dobrého, všechno slupneš! Nic ti nedám! Nic ti nedám!“

Ale to se ví, že mu dal. Měl z lepších časů dvě jaternice a kroupové jelito. Ham, ham, ham a už to bylo v Kubulovi. Jak to medvěd snědl, hned mu bylo zas veselo, jenže měl trošičku výčitky svědomí.

„Kubo Kubikulo,“ povídá, „máš v ranečku ještě něco?“

„Mám, nemám,“ odpověděl Kuba; „neptej se a spi.“

Avšak Kubula se mlel a ne a ne usnout. Tu si medvědář pohladil bradu a řekl:

„Je čas, abych začal s medvědími Barbuchou.“ Sedl si pěkně k ohni, opřel se zády o kovadlinu, vzal si Kubulovu hlavu na kolena a spustil, drbaje nezpůsobu za ušima:

„Můj drahej Kubulo, jednou se narodil v lese medvídek a ten medvídek se jmenoval Míša. Byl to náramný špindíra a neposeda. Chodil pozdě spat a to bylo, pane, řečí, než něco pořádného snědl. Nejraději vybíral včeličkám med a od toho medu byl celý za-patlaný. Měl slepené chloupky do chomáčků a do štětiček; na mou duchu, šel z něho strach. Táta ho chtěl učesat, ale kluk vylezl na borovici a ne dolů a ne dolů. Co dělat, zavolali na něho medvědího Barbuchu. Víš, kdo je to Barbucha? To je MEDVĚDÍ STRAŠIDLO. Ty můj zlatý miláčku, Barbucha má hlavu jako sršáň, místo drápků má žihadla a kožich z kouře. Kam Barbucha přijde, tam je všude náramný smrad, jako když hoří tráva; toť se ví, medvědi při tom čmoudu mají strach a kýchají, až pánbůh brání.

O Barbuchovi je nejlepší mlčet, ale když s klukem nebylo pořízení; co si měl táta s mámou počít? Vzali se za tlapky a křičeli do lesa: „Barbucho! Barbucho, prožeň našemu nezdárníkovi kejty! Pojď na něho! My si už bez tebe nevíme rady.“

Potom ještě povídají: Hromy a stromy! Hromy a stromy! a když to řeknou potřetí, stojí Barbucha před nimi. Po celém lese je, milej Kubulo, ten povědomý smrad. Míša se třese a starému je z toho nanic.

„Kde je ten lumpák?“ povídá strašidlo a Míša ti sjede dolů se stromu, až si přiodře bříško. Slibuje hory doly, ale nic naplat, musí hned do potoka se umýt. Tak dobrá, jdou k potoku, ale Míša, jaký už byl rošťák, si zacpal nos, aby o ťom smrdívkovi co nejméně věděl, a myslil si, jak by mu vypálil rybník. Bylo mu hloupé poslouchat a do vody se mu nechtělo ani trošičku.

Ale jak to vyprat?

Vyprat! povídá Míša, „to je to pravé! Já to vyperu jako pradleny z vesnice!“ Jak ho to napadlo, vlezl za křoví a svlékl se z kůže. Hodil svůj kožíšek do vody.

Kůže plave a převrací se a Míša se ti chechtá za roštím.

Jenže to moc vesele nedopadlo! Kdepak vyzrát na strašidlo a na rodiče. Barbucha slyší smích, máma slyší smích a táta taky něco slyší. Jdou tedy k potoku, a toť se ví, hned poznají, že se to nekoupá Míša, ale jen jeho kůže. A teď, pane, teď to přišlo.

Barbucha se dopálil a hned všechna žihadla ven a že kluka, jak je tak nahatej, poštípe. Už měl namále, ale vtom jsem tam přišel já, Kuba Kubikula. Bylo mi ho líto a tak jsem se dal do křiku: „Hromy a stromy, Barbucho, ty starý čudile, pojd' honem, honem na dvě čertovská medvíďata! Vybírají u děravého jilmu ptačí vajíčka!“

S Barbuchou to šklublo, a teď nevěděl kudy kam. Vybírat ptáčky, to má Barbucha náramně nerad. Chvilíčku stál, najednou ale popadne Míšovu kůži a už je s ní v prachu. To bylo leknutí! Ještě slyším, jak to zasyčelo, když strašidlo vlezlo do potoka. Ale dál už nevím nic. Přišlo mi z Barbuchy špatně a medvědi moc plakali. Tak trošinku se ještě pamatuju, že Míša chtěl hledat svoji kůži. Zaklel se na to, že nepovolí, až ji nalezne.

To je všechno, Kubulo. Neříkám, že budu Barbuchu volat, ale kdyby tě jednou zastihl, ten by ti dal!“

Kubula se začal třást a povídá: „Jemine, jemine, Kubo Kubikulo, na mě jde nějaká ouzkost. Ty si tady vymýšlíš všelijaké věci, ale když je člověk malé medvíďe, tak dostane strach. V lese bych se nebál, ale tady to smrdí opravdu tím Barbuchou. Nevíš, jestli dostal Míša své chloupky zase zpátky? Řekni mi, že je dostal!“

Nato Kuba Kubikula už mlčel a dělal, jako když spí.

Bylo devět hodin, tma a noc. Nu, právě medvědí pohoda. O to by nebylo, ale v kovárně jiskřilo ohniště a z doutnajícího uhlí vystupoval dým. To se Kubulovi nelíbí. Vstane, odejde po špičkách ke dveřím a na chvíli zdřímne. Na malou chvíli a již opět vstává a již je opět slyšeti jeho štrachající dráčky. Stojí u ohně a dívá se na řežavý uhlík, až mu tekou z očí

slzičky. Zase usíná a zase se vyjeví; je to s ním dnes nanicovaté. Nakonec si složil hlavu na přední tlapy a dřímá. A jak tak tluče špačky, snadninko, že byste ani neřekli, se otevrou dveře a vejde Barbucha.

Už je tady! V Kubulovi hrkne, sotvaže může promluvit.

„Hromy a lesy,“ povídá; „jdi, strašidlo, na ošklivé medvídě, co kouše ptáčky! Jdi hned pryč!“

Barbucha však vrtí hlavou a povídá: „To-to, miláčku, kdepak bych se teď v noci mlátil. Medvíd'ata už spí a ty bys měl taky spat, ty chlupáči. Udělej mi místo u ohně.“

„A tohle je krásné,“ povídá medvěd; „snad nechceš s námi noclehovat?“

„Chci s vámi noclehovat, chci s vámi jíst kaši, chci s vámi jíst mlíčko, chci s vámi chodit po světě a už vás neopustím, co živi budete. Jo, panáčku, to nejde, někoho si vymyslet, a potom se o něho nestarat.“

Barbucha to řekl o mnoho hůře, ale ať to řekl, jak chtěl, vždyť je to strašidlo. Když domluvil, převalil se na Kubikulova prsa, přitáhl si na nohy Kubulu, aby ho hezky hřál, a spal a spal. A všichni spali a spali jako dudkové.

Takhle se nevyplácí vypravovat pohádky!

Cožpak vypravovat, ale věřit jim! Kdyby nebyl Kubula takový hlupáček, zajisté by Barbucha nemohl brát Kubovy nesmysly vážně a nebyl by vůbec přišel na svět. Co teď s ním? Kubula i Kuba Kubikula jsou na to hloupí.

Snad jim někdo pomůže.

A to se ví, že ano; Líza si jistě něco vymyslí.

Kovářovic měli čtyři děti. Líza byla nejmladší; její sestřička se jmenovala Apolenka a její bratříčkové Antonín a František.

Pročpak, prosím vás, si má právě ta nejmladší holčička něco vymýšlet? Proč Apolena a ti dva kluci spí, jako by se nic nepříhodilo? Ale protože v pohádkách všechno musí oddřít nejmladší dítě! Jinak to nejde.

Líza tedy spí a zdá se jí o Kubulovi. Zdá se jí, že je s ním zle. Ráno se probudí a podívejme se! Kubula se hádá za dveřmi s maminkou.

„Milá kovářko,“ povídá medvěd, „u vás straší a straší a straší!“

Paní mu odpovídá: „Ale jdi, hlupáčku, kdepak by tady strašilo!“ Chvilku mluví maminka a chvilku medvěd, ale nemohou se shodnout. Líza se oblékne a hajdy k nim.

„Co to tady máte?“

„Ale co to máme,“ odpovídá maminka, „Kubula říká, že v naší kovárně sedí nějaké strašidlo. Já nic nevidím, táta nic nevidí, děti nic neviděly a on nám pořád ukazuje do kouta a celý se klepe. Pojď se podívat, Lízo! Tak je tam nebo ne?“ Líza vyvalila oči, ale kde nic tu nic.

„Jeminkote,“ povídá zase Kubula, „co já si s vámi, lidičky, počnu, vždyť ten Barbucha na mě zrovna vyplazuje jazyk a mrká jako ještěrka!“

Potom vzal medvěd Lízinku okolo krku a levou tlapkou jí ukazoval, kde má mátoha hlavu a kde má žihadla a kde ocásek.

„Tak se ukaž, ty čudile barbušácká,“ povídá Líza; „já už o tobě všechno vím; vylez na světlo a neboj se mne.“

Sotva vám to řekne, začne se jí třást na raménku Kubulova tlapa, holka dostane strach a hup! Barbucha skočí doprostřed kovárny! Najednou a z ničeho nic vám uviděla medvědího ducha, jako když se rozsvítí v temné sínce!

Copak dělají děti, když je něco postraší?

Dají se do křiku!

Lízinka se také rozplakala.

„To je svízel,“ řekl nato kovář; „vy popletové, jděte mi z domu! Hušky, medvěde, hušky, medvědáři! Ven, ven, ven! Já vám dám, strašit mi holčičku! Už ať jste venku!“

To se snadno řekne, ale když venku mrzne! Kuba Kubíkula by rád tady zůstal. Abych mluvil pravdu, nechce se mu vláčet se sněhy a k tomu ještě se strašidlem. Ten Kuba má za ušima! Dělal, že nic nevidí, ale viděl Barbuchu dobře! Copak teď udělá? Posadí si čepici na hlavu a povídá pantátovi:

„Víte, pantáto, my teda půjdem; my jsme světoví lidé, kdepak, uvázat se v jedné vesnici. Ale kdybyste potřeboval naštípat dříví nebo šlapat kovářský měch, moc rádi bychom vám pomohli.“

Vtom spustila Líza veliký nářek, že medvěda nepustí. Bála se, aby mu strašidlo neublížilo. Nic to však nepomohlo. Kovář řekl, že je rád, když taktak sežene oběd, kdepak živit ještě medvěda! Dříví si naštípe sám a v kovárně není beztak žádná práce.

Kubula a Kuba Kubíkula se rozloučili a dali se na cestu. Šli a vedlo se jim všelijak. Pocestní lidé jsou na takové věci zvyklí. Kuba Kubíkula si čas od času třel uši, aby mu nenamrzly, a Kubula ve svém kožíšku nevěděl ani, že je zima. Což o to, šlo by se to dobře, cesta je dobrá. Vede hvozdem podél strží a srázů. Vede závějemi, přes zamrzlý potok a poražené kmeny, stoupá vysoko a zase klesá dolů. Cesta stoupá a klesá, a všude tam, kde klesá, jede medvěd po zadku a huláká, nu, jako na lesy. Jeho srst je poprášena sněhem. Ach, to je barva, která se mu líbí, to je pohoda, již by si vybral pro všechny časy.

Lehkomyslník, vsadím se, že zapomněl dočista na Barbuchu. To je nevěrná kůže, ani se mu nezastesklo po Lízince.

A jakpak to víte, že na ně zapomněl? Protože dovádí? To dělají kluci vždycky! Kubula má plnou hlavu zármutku, jenže neví, co je to zármutek. Neví, co je to stesk, a nezná ani jména těch všelijakých psot, které přicházejí na velké lidi.

Když se na chvíli zastavili, přišel medvídek ke Kubovi Kubíkulovi a řekl mu:

„Kubo Kubikulo, mně se ti přihodilo něco náramně podivného. Pověz mi, co to je. V mém bříšku se ozývá hlas, ale ten hlas nic nepraví, jen volá. Co je to?“

„To je,“ odpověděl Kubikula, „že jsi snědl nějakého ptáčka a že budeš trestán. Vid', že jsi ho snědl!“

Medvěd zaklepal hlavou a pomyslel si o Kubovi, že ničemu nerozumí. Byl by mu to také řekl, ale právě v tu chvíli došli ke krásné klouzačce a Kubula se musil rozběhnouti, aby ji přešel z konce do konce.

Šli dál a Kubula svěsil hlavu. Vedle cestičky byly veselé zaječí stopy. Medvěd nic.

Šli dál a potkali veverku. Medvěd zase nic.

„Namoutě,“ povídá Kuba, „že tě kovářovy děti vyměnily; vždyť jsi býval s veverkami jedna ruka!“

Jak to řekl, dal si Kubula tlapku na čelo a přemýšlel. „Je to tak,“ pravil po chvíli, „Lízinka k nám byla velmi přívětivá. Kubo Kubikulo, mně se chce vrátit k Lízince!“

Od té chvíle začal medvěd fňukat a opakoval to tak často, až se medvěďák dopálil a řekl:

„I ty nerozumíš, kovář je chudý člověk, nestyděl by ses sežrat mu každý den večeři? To nejde, brachu; musíme si sami vydělat na živobytí.“

Ale prosím vás, mluvte s malými kluky; když si vezmou něco do hlavy, jsou k nevystání.

Kubula vedl svou a nepřestal a nepřestal. Kuba Kubikula tedy zavolal na Barbuchu. Myslel to jenom žertem, ale sotva vyslovil jeho jméno, vyrazí Barbucha z lesa a rovnou k nim.

„To jsem rád,“ řekl, „že ses ozval. Byl bych se v tom kakraholtském lese málem ztratil. Vy jste mi, kamarádi, udělali moc špatné nohy a takováhle cesta pro mě není.“

„Oho! Copak je to za řeč?“ povídá Kuba Kubikula; „jaké my jsme ti dělali nohy? Žádné, kamaráde! Nohy si každý přinese na svět. Co my můžeme za tvé nohy?“

Ale Barbucha se dal do hádky: „Cože? Kdo mě to přivedl na svět, kdo mi udělal tuhle vosí hlavu a tu nemožnou oháňku a tyhle pitomé pazoury? Vy, vy, vy! Aby do vás tisíc láteř, vy packalové! Proč jste se do toho dávali, když to neumíte? To jsou nějaká šlapadla? Tomuhle se říká kožich? Propánečka, vždyť mám strach, abych se nepřetřhl!“

Medvěd a medvěďár se dívali jeden na druhého a byli z toho opravdu hloupí. Myslili si, že to strašidlo nemá dobrý rozum.

„Co pořád meleš?“ povídá Kubula; „my jsme tě přece nedělali. Já aspoň na tebe nebyl ani trochu žádostiv!“

Ale medvěd a medvěďár se mýlili a pravdu měl Barbucha.

Když začal Kuba o medvědí mátoze, odvíjela se z jeho mysli tenounká nitečka, medvěd poslouchal a bál se. Jak se tak bál, stoupala z jeho kožichu pára. Ta pára, to byl strach. A co se, lidičky, nyní nestalo! Nitka toho vypravování sama od sebe svazuje chuchvalec strachu, tu utáhne, tu jej zase povolí a tak z ničeho nic vám tu sdrátuje tu mlhu, až z ní je Barbucha! Tady ho máte. Koulí očima, vyplazuje sosáček a dává žihadla.

„Už je to tak!“ povídá Kubikula; „my jsme si toho ošklivce vymyslili!“ Chvilku se drbali za ušima, ale nakonec toho nechali a dali se svou cestou. To měli věru štěstí, neboť prodlévati venku na mrazu znamená škodu na zdraví a svědivé uši.

Kuba Kubikula spěchal, aby tak právě k poledni došli do vesnice Vařečky a Hrnce. To byla krásná osada na březích krásné říčky. Někteří zeměpisci mluví v těch končinách o pouhém potoce, ale nechte je drmolit. Vařečky a Hrnce protéká krásná a mohutná řeka Kachnička a rozděluje zmíněné město na dvě části, tak jako žemličku rozděluje střední rýha. V tom městě měli vykutáleného rychtáře Randu. Byl to celkem ťulpas, ale, pane, ten lalok a břicho! Nosil se, jak se říká, jako psík v nůši, míval na hlavě beranici jako holínku a v ruce břinkovku. Pan rychtář se procházel vždycky po desáté na mostě, a sotva došel ke středu té proklaté lávky, spustili lidé ve Vařečkách nárek a v Hrnčích se dali do jásotu a házeli čepicemi do povětří.

Randa chodíval sem a tam až do dvanácti hodin a podle toho, jak ráčil choditi a jak se ráčil obracet, susedé na jednom břehu řvali radosti a na druhém naříkali. He, he, he, kdože nařiká?

Kluci z Vařeček a kluci z Hrnců si tropí z pyšného rychtáře žerty a smějí se na jeho účet. To je povedená zábava! Jen se na něho podívejte, jak zvedá nohy, jak kráčí, maje nos v povětří, bradičku v límci a ruce pěkně na zadnici!

Dnes, protože je tak krásný den, chodí rychtář o chvilíčku déle, než je potřebí. A hrome, čert mu to napískal. Najednou jsou všichni kluci v prachu. Rychtář by mohl třeba dupat a skákat přes Kachničku z břehu na břeh, mohl by hekat a halekat a křičet a říčet – nikdo si ho ani nevšimne. Vařečky ani muk a Hrnce ani muk. Všechno vám to utíká za Kubou Kubikulou a za Kubulou a za Barbuchou. František Randa, z milosti veselých přátel rychtář ve vesnici či v městě Vařečky a Hrnce, stojí na mostě samotinký a má takový dopal, až mu to škube nosíkem a, na mou duši, celou tváří.

„Podívejme se,“ povídá rozvzteklý jako krocan, „medvědář si koupil nějakou blekotavou opici a všechno se to hrne za ní! Jářku, aby to těm prťákům a krejčířkům kulíšek oplatil. Kéž by tak vysolil každému pětadvacet! A co pětadvacet! Padesát a dobře počítaných! Já jim dám, takhle se starat o rychtáře! Kdyby se člověk nebral o své, byl by na tom za chvíli jako lecjaký svrabák a chudinka, a ne jako velmož.“

Jak si to pan Randa srovnal v hlavě, šel rovnou na Kubikulu. „Kubo Kubikulo, kdepak máš povolení, že smíš chodit po našem městě s opicí? Medvěda bych ti ještě odpustil, ale opici ti neodpustím! Vezmi si toho šklebila pod kabát a ať už jsi venku! Ven, ven, ven!“

Řka to, jal se strkati medvědáře i medvěda před sebou, a jak už byl v ráži, vsolil Barbuchovi jednu na zadek.

„Milý strýčku,“ řekl Kuba Kubikula, „pánbůh ví, že nechci než dobrý oběd a Kubula nemyslí od rána na nic jiného. Kýho výra, co je na tom divného? Proč vám překáží, že máme chuť k jídlu? Nechte nás na pokoji a nežďučejte do našeho strašidla, nebo vás, jářku, spořádá, až vás nepoznají. Je mi to náramně divné, že ho vidíte, ale divné nedivné, netahejte ho za oháňku!“

Sotva to medvědář řekl, začal Barbucha prskat, jako prská kocour, když ho ohaři zahnali na strom. Tu se pan rychtář ožene a chňap, už drží Barbuchu za krk. Ne, za krk ne, za kůži na krku, tak jako se držívají štěňata. Barbucha vám statečně ječí a hup, hop, hup! vytrhne se mu z ruky a hajdy na rychtářův kožich a na rameno a do vlasů. Vzácný pán má namísto srsti plnou hrst čmoudu, všude je smrad a čpí do nosu až běda. No, to by ještě ušlo, žihadla jsou, panečku, horší! Ba, na mou věru, už jich má pan Randa pět a jedno pěkně vedle druhého.

Myslete si, lidičky, co to bylo za tanec! Nešťastný pán hekal a bekal, ječel a brečel, křičel a ryčel a dělal to všechno tak pořádně a tak nahlas, až zaléhaly uši.

„Krindapána,“ křičel ten starý chudinka, „krindapána, krindapána, já shořím!“

To bylo ovšem něco pro kluky. Ne že by to snad byli zlomyslníci a že by měli radost z cizí škody, to ne, ale jsou to smíškové a dají se do řehotu, jak někdo našpulí hubu. Jeden z nich, náhodou náramná buchta, troubil na kornout. Nu, povedlo se mu to! Kluk hanebná, ten tomu dal!

Hasiči, toť se ví, mají náramně bystré uši. Jak zaslechli trubku, hned od stolu a hurá! ven! První hasič mázl lžicí do kouta, druhý vyskočil jako divoch a rozlil po stole polévku, jiný chňapl jen tak v běhu po koláči a spálil si jícen až hanba, opět jiný si posadil na hlavu helmici obrácenou naruby a byl by s tím pro věčnou ostudu šel ven. Jen tak tak, že ho jeho panímáma chytila za rukáv.

„Táto,“ povídá, „neblázni, vždyť to nejde obrátit helmu naruby, vždyť je ze železa.“

Chvála pánu bohu, všichni se jakžtakž dohodli, všichni se dali do pořádku a pádili k slovutnému mostu. Vzali si s sebou hrnky a konve a džbery a putýnky a štoudve a sudy a sklenice a mázy a všechno, do čeho se nabírá voda. Ti chlapíci se vám udýchali, než tam doběhli! A jak čertovsky křičeli! Ten chce to, ten chce ono, Pápera něco povídá, Panděra mu huláká do uší, ti dva se tahají o kbelík a pánbůh s námi, že jej přetrhnou!

To to tehdy dopadalo, pět chalupníků bylo na zemi, dva sedláci si roztrhli koženky, jedna malá selčička ztratila korálovou šňůru a panu prvnímu radnímu šlápl jakýsi krobián na ruku. Ta strkanice trvala řádnou chvíli. Kubulovi to bylo už hloupé, a tak mrkl na kamaráda.

Rozkývali za pomoci nezbedných školáků lávku, a když to nešlo jinak, popadli pilku, seskočili na led překrásné řeky Kachničky a pěkně potichu podřízli důmyslný sloup důmyslného mostu. Dvě líbezná dvojčátka, takto náramně pálení kluci, jim při té práci pomáhali nejvydatněji.

Páni učitelové a sličné maminky nám stále opakují, že nemáme kaziti cizího majetku:

Neberte, dětičky, pilku do ruky, ať vás nenapadne skákat s nějakým ostrým nástrojem v ruce! Nestrašte nikoho, nepodtrhujte židle, když si chtějí holky sednout!

Tohle všechno naši přátelé znali, a přece přeřízli mostní trám! Kakraholte, nepodobali se až příliš ničemům?

Snad ne. Tehdy byla na mostě taková junda! Sousedé měli beztak na pana rychtáře pifku a zamotali klubko, aby se z něho jen tak zhola nedostal. Smáli se! Medvěd, medvěďák a dvojčata, která jim pomáhala, se smála rovněž.

Nuže těm, kdož se smějí, je leccos dovoleno. Jen aby si nikdo nenatloukl víc, než je zdrávo.

Když byla mela právě v nejlepším, začal most prskat, a než byste napočítli tři, zřítel se s přenáramným rachotem na led.

Dole byla pořádná závěj a pánové a paní, děťátka a všichni, o něž máte strach, spadli jako do peřin. Někdo si nabral do rukávu, někdo si zabořil do sněhu jenom nosíček nebo prstíček, ale někdo si nabral pořádně a kýchal a klel. Toť se ví, že již nikdo nemyslel na oheň a na hašení.

Ti nás vyvedli, říkali sousedé později, ale dokud byli tak rozjařeni, nechtělo se jim přestat a každý si vymýšlel ještě nějaké šelmovství. Nakonec se Vařečky a Hrnce rozestoupily na své břehy a začala se řádná a velikolepá bitva sněhovými koulemi. To byla krásná podívaná! Mnohý tlouštík ze strany Vařeček si vedl velmi bláznivě. Koule se sypaly jako krupobití a leckterý švihák dostal za ucho tak krásnou ránu, že mohl být spokojen. Kuba Kubikula se s Kubulou smál a ti ostatní se řehtali. To byla veselá mela!

Nakonec to ovšem odskákal medvídek a jeho pán. Lidé neradi vidí, když se jim taková zvířecí chudinka směje.

Na kteréhosi císaře se podívala kdysi kočka, a protože byl ten chlapík zmíry ošklivý plesnivec a kočka přenáramná kráska, ušklíbla se a zavrtěla hlavičkou. Staří dějepisci vypravují, že se ta kočka jmenovala Mury-Mury. Byla prý jiskrných očí a předlouhého ocasu, ale to vše jí nepomohlo. Císařský maršálek, který se k tomu připlétl, strhl poplach a mazal ji svojí maršálskou holí, až obuli jeden pluk pěchoty a až osedlali a vybavili a pomohli na koně pluku jízdy. V tu chvíli ale umdlela maršálkovi ruka a kočka by mu to byla všechno oplatila. Když přicválala garda, měl, chuděra, dvacet devět škrábanců, ale od posledního a třicátého byl prý zachráněn. Říšský dějepis nás učí, jak to dopadlo s nešťastnou Mury-Mury. Ach, byla vlečena v poutech do žaláře. Přikovali jí pacičky a na věčnou potupu ji dali obojek. Vedla si hrdinně a jednoho dne jim foukla. Panečku, kočku je těžko udržet a ani císař pán ji neuhlídá!

Nuže dobrá, jestliže se Mury-Mury nesmí podívat na lečjakého císaře, copak se stane s chudřasem medvídkem? Ten bude asi bit, tomu se to nevyplatí posmívá ti se panu rychtáři!

Opravdu, jak se utišila jen trošičku vřava, poslal Randa pro policajty a kdesi cosi, že prý ti dva posměváčkové a kazisvěti půjdou do šatlavy. Sebrali je a už je vedou a chudáčka Barbuchu jakbysmet. Vsadili je do vězení.

Ve Vařečkách a Hrnčích byla obecní šatlava vedle pekárny mistra Bohdana. Zaplat' pánbůh, pekařova pec bývala věčně žhavá, a protože její komín vedl právě zdi řečené šatlavy, bylo tepla dost a dost. Kuba se usadil k té teplé zdi a zul si boty. S Kubulou bylo hůře, pekařská vůně mu nedala ani sedět ani spát, šil sebou a každou chvíli Kubovi říkal: „Kubo, já jím rád karásky! Já bych takhle snědl nějaký karásek!“

„Ty chlupáči,“ odpověděl mu Kuba Kubikula, „to by byly časy, kdybychom si mohli vymýšlet koláče jako strašidla, co?“

Barbucha slyšel takové řeči nerad, činil kamarádům zlé výčitky a nakonec se rozhněval.

„Vy kakraholti,“ povídá, „kdybyste se mě aspoň báli. No počkejte, až přijde večer!“

Když se zešeřilo, začal se strašením. Spustil své: Bar, bar, bar! a chodil z kouta do kouta, přikrčuje zadní nožičky. Kubula si však na mátohu již zvykl a měl pro strach uděláno. Vzal ho za tlapku a řekl mu, aby přestal. Potom si povídali všelijaké lesní pohádky. Kuba chrápal a těm dvěma bylo také dobře. Když tlouklo na věži deset hodin, zachumelili se do svých kožíšků a vesele a o závod spali, ale již za hodinu se přihodilo něco náramně podivného. Barbucha ucítil na svém zadečku ruku. Myslíl si, že to asi bude Kubulova tlapka, a obrátil se na něho, aby mu dal pokoj.

„Já ti nic nedělám,“ odpověděl medvěd.

Sotva vám usnuli, Barbuchu zase někdo tahá.

„A hromy a stromy,“ řeklo strašidlo, „tady je nějaká začarovaná ruka a tahá mě za mé kouřové chloupky. Já to nevydržím, já uteču!“

Ta mátoha kňourala, až se Kuba Kubíkula probudil. Na mou věru, bylo již na čase! Barbucha seděl na okně a chtěl se protáhnouti čtverečkem v mřížoví. Chtěl seskočiti z okna.

„Barbuško, Barbušičko, miláčku,“ povídají Kuba i Kubula jedním hlasem, „snad bys nám, starouši, neupláchl? Ty nestydo, nechal bys nás tady v bryndě a sám bys vzal do zaječích? No, ty ses nám povedl!“ Chytili ho za nožičky a stáhli ho dolů.

Tu se dal Barbucha do pláče a plakal a naříkal: „Lidičky drahý, pusťte mě, pusťte mě! Slyším ve svém oušku, že mě volá Lízinka z kovárny. Vy máte časy, vy máte prázdna habaděj, ale strašidla aby dřela ve dne v noci! Nechte mě už, hromy a stromy, jít; mám to souzeno, abych chodil tam, kde mě volají. Basta! povídám, poslouchat se musí a dost!“

„Jakpak takovou dálku dojdeš?“ otázal se Kubula. A strašidlo odpovědělo:

„Ty můj boubelatej medvěde, když nás někdo volá, letíme, jako kdybychom měli křídla. Než se obrátíš, jsme již deset tisíc mil! Ho, ho, ho, my strašidla jsme, synáčku, páni! To potom není šouračka po čtyřech, jako chodíš ty, nebo, s odpuštěním, lezenice po dvou.“ Barbucha ze sebe dělal kdovíco a opakoval, že musí a musí jít. Nu dobrá, Kubula vzkázal Lízince pěkné pozdravení a poprosil strašidlo, aby se chovalo v kovárně slušně a aby nehoukalo.

Jak už se to v pohádkách přiházívá, byl vám Barbucha za chvíličku před řečenou kovárnou.

Místo, kde do dneška stojí Martinova kovárna, se jmenuje Houbyhoubičky. Nějaký šprýmař si je vymyslel již asi před tisícem let, neboť za času tohoto vypravování je znal kdejaký usmrkánek. Strašidlo chtělo zabušit na dveře a řádně zaskučet tak, aby to projelo všemi kostmi. Panebože, dobře, že mlčelo, to by se byl kovář Martin dopálil.

„Vem to kulíšek,“ povídá Barbucha, „houkat nesmím, skučet nesmím, tlouci nesmím, co mám dělat? To aby dělal strašidlo nějaký pan páter!“

Nu, postýskl si hubáč všelijak. Konečně se však učinil tenoučký, jako je kozí chloupek, a protáhl se jakousi škvírou do světnice, kde spala Lízinka.

Lízinka ho přivítala a povídá: „Barbucho, měla jsem si něco vymyslet a víš-li pak, že už to mám? Vymyslela jsem si, že tě zavolám a že pošlu Kubulovi psaníčko, aby neměl strach. Chci mu napsat, jak ho mám ráda.“

„Milá holka,“ odpovědělo strašidlo, „kdepak takový medvěd! Chodí po světě a zná děti habaděj. Byl jsem s ním dneska celý den, ale ani jednou si na tebe nevzpomněl.“

Líze to bylo líto. Vstala na postýlce a řekla: „Ty třeba nemluvíš pravdu. Napíšeš mi přece psaníčko.“ Potom vzala kus papíru, nalinkovala si jej a dala se do práce.

Milý Kubulo, kdypak se k nám vrátíš? Barbucha mě straší, že už nikdá nepříjdeš, ale dočista nic nedám na strašáky. Dnes jsme měli k obědu buchty. Schovala jsem ti tři. Ale z té třetí jsem si ulomila půlku. Jsou moc dobré a nemohla jsem to vydržet. Pošli mi také psaníčko. Jestli tě Barbucha moc zlobí, tak mu řekni, že mu náš tatínek nařeže. Dnes jsme se klouzali na Pašeráku, moc dobře nám to šlo, jenže jsem si odřela koleno. Maminka povídala, že jsem husa, a tatínek řekl, že to nic nedělá. Tak se měj dobře a honem sem přijdi Tvá Lízinka.

Sotva byla se psaním hotova, popadla buchty i psaníčko a svázala to všechno do uzlíku. „Neztrať,“ řekla na rozloučenou, „neztrať to! A teď hajdy za Kubulou; jaképak s tebou řeči, když ubližuješ medvědům.“

Strašidlo si pomyslí, že je Lízinka nezpůsoba a že se takhle nemá s nikým mluvit.

Má a nemá, prosím vás, na strašidla se musí přísně, nebo vám něco vyvedou.

Barbucha se vracel z Houbyhoubiček cestou, kterou ráno přišel s medvěďákem. To byla svízele. Nožičky měl krátké a jako pára. Chuděra, jen tak, že se belhal. Raneček s buchtami měl uvázaný na krku. Bylo to na něho těžké a každou chvíli si musil odpočinout. Šel asi hodinu a tu vám najednou cítí, jak se vznesl do povětří. Zaznělo mu v uších a frrr! už byl ve Vařečkách a Hrcích.

Kuba a Kubula na něho čekali.

„Vy jste mi pěkní kamarádi!“ povídá strašidlo, „proč jste mě nechali tak dlouho v závějích, he, co jste měli tak pilného na práci, že jste si na mě nevzpomněli?“

Medvěd a medvěďák musili strašidlo odprosit. Potom se usmířilo a rozvázalo uzlíček. To bylo něco! to jim to chutnalo! Když se najedli, přečetl si Kubula psaní, a jak byl se čtením hotov, začal se drbat za ušima.

„Jak to, Kubo, vymňouknu, když neumím psát? Číst jsem se naučil jako nic, ale se psáním to je kříž! Nemám na to drápky.“

„Nu, a co je s Lízinkou?“ otázal se Barbucha; „vzpomněl sis na ni nebo ne?“

„Na mou duhu,“ odpověděl medvídek, „já mám krátkou paměť! Nevzpomněl jsem si, až když jsi odcházel, ale celý den mě něco tlačilo v bříšku.“

„Ach, ach, ach,“ řekl nato Kuba Kubíkula, „ty, chlupáči, všechno zapomeneš! Vždyť jsi o ní mluvil.“

„Sláva! Sláva!“ vykřikl medvěd. Vykřikl to tak silně, že se ve vedlejší domě vzbudil pekařský mistr. Zaťukal na stěnu holí a myslil, že bude mít pokoj. Ale kde, Kubula skákal a výskal a nebyl k utišení. Snad ho tak pobláznily Martinovy buchtu, nebo byl blázen již od medvědího pánaboha? Kuba ho nakonec přetáhl řemenem. Jinak to nešlo. Aby měl pokoj,

vzal raději Kuba Kubikula jakýsi útržek papíru a dal se s medvědem do psaní. Vedl mu tlapku a tak vám vznikaly hrůzyplné klikyháky, v nichž se nevyzná ani čertovský pan učitel. Ani poslední záček v pekle by nevyhotovil takovou čmáranici. Písmeno a vypadalo jako košík, e jako rybička; každé se něčemu podobalo, ale ani jedinké se nepodobalo správné písmeně a vzorkům, jež má na mysli pan školní inspektor. Drápalové to nadrápali až běda. Chtěli napsati: Drahá Lízo, jsme ve Vařečkách a Hrnčích u pana purkmistra a máme se moc dobře. Děkujeme ti za buchtu, přišly právě vhod. Radní páni nás nutí, abychom u nich zůstali, ale žádný strach, my se už ohlížíme, kde nechal tesař díru. Měj se hezky, Lízinko, a na shledanou!

Barbucha se divil, že jeho přátelé píší tak nepravdivé nesmysly.

„Ach, ty můj hlupáčku,“ řekl mu Kubula, „snad bys nechtěl, abychom Líze naháněli strach a psali, že nás zavřeli do šatlavy? Kdepak! Ty si straš po libosti, ale pro mě a pro Kubu se takové věci nehodí.“

Potom se dal do skládání svého papírku, a sotva byl hotov, chtěl, aby se mátoha dala znovu na cestu.

„Nevykrucuj se, ty zatrapecená kůže,“ řekl mu, když se zdráhal, „jdi, jdi, jdi! Prokazujeme ti zajisté znamenitou čest, že tě posíláme, panečku, takové poselství vydá za všechnu tvoji neužitou práci a vynese ti kopy koláčů.“

Sotva Kubula pronesl tato nerozvázná slova, padlo strašidlo na zadeček a jeho tělíčko zřídlo.

„Ach, ty nevděčníku nevděčná,“ pravilo popotahujíc nosem, „cožpak nevíš, že se rozplynu a že bude po mně veta, až se přestaneš bát? Teď jsem skrze vnuknutí všelijakých pohádek viditelný každému darebovi, který má příčinu, aby se bál, ale co potom, he? Což jestli ze mě nezbude ani nudlička?“

Na světě vládne jedno prozřklé pravidlo a od tohoto pravidla není úchytky, ledaže nám ji vpraví pán nového pořádku. To zatrachtilé pravidlo zní velmi známě: Lidé se nejlépe pohádají, když jsou postaveni v nouzi. Tehdy je to to pravé, tehdy je čas spustiti basama a remtete.

Jsmeli zavřeni, nevážíme právě svých slov, toť se ví, že těsný byt je místo hádek a že není těsnějšího bytu nad vězení. Slovo dalo slovo, Barbucha nemlčel a Kuba Kubíkula si také smočil. Byla z toho veliká hádanice a div ne rvačka. Čím déle se hádali, tím více Barbuchy ubývalo a nakonec se zmenšil o dobrou čtvrtinku. Byl maličký, jako jsou duchové kozí a ovčí, ba, co tak rozmlouváme, není již o mnoho větší než veveří potvůrka.

„Barbucho, mé drahé strašidélko!“ vykřikl Kubíkula znamená, že jeho přítel scípne na jeho nevíru a nevyválanost, „Barbucho, miláčku, zaraz ty úbytě, udělej, abys tloustl a byl s námi až do konce našich patálií!“

Kuba Kubíkula připojil svůj hlas k hlasu medvědovu a tak se jim podařilo způsobiti, že ono zhoubné ztracení se naráz ustalo. To způsobila asi láska, neboť ta je silnější než strach. Barbucha byl teď tak veliký, jako je tchoří samec. Měl na to opravdu dopal, a jak by neměl! Nechoval se dost počestně a vybraně? Nebyl snad půvabný, ušlechtilý, mírný, tichý, hodňoučký a nezatajoval svůj smrad? Kdo mu může co vytknout? Nikdo, ale právě proto se ho nikdo nebojí. Medvěd a medvěďák mají Barbuchu rádi, ale prosím vás, kdyby ho milovali sebevíc a kdyby to bylo strašidlo z hvězdné mlhy, jednoho dne jej lidé nebo medvědi vyšťípou. Krátce, ani tehdy již nebyla vhodná doba pro strašidla a Barbucha měl věru čas, aby se ztratil.

„Milí přátelé,“ pravila mátoha, „děkuji vám, že jste mě zachovali při životě, ale prosím vás, neposílejte mě na cestu. Nemohu se za Lízinkou vydat dříve, než mě zavolá. Kdež bych teď, když jsem tak maličký, za ní došel.“

Kubíkula vzal chuděru do náruče a hýčkal ho prozpěvuje: Dadadadadadada. Potom, přivázav mu dopis na oháňku, položil jej do Kubovy čepice. Bylo právě sedm hodin ráno. Kohouti zpívali, husáci a kačeři křičeli, vrabci štěbetali, co píská, pískalo, a co chrochtá, chrochtalo a mělo se k světu a bylo náramně živé. Lidi z Vařeček a Hrnců byli již na nohou, ale naši přátelé spali ve vězení, měli nohu přes nohu a pod hlavou tlapky.

Tu vám zaharaší klíč v zámku, otevrou se dveře a vejdou jiní tři chlapíci: obecní slouha, rychtář a první radní toho slovutného města Vařečky a Hrnce.

„Ha, ha,“ praví rychtář Randa, „ti lumpové předstírají spánek a myslí si o nás, že jsme taková ťululum, abychom jim uvěřili. Jářku, kmotře, přetáhni medvěda holí!“

Radní byl takový nezdvořák, že se pranic nerozmýšlel a již napřáhl. Ale v tom okamžení, v té pohnuté chvíliče se rozevře Kubulova čepice a randěry-krinděry! Barbucha vystrčí svou vosí hlavičku, promne si zrak, načechrá kouřové chloupky a hotoví se k letu za Lížou. Ta hodná holka právě vstala, a protože to byla dobrácká od kosti, vzpomněla si hned na svoje přátele a zavolala strašidlo do Houbyhoubiček.

Radní vám upustil leknutím hůl a zařval: „Jéjejeje!“

Strašidlu je to ovšem vhod. Uškliblo se, přidrželo si ocásek s Kubulovým psaním a vesele jim odpovědělo: „Bar, bar, bar!“ Potom se vystrachalo na okno a že poletí svou cestou. Ale panečku! z přenáramného strachu rychtářova a ze strachu radního a ze strachu sluhova mu narostlo břicho, a tak se nemohlo bez námahy protáhnout mříží.

To není pro nás nic divného, neboť víme, že se strašidlo sytí strachem. Všichni pohádkáři, všichni staří dobří spisovatelé a všichni otcové vlasti nás tomu učí, avšak rychtáři a radní chodívají sto roků za opicemi a jakživi nevědí, zač je v Pardubicích perník. Před staletími dali jim lidé do ruky hůl a pánbůh jim nic nepřidal. To už je jejich přirozenost, že jdou na všechno s tou holí.

Bim, bim, bim! rychtář, radní a slouha se rozpřáhli a jeden přes druhého mazali do okna. Toť se ví, jak to vypadalo! Barbucha se dávno protáhl a letěl, jako létá skřivánek, k Lízinčině kovárně, zato okno bylo na tisíc kousků a jeden z břicháčů dostal od slouhy pořádnou přes prsty. Říká se, že to ten horlivec udělal nerad, ale potentát z Vařeček a Hrců tomu, mně se zdá, nevěřil.

Ať to bylo tak či onak, křičeli nad Kubou Kubikulou a nad štěňátkem Kubulou jako čerti. Nebylo jim slova rozumět.

„Urození pánové,“ povídá medvěď, „očpak se to hádáte? To, co jste viděli, je norimberský vlkodlak Churchabarbuchurcha. No, pánbůh s vámi, jestli jste mu tak nějakou přišili, ten vám prožene lýtka!“

Teď medvědář vykládal přehrozné věci a nahnal těm chlapíkům strachu habaděj. Vypravoval jim, že v noci Barbucha chodívá po všech drzounech, kteří o něm špatně mluvili a kteří mu nadali opic.

„Vždyť jsme jej drželi celou noc, aby si nezahrál s panem rychtářem. Milosti,“ řekl šibal, a jen tak tak, že se zdržel smíchu, „ten by vám ofoukl nosík! Chci objasniti jeho safraportské záměry a ať jsem hlupák, jestliže nás nepropustíte! Ať jsem hlupák, propustíte-li nás bez pěkných dárků! Chce vám hrýzti ucho a spořádati vaše vousiska! Má na to zuby, to mi věřte, jako dělané! Namoutě! Každý vlkodlak bývá mlsoun a nejmlsnější je na ušní chrupavku, která za zimní nepohody namrzne a stane se sladkou.“

Kubula znal dobře svého přítele a byl dost fikaný, aby porozuměl, kam míří. Jal se třásti a hudroval, jako když se bojí. „Ou, ou, ou, ou, dejte mi nějakou mastičku! Kurkabarbukurka mi pokousal ucho!“

Kubula byl štěně mazané všemi mastmi. Nemyslete si však, že na jeho řeči nebylo zhola nic, měl opravdu na levém boltci ranku, ano, ale utržil si ji ve rvačce, když se tahal s hafany a kočičkami o uzenici. Teď se mu to hodí, teď kvílí a nařiká jako vambeřický předříkávač.

Páni, rychtáři a jakbysmet i konšelé jsou nadáni prozíravostí a jejich koženky jsou podšity nedůvěrou. Zkoumají věci ze strany levé a pravé, kašlou, smrkají, neříkajíce tak ani tak, pokud nepromluví nějaký mluvka, aby ho okřikli a pronesli své: „Já tento, já netentotento!“

Vypovědět takovou řeč je velmi zdlouhavé, a protože za nic nestojí, nechme jejich jazyk ležeti v hubě.

Milý Kuba a miláček Kubula se dostali do pevnějšího vězení, než byla šatlava vedle pece mistra Bohdana. Zavedli je do sklepa. Ach, býti ve sklepě je škaredé.

„Jářku, Kubo Kubikulo,“ povídá medvěd, „to sis spískal ty! Proč vypravuješ takové třesky plesky?“

Medvědář to uznal a začal s prosíkem. Potom za pokutu se uvolil medvídko vískat a činil to tak dlouho, až si ho usmířil.

Asi za hodinu si chud'asové vzpomněli zase na Lízinku a na svého poslíčka.

„Kéž by už přišel,“ řekl Kubíkula a jal se tak silně přemýšlet o Barbuchovi a naháněl si strach, až se z něho prášilo. Mátoha se však neobjevoval.

„Kubulo, Kubulo,“ prohodil po chvilce medvědář, „z tebe se práší až běda, zdá se mi, že lžeš a že se Barbuchy už nebojíš!“

Sotva vám to řekl, padl na medvěda strach doopravdy. Trásl se, že již Barbuchu neuhlídá a že nedostane od Lízinky odpověď. Nejvíce se však bál, že mu strašidlo přijde na jeho předstíraný strach. V tomto trápení a svízeli si Kubíkula vedl do jisté míry nenáležitě. Kdož by nenalezl v jeho jednání záměr podvodný a obmyslný? Ha, ten medvídek si myslel, že je lépe po způsobu chudých prosebníků přehnat bídu tak příliš, až samu prosebníků naskočí husí kůže. Panebože, takovéto lhaní a prášení je samo pramenem dostatečných útrap. Vezmi d'as tuhle kakraholtskou představitost! Člověk či medvídek se dá do lhaní a zalže se až po krk. Tu zčervená, tu zbledne, točí kloboukem, hryže si prstíček a namoutě, nejraději by se propadl až do horoucí skály! Co jsme již viděli ferinů a lhářů natahovati moldánky! Nemyslete si, že to na všechny prasklo, nikoliv! Dobrá polovina těch bečavých studentů řvala jenom proto, že se dopustili věci nepěkné a málem sprosté.

Medvídek měl také slzy na krajíčku. Již nabírá, již rozšklebil svoji tlamičku a již zvedá k očím tlapky. Bečí, jako bečívají poškoláci.

Pohádky propůjčily všelijakým strachům moc, aby vyvolaly z pekel, či z míst ještě hroznějších, strašidla. Nu, to je toho, má-li někdo strach, zač to stojí? Za nic! Naštěstí byl Barbucha dobráček a měl Kubíku rád, měl ho rád, a to platí o něco více než strach! Medvěd plakal pro Barbuchu, dvakrát nebo třikrát se zajíkl, a dříve než si utřel nosík, stál Barbucha před ním.

„Krindapána, co to tady, mládenci, děláte,“ řekl a zostra se podíval na své přátele, „jak jste to zas o mně mluvili? Vždyť jsem pozbyl naráz celého ocasu. Co si to myslíte, vy šibeničníci, ha! Chcete mě zahubit?“

Kubíkula mu odpověděl, nerozvažuje ani chvilku.

„Ty můj pajdo,“ řekl, „věci se strachem jsou náramně hloupě zařízeny. Jakkak se máme ve svých myslích obírat děsem, když se na tebe, ty filuto, těšíme. Pro nás strach a hrůza není. Vymysli si něco jiného, ale především sem dej Lízincin dopis, který držíš v tlapce.“

Řka to, dal se medvěd do čtení.

Zatím strašidlo a Kuba Kubikula rozmlouvali, jak by si Barbucha dopomohl k slušnému zevnějšku. Víte, že z chuděry nezbývalo než hlava, břicho a něco kouřových chloupků. Radili se a nakonec se uradili, že se bude Barbucha krmit rychtářovým strachem.

Když byli však v nejlepším rozhovoru, přerušil je Kubula. „Helemese,“ povídal, „co nám ten opičák Barbucha nadrobil u Lízinky! My jsme jí psali, že se nám daří dobře, a ona odpovídá, že nám děti z Houbyhoubiček přijdou na pomoc a že nás vysvobodí! To znamená, ty strašidelný tlachale, že jsi jí všechno vyklopil a že jsi kápl božskou.“

„Kdepak, kdepak,“ odpověděla mátoha, „mohu za to, že tak čertovsky drápeš? Lízinka čtla psaní nahlas, stálo tam doslova toto: Běda, Lízo! Jsme ve Vařečkách a Hrcích u katana purkmistra a ten nás moc odře. Děkujeme ti za buchty při popravě. Radní páni nás udí, abychom skomírali. Mám řádný strach. Už se blíží někdo se sekyrou. Přijď sem pěšky, Lízinko, nás hledat.“

„Ach, ach, ach,“ spustil Kubula, když to strašidlo dopovědělo, „já že jsem něco takového napsal? Kubo Kubikulo, to jsi mi vedl prašpatně drápky! Taková tlachanina! Nu, panebože, teď jsme v louži!“

Medvěď se jal přecházeti z kouta do kouta. Zlobilo ho, že všechny nezdary jsou spojovány s jeho dovedností, a jal se proto činiti Kubulovi výčitky. Konečně přestali, aby se poradili, co si počnou.

„Což ty jsi to Lízince nevymlouval?“ otázal se opět Kuba.

„Nevěřila mi, ani co se za nehet vejde,“ odpovědělo strašidlo, „nevěřila mi, a ať všecek zkouřovatím, jestliže teď nejde v čele pěti či šesti bláznivých holek natlouci panu rychtářovi a otevřítí dveře této špeluňky.“

„Honem, honem, dejme hlavy dohromady,“ vykřikl Kubula, „mně se z toho potí jazyk, a jako že jsem chlupatý, větřím neštěstí. To by tak scházelo, aby Líza provedla nějakou nepředložitost! Martinovi by se chytili stropu. A ve škole! Jemine, na takové věci jsou náramně tklivé káranice a nakonec holka slízne dvojku z mravného chování.“

Kuba Kubikula se zatím rozmyslil a řekl: „Nemaluj čerta na zeď a poslouchej! Pošleme Barbuchu k panu rychtářovi. Ať houká a brouká, ať křičí a piští, ať halasí a tartasí, ať skučí a bučí, ať dělá, co umí, a ať ho straší ze všech svých sil. Byl by v tom d'as, aby ten chlapík nás nepoprosil o pomoc proti strašidlu. Vždyť ví, že s námi chodí jako psíček. Nuže, žádné třesky plesky, mládenci, již jsme si odpočinuli dost a teď je na čase, abychom se dostali z díry. Přivedeme Lízinku domů a nějaké to vymluvení již sneseme.“

Barbucha se trochu bál, že ho ve Vařečkách a Hrcích každý vidí. Čert ví, byli-li tam samí darebové, kteří mají nečisté svědomí, ale bylo to pravda! V těch končinách si na strašidlo ukazovali prstem.

„Nedej pánbůh, aby si na mě uspořádali štvaniči,“ řekl Barbucha, „půjdu k rychtářovi raději, až se setmí.“

„Ne, ne,“ děl nato medvěďář, „kdo ví, co by se do té doby nesešlo; jdi hned! Bude tě vidět jenom ten, kdo se tě bojí, a kdo se bude bát, toho přece nenapadne, aby ti krákal uši.“

„To se ti povedlo,“ odsekl běs; „cožpak mě rychtář nenapálil holí? He, kdyby se mě nebál, nebyl by mě viděl, a když se mě bál, neměl mě tlouci.“

„To jsou omyly pohádek,“ odpověděl Kuba Kubikula a svlékl si košili. „Vejdeš k němu jako nádherné strašidlo, jemuž se ničeho nedostává,“ děl po chvíli práce, „několika láty ti spíchnu roztomilý rubášek. Dám ti medvědovu rolničku, abys v příhodné chvíli zvonil, ba nezapomněl jsem ani na pěknou louč, kterou si hravě rozžehneš.“

Tu se dal Kuba do chechtotu a smál se, až mu povolovaly knoflíky. Smějíce se a žertujíce, vyfintili vám ti dva Barbucha opravdu k prasknutí. Zdrhli mu košilku u krku, převázali ji v pase a pokryli ji hrůzoplými kresbami hnátů a sov a lebek a jiných strašných věcí. Věru, jediná z nich dostačí, aby kterémukoliv rychtáři ulétly vousy. Bylo to dokonalé a švihácké strašidlo; škoda, že byl tak maličký. Ale Barbucha se nedal tak snadno získat a měl přece jenom pochybnost.

„Pan rychtář Randa mě poprvé natřel, jářku, proč by se mne podruhé polekal?“

„Proto, proto, proto!“ odpověděl Kuba; „poleká se tě, protože si to zatím rozvážil, protože vařbuchtovatí hodinu od hodiny, protože bez zjevné a dobré příčiny zavřel do šatlavy hodného medvídka a ještě hodnějšího medvědáře, protože má špatné svědomí, protože je osel a konečně proto, že to zasluhuje!“

„To mi dostačí,“ děl Barbucha. Svázal si rubáš do ranečku, vzal louč, zavěsil si rolničku na krček, dal sbohem a vyšel.

Rychtářův dům stál na návsi rozkročen jako nestyda. Byl bachratý a měl zježenou střechu. Před zápražím skákal psíček uvázaný na řetězu. Podobalo se, že ten psíček je jako hodinky, a jeho řetěz byl jako řetízek od hodinek. Takhle skáčou pejsci, které kakabuský hospodář trápí u boudy, a takhle vytahuje tlustý ješita hodinky z kapsy. Nu, dobrá, my víme, že máte žirná pole, dům a psa, ale víme také, že nejste právě nejhodnější. Víme, že jste přihlouplý, urputný a nafoukaný. Však vás neubude, když vám strašidlo nažene trochu strachu, ba naopak, bude vám to zdravé!

Barbucha se zpolehounka spustil z okna, a ohlížeje se na všechny strany, kradl se k označenému domu. Našlapoval jako na horkou plotnu, zvedal hlavičku, a kdykoli zahlédl, že někdo přichází, přitiskl se k zemi a ležel jako pouhopouhý vích. Asi o polednách dostihl rychtářova dvora. Kterási jeho děvečka sypala právě slepicím; tu se jí připlétl do sukně a vešel, chráněn jejím stínem.

Rychtářova světnice byla veliká a řádná. Stála v ní pícka, stůl a důkladné lavice. Barbucha si vyhledal skryté a nejteplejší místo. Vylezl na bidlo, přes něž byla přehozena plena. Čekal, a protože měl dlouhou chvíli, díval se na děti a naslouchal jejich hrám. Ach, Randa měl

roztomilé dětičky a nejroztomilejší z nich bylo batolátko, všechno růžové a trochu ušmourané od stálého smýkání se po zadečku. Šmejdilo sem tam, až mu vlála košilka. Barbucha se na ně usmíval. Chvilíčku to vydržel být zticha, ale když ostatní děti vyrazily ze dveří za svou hrou, jal se pacholátku zvoniti pro vyražení na svůj zvoneček. Slezl z bidla a hopsal před ním a vyváděl všelijaké kašpařiny, až se rozesmálo. Hnal svoji nepředloženost ještě dále a dočista by byl zapomněl, že má strašit. Tu však vcházel do síňky hospodář; bylo slyšeti, jak si čistí boty a jak hromuje. S Barbuchou to trhlo. Jen taktak, že vylezl na své místečko. Horempádem si navlékl Kubovu košili a chtěl začít se strašením. Ale jeho nové přítelkyni se nelíbilo, že jí tak utekl, a dala se do pláče. Ach, jemine, ta vrískala! Hospodář si ji vzal na kolena a trošku ji hýčkal. Nic naplat! Ne a ne vám přestat. Otvírala pusinku jako malá kukačka a křičela a křičela a křičela! Snad měl rychtář moc starostí, ale i kdyby je neměl, každého tátu přejde trpělivost, když dítě takhle bečí. Milý rychtář tedy našupal své dceři přes zadeček. Dal Marjánce jen jednu nebo dvě, ale měl jí raději odpustit; to vám byl ryk, až zaléhaly uši! Mamince to nebylo vhod; byla by to spořádala lépe, ale neřekla nic a nesla na stůl. Pantáta se při jídle kabonil a ten rozbřečeneček se nemohl utišiti.

Takový oběd za mnoho nestojí. A nestál ani tehdy; pane, to to dopadlo! Barbucha začal právě po polévce zvonit a pantáta spustil: „Kdo to zvoní? I vy rozjívenci, nebudete ani při jídle zticha, aby vás káně!“

Děti se dívaly jedno na druhé, nikdo nic nedělá a zvonek zní a zní. Nejstarší vám dostal pohlavek, ale bláznivý zvonek neumlká. Co to je? Ty můj světe, strašidlo! Pantáta seděl právě proti píce, a jak se rozhlíží, kde asi vězí ten prožluklý zvoník, spatří Barbuchu! Visel za přední tlapky a košilka mu splývá dva lokte dolů. To byla podívaná, pantáta dopadl na židli jako zdřevnělý. Byl strach, aby se mu něco nestalo. Ve chvílce se zpotil, jako když spadne do rybníka. Děti mají pro strach uděláno, a přece piští, když to na ně trhne. Myslete si, co zkusí potom velký člověk. To aby utíkal dvacet mil!

Rychtář si zakryl oči a levičkou ukazoval na strašidlo. Jektal vám hrůzou a zuby mu drkotaly drdrdrdrdrdr.

A Barbucha vám říkal stejně rychle barbarbar!

Za chvíli byla světnice, jako když ji vymete. Panímáma ječela, služky ječely, děti z toho nářku zhlouply a začaly také ječet. Pantáta hledal podávky, aby se měl čím bránit, ale nemohl je nalézt. Stály před ním a on je, chuděra stará, pro strach neviděl.

Barbucha zůstal ve světnici sám s maličkou Marjánkou. Kousali každý z jedné strany buchtu a měli se dobře.

„Božítku,“ vykřikla maminka, „vždyť my jsme nechali našeho baculáče uvnitř!“

Děvečky vám ji držely za sukni, ale kdepak, panímáma se jim vytrhla. Na nic nedá a šla by pro svoji uličnici třeba do pekel!

Vrátila se a tu vidí, jak si ti dva hrají. Přišlo jí to opravdu k smíchu a dala jim po hubičce. Namoutě, bylo hned po strachu. Jak ale vlepila strašidlu tu hubičku, chuděra vám zřidl o dobrou polovičku a podruhé se mu utrhla oháňka.

„No, to jste mi dala, panímámo,“ povídá, „už jsem byl jako pořádný pes a měl jsem síly nazbyt a teď se zas sotva vleču. Prosím vás, schovejte mě někam do koše, já bych nedošel.“

Milá maminka kroutí nad Barbuchou hlavou a neví, co si počít. Zdá se jí, že by to měla udělat, ale prosím vás, pantáta je pantáta. Nebude přece před svým mužem schovávat strašidla.

„Čípak ty jsi?“ povídá, místo aby mu odpověděla.

„Já jsem jen tak z hlavy,“ řekl Barbucha a bylo mu opravdu smutno.

Ale vtom již hospodář pootevřel dveře a vidí Barbuchu, jak nabírá. Vjela do něho naráz přenáramná odvaha a hned šlapal na celou šlapku a dupal, nu, jak dupají rychtáři. Barbucha ještě vrněl, že nezná než medvěda s medvědářem, a pantáta byl už u něho. Vzal ho za uši a zvedl nešťastníka jako zajíčka.

„Co ty,“ povídá, „opice medvědářská, mě budeš chodit strašit, já tě naučím!“

Namluvil toho kopu, a protože vykládal nejraději o sobě, bylo v jeho řeči plno: já, můj, mě a tak až do omrzení.

Barbucha se třepal v jeho ruce a připravoval si svá slavná žihadla. Chtěl mu jich pár vsolit, ale dal mu sotva jedno. Štěstí, že byl rychtář takový sroula; jak je dostal, pustil bracha Barbušáka a jal se bédovati, že má ruku pryč. Děti a panímáma držely, toť se ví, s tatínkem, ale ta nejmenší holčička byla ráda, že má zase svého chlupatce v klíně, a objímala jej, div nepřišel o hlavu.

Barbucha se jí stulil do náruče a držel se, co měl síly.

A teď přišlo to pravé. Jak se tak objímali a tiskli se k sobě, zavolal na Barbuchu Kuba Kubikula. Volal velmi silně a Kubula volal zároveň s ním, a ještě silněji. Co teď? Strašidlo se nepustilo a Marjánka držela rovněž pevně. Než byste napočítli jedna, dvě, tři, vzneslo se strašidlo s děťátkem a děťátko se strašidlem. Fr! a byly ze dveří.

Teď bylo u rychtářů boží dopuštění. Naříkali a kleli jen což. Maminka si však utřela slzičky a hajdy ven, hajdy za ztracenou Marjánkou.

Ale děťátku se vedlo dobře a naši přátelé byli šťastni, že je u nich. Kuba Kubikula se napřed hněval a řekl Barbuchovi, co si myslí o strašidlech, která děti unášejí.

„Víš-li pak, že se může nastudit? Nu, ty si to odskáčeš, jestli dostane horečku!“

Aby nebylo maličké zima, musil si ji vzít medvěd na klín a dýchal jí za krček. Smála se, ale Kubulovy blechy jí přece jenom nedaly pokoj.

Barbucha potom vypravoval svým kamarádům, co a jak se přihodilo.

„Nu, což se budeme na tebe hněvat,“ řekl Kuba, když strašidlo skončilo; „jaká pomoc, jsi již takový hlupáček a všetečka; kdybys byl nechal děti na pokoji, mohlo být lépe. My se již nějak dostaneme z bryndy, ale co bude, jeminkote, s Marjánkou? Já vím, že rychtář a rychtářka mají náramnou starost. To, kluci, nejde, takhle je trápit. Měl jsi starému dát o nějaké žihadlo víc, ale odnést holčičku, to se mi nezdá.“

„Mně také ne,“ řekl nato medvěd; „kdybychom měli mlíčko, to by byla jiná, ale co jí dáme, až bude mít hlad?“

Marjánka zatím u medvěda usnula. Kubulu vám už bolely záda od sezení, ale nesměl se ani hnout. Štípaly ho blešky, ale nemohl se poškrábat. Seděl jako zařezaný, brněla ho levá tlapka, bylo mu nanic, a přece zůstal sedět! Kuba Kubikula se díval na své kamarády a viděl s povděkem, že jsou to dobráčkové.

Co je to všechno platné, řekl si, stoje nad těmito zvířátky, ať jsme hodní či špatní, ať jsme, jací jsme, rychtář nás nepropustí, aniž by nám nenasekal. Co to do nás vjelo, že jsme se mu posmívali? Proč jsme vráželi do mostních trámů, až se zřítily na zem? Proč se Barbucha obořil na rychtáře? Ďas ví, kdo nám tohle všechno nakukal. Čert to vem, čert to vem!

Kuba volal na pomoc čerta a ďábla, ale nikdo se neukazoval. Bylo třeba, aby si poradil sám. Přemýšlel a najednou se pleskl do čela řka: „Už to mám!“ Tu vylezl k zamřížovanému oknu a jal se překrásně zpívat písničku: Znam já jeden krásný zámek nedaleko Jičína. Dal si hlavu na stranu a zpíval, až se zelenaly hory.

V tu chvíli šel mimo vězení pan farář. Slyšel to zpívání a honem si zakryl uši a honem utíkal jako s keserem.

Potom šel mimo sedláček a mrkl na Kubulu a udělal dlouhý nos směrem k radnici.

To ovšem našim přátelům nepomohlo, ale vposled šly mimo dvě chalupnice a babka s košťaty. Zastavily se a chvíličku poslouchaly Kubův zpěv. Potom si sedla nejstarší babka na bobeček, podívala se medvědáři do tváře a povídá:

„A heleme, to je Kuba Kubikula. Co jsi vyvedl, medvědáři, že tě vsadili do špeluňky!?“

„Rozhněval jsem rychtáře,“ odpověděl vězeň.

„Běda, běda; to si posedíš, jestli se rychtář hněvá,“ pravila opět babička.

Tu se jal Kuba vypravovati to, co si byl usmyslil. Řekl, že je kouzelník a že vládne hrůzoplou mocí. „Mám,“ řekl, „smečku lític medvědích a smečku lític kočičích, a kdykoliv na ně písknu, jsou mi ku pomoci se svými drápy a zuby a žihadly a oháňkami a ohni. Pane na nebi, s nimi bych sepral devět pluků rychtářů a ještě Belzebuba. Lidičky, babičky, chtěl jsem tomu vašemu ctihodnému chlapíkovi jen tak namátkou ukázati, co jsem zač a co zmožu. Víte, co jsem způsobil? Poslal jsem na něho veverčí mátohu, která se učí u mých lític slabikáři. Zmínil jsem se jí o rychtářově holčičce Marjance. Panečku, jen to bříinklo a mátoha mně ji přinesla. Tady je. Prosím vás, zabalte ji pěkně do šátku a doneste ji mamince zpátky. Že ji pozdravuji, ale tomu starému řekněte, aby si se mnou nehrál, nebo, hudry huhudry, se dáme s Barbuchou do toho!“

Když to Kuba řekl, prostrčil malou Marjánku mřížovím a vysadil na okno medvěda i strašidlo. Chasníci se dali do mručení a Barbucha koulel očima. Bylo to nádherné a babičky pocítily tolik strachu, kolik měly místa ve své hlavě.

„To jsme si nikdy nepomyslyly,“ říkaly upalující k rychtářovu statku, „co je to za ptáčka! Kakraholtští chlapi, člověk nikdy neví, co se v nich skrývá!“

Na návsi potkaly Marjánčinu maminku. To bylo radosti, že opět má svého baculáče!

„Muži,“ řekla rychtářka, když uložila holčičku do peřin, „nevím, co máš s Kubou Kubikulou, ale dej si pozor! Ukázal nám již, co umí. Pomáhají mu zlí duchové. Pánbůh s námi a zlé pryč! Baby povídají, že má strašidel plný sklep, a my jsme na vlastní oči jedno viděli. Dej si zajít chuť! Kdyby tě, člověče, proháněl tak jako dnes a včera, jsi za týden na prkně.“

„A tento,“ odpověděl rychtář, „něco na tom je, ale já jsem se zařekl, že je nepustím, a tak je musím potrestat, kdyby se dělo co dělo! Ve tři hodiny je u nás na rychtě soud, však já se jen tak nedám.“

Zatím Kuba Kubikula nepřestal ve svém zpívání a zpíval a zpíval. K oknu šatlavy se sešla hromada dětí a plno hodných lidiček, kteří se včera tak dobře bavili na rychtářův vrub. Někteří Kubu litovali a jenom několik málo nevrlych dědečků bylo jiného mínění. „Patří mu to,“ říkali, „proč čaruje. Proč nám rozbil most! Znali jsme jeho tátu, byl to počestný medvěďář

a nikdy jsme ho nezavřeli, protože si hleděl svého. Už je to tak, už to nebude jiné; mladý pán se nepovedl, není v něm kusa dobrého a má spolek se strašidly.“

Sem tam utrousil někdo z toho shromáždění špetičku strachu a po těch drobtech vám Barbucha jel jako divý. Za chvíli se spravil a byl tlust'oučký a silný jako pořádný psíček. Měl to také Kuba v plánu? Snad ano; smál se aspoň z plna hrdla, a kdykoliv strašidlo povyroستlo, plácal je po zadečku říkáje: „Jen houšť, jen houšť!“ Kubula se přitom měl rovněž dobře; vystrkoval tlapičky a slízl leckterý koláč a mnoho krajíců se sádlem. Hudroval, tahal holky za sukně a kluky za kalhoty; byla s ním psina a namoutě, že nescházelo dobré vůle pustit všechny provinilce na svobodu!

Mezi diváky se však potloukal dráb a měl, jak se říká, oči na stopkách. Kratochvíle a všelijaká vyražení trvala až do třetí hodiny. Tu však přišel obecní bubeník a jal se bubnovati, svolávaje radu a soud.

Když soud, tak soud! Jakáž pomoc. Obžalovaní měli býti spoutáni. Kuba Kubikula se nebránil, ale medvědovi a strašidlu to nebylo jedno. Ti se ošívali, ti ohrnovali nosy! Ale nic naplat, přišel rychtář, zavolali na pomoc kostelníka a svázali ty dva drobečky, jako nedlouho potom loupežníka Babinského.

Šli k rychtě. Dědkové, výrostci, děti s vlhkým nosíkem, baby, mužští v nejlepších letech, mladé, mladičké i přistárlé ženské, neviňátka, darebové, jeden nebojsa a patnáct strašpytlů, krátce celá vesnice, jak leží a běží, celá vesnice i s psíčky, kteří mají zatočenou oháňku, i s těmi, kteří ji drží vzhůru, i s těmi, kteří ji mají, žel, uťatou. Šli nekvapíce a poslední ze všech kráčel kocour pošvihávaje ocasem z boku na bok. Rychtářka spráskla rukama nad hlavou, když je viděla, a řekla velmi výmluvně, že je rychtář osel a radní že jsou oslové.

„Copak se takový zástup vejde do světnice!“ povídá a přirazí jim dveře před nosem. „Jděte si se svými hloupostmi na náves.“

Lidé ve Vařečkách a Hrcích říkali, že nebyla nikdy předtím ani přísná, ani zvlášť hubatá a že se dnes osopila na rychtáře jen proto, že držela Kubovi a jeho strašidlu palec.

Tehdy byla rychtářka opravdu nesvá. Bála se o Marjánku a nedala ji z ruky. Když soud odváděl medvědáře a jeho zvířata, vyšla s ní na zápraží, a tak se stalo, že maličká uviděla Barbuchu. Jak ho zhlédla, dala se do křiku a natahovala po něm ručičky. Ach, jakkoliv neuměla doposud mluvit, dala tak výrazně najevo svoji vůli jíti za ním, že jí to paní nemohla odepřítí.

Soudcové a obžalovaní a zástup šel a šel, až se zastavil uprostřed návsi. Ale uprostřed návsi byl rybník. Zastavili se tedy na zamrzlém rybníce.

Rychtář Randa si na hovory a na veřejné řeči právě nepotrpěl, a tak měl slovo starý Burdaburděra. Ach ouvej, to byl předříkávač na poutích a metr na kluky a metr na poutníčky! Ta stará liška měla přenáravnou hlavu, větší než dvě měchuřiny a dva hrášky. Když Burdaburděra mluví, vstrčí si bradu do šátku na krku a přivře oči. Hle, již to provedl, již se naplnila všechna pravidla, již má pravičku za řadry a druhou rukou se drbe za ušima.

„Pěkně vás vítám do rady, sousedé, sedněte si, jak můžete, ale protože jsme na zamrzlém rybníce, tak vám to neradím. Abych tak řekl, mám vám říci, že mi řekl rychtář, abych řekl, že se teď děje po vsích zhouba a spuštění lidu. Že sem zavítal medvěďák a že ho rychtář viděl tropiti se strašidly neúctu k ouřadu, když dostal dvě žihadla jen to vrzlo, až zpuchnul jen to vrzlo jako potáč. To není pro smích, kdo neví, jak to bolí, ať se tomu nediví, že je to bolest jako píchnutí šídlem. Kdyby to bylo do zadnice, ale do huby je to dvakrát takové! Povídal rychtář, že my si to nemůžeme poshovět, jako mít s tím trpělivost, aby našeho rychtáře strašidlo zranilo do huby, když jsou strašidla zakázána. Vono o všechno pryč chodí po vsi a nemá to být! A most se taky nesmí kazit, ani žduchat do sloupku, aby to všechno skeclo na zem a rychtář dřep, až mu sletěla čepice. A pro smích také bylo moc lidí zavřenejch, až se z nich kouřilo, a pro vysmívání. Protože to není všechno, když někdo klopejtne anebo si sedne vedle. To nemusí bejt zrovna blázen nebo trumbera. Jako je náš rychtář v tom taky nevinně. Protože, co von dělal, když je spravedlivej a dává dobrej příklad hlavně dětem. A ty děti jsou samé skotačení a nezdoza, ale napást krávu a nasekat kopřivy anebo něco přinést, to je řečí a pitomejch vejmluv a člověk se dopálí. A to já vám povídám, že se potom neznám a že vám jich nabouchám na chrám páně svatýho Bouchala. Jednu sem a jednu tam, na to já už nekoukám! To já jsem zase tentononc tentononcovatej.“

„Dost, dost, dost, strýce, co jste se tak rozjel,“ křičeli na předříkávače sedláci, „nechte toho, nebo na naši kuši přijdeme o uši.“

Jedni se řehtali a druzí byli dojati tak vzácnou výmluvností a říkali si plácající se do steh, že to ten chlapík někam dotáhne. Škoda, že žil Burdaburděra tak dávno, byla by s ním dnes pěkná vyrazení v zemědělském rozhlase od dvanácté do třinácté.

Když skončil, nerozhostilo se ticho, jak byste očekávali, ale nastal přenáramný hluk a křik a tleskání. Malí kluci křičeli: Hurá, a vem to, strýce, ještě jednou, začni od začátku a pěkně od podlahy. Holky ječely, maminky škytaly, tátové se dali do kaše a všem bylo tuze veselo.

Tu se Kuba Kubikula rozhlédl po vzácném shromáždění a shledav, že je jen maličko těch, kteří si zachovali vážnost, a že se nekaboní, leda nějaká vizuna a soused se zkaženými játry, mrkl na Kubulu a náš drahoušek mu dobře porozuměl. Jal se prováděti kejkle a dělal broučka a poustevníka a vše, co rozkmitá bránici tak, že se lidé chechtají, až padnou na záda. Zvonil svými pouty a Kuba rovněž zvonil pouty. Jeden se pohyboval vpřed a druhý dozadu. Skákali proti sobě, uchvacovali se v pase, kvičeli, rejčili, metali kotrmelce, vrtěli se jako na obrtlíku, otáčeli se neslýchanou rychlostí kolem vlastní osy, křepčili, funěli a skotačili. Břink, najednou vám letí Kubulův řetízek k nohám pana rychtáře a břink! želízka medvědářova dopadnou někam do sněhu.

Jaképak soudy, jaképak tahanice s těmito veselými chlapíky, pust'te je, ať jdou spánembohem či ke všem čertům!

Bah, to se snadno řekne, ale co udělá rychtář?

Ukazuje drábovi, aby tentočky chytil medvěda i medvědáře. A dráb poslechne. Již letí, jako v čítankách létal Jaroslav ze Šternberka na Tatary. Plane mu nos a vlají mu šosy. Jak si to šupajdí, jak si to hrne! Pánbůh s námi, kdyby se mu to tak povedlo!

Což však nebyli naši přátelé tři? Což je Barbucha takový budižkničemu, aby se díval na tu honičku jako omoklý kohoutek? Ha, což se nevyzná v tlačenici?

O ano, ano, ano! Plivl si na tlapky, vyvlékl se z pout a horempádem za panem drábem. Ten mu foukne žihadlo, ten mu je vsolí! Jak ho dohonil, nastal tanec. Dráb a Barbucha byli v jednom klubíčku. Strašidlo se dopálilo a z toho vzešel čmoud a zápach přihořívajícího lesa. Jen tak tak, že tato okolnost nezkazila Kubulovi dobrý rozmar. Divákům toho bylo také trochu mnoho, neboť dvě paňmaminky onemocněly ze smíchu, a baba zaříkávačka nahnala všem strach řkouc, že smějící se tak nemírně, přetrhly si smíchovou žilku. Několik rozšafných lidiček pozdvihlo hlavy a bylo dobře slyšeti, jak opakují:

„Tohle je mi nějaký soud! Kozla starého, kde jsou ty časy, kdy jsme si věc vyrovnali pořádným štulcem sami. Ano, ano, náš rychtář stojí za babku a nebýt Burdyburděry, tak se věru ani nehne.“

To říkali ovšem lidé z Vařeček. Naštěstí byli sousedé z druhého břehu řeky Kachničky jiného mínění a jali se je opravovat, pokřikující vhodná úsloví, jako jsou tato: Až ráno, až pojede Praha kolem, až se na to vyspíme, až naprší a uschne!

Vedle toho hulákali říkačky méně vhodné, ale z těch se nezachovala leč jediná a ta zní takto: Dejte si Burduburděru za sklo.

Za tohoto poplašného volání se shromáždění rozdělilo na dva tábory. Obyvatelé Vařeček se shlukli na levém břehu rybníka a ti, kdož sídlili v Hrcích, se srazili na břehu pravém, blíže k vrbinám. Někjaký pošetilec, aby ho husa kopl, uhnětl sněhovou kouli. Stalo se to zajisté ze špatného vnuknutí, ale jakkoliv bylo vnuknutí špatné, koule přece zasáhla svůj cíl velmi dobře. Předříkávač ji dostal rovnou do nosu. Teď se vám rozpoutal boj a takového boje není pamětníka. Koule fičely a pleskaly a sypaly se, až se vyrobil mráz dvakrát takový, než byl předtím. Vzápětí však stoupla rtuť v teploměrech a dostavilo se nenadálé oteplení, neboť třením a nárazy vzniká teplo.

Možná, že by se byli občané z Vařeček a občané z Hrců utopili, neboť led na rybníce již praskal. Možná, že by se byli zasypali sněhem a všichni bídne zahynuli zadušením či nedostatkem potravy, ale Barbucha, Kubula a Kuba Kubikula našli překrásnou klouzačku, jež vedla napříč rybníka. Tuto podivuhodnou dráhu vytvořila v líbezně shodě děťátka z Vařeček i z Hrců a užívala jí všechna okolní mládež. Byla to klouzačka nad klouzačky. Kubula jel toho večera po ní první, ale jel s takovou dovedností v dřepu a po jedné tlapce, že

se zmocnila libost všech, kdo na něho patřili. Medvědáři to již tak nešlo a Barbucha se natáhl, neboť jeho nohy byly kouřové a příliš si zachovaly vlastnosti ohně. Rozhřívaly led. Tak se stalo, že pozornost bojovníků byla rozptýlena a že si leželi v pačesech už jen ti, kdož měli vlastní účet.

Tito ukrutníci stáli již po pás v hromadách sněhu, kouleli očima a křičeli jako d'asi:

„Fikni mu ji! Přišij mu jednu na ucho! Zalep mu pusinku! Sekni mu ji za krk!“

Kubula chtěl ony nerozvážlivce upoutati svým uměním a kroužil na klouzačce jako blázeček. Nad ním se klenulo kulobití podobno dvanácteronásobné duze. Ach, ach, ach! To to bylo krásné! Ale právě v nejlepším se příkradl za Kubulu dráb a chňap! držel ho za kožíšek.

Proč jste, kluci, včas neutekli? Teď začne rychtář znova a kdoví, jak to dopadne.

Dobře! V tu chvíličku přišla právě Lízinka z Houbyhoubiček. Lízinka a s ní dva její bratříčkové a starší sestřička Apolenka.

Kde se tu vzali?

Božítku, kde by se vzali? Což Lízinka nemyslela již od rána na své kamarády? Sotva Barbucha odešel, trápila maminku, aby jí dovolila jít do Vařeček a Hrců za medvědem. Kovářka, toť se ví, řekla, že ne, ale když viděla Lízu, jak větší hlavu a jak je jí do pláče, nakonec povolila.

„Víte co, děti,“ řekla, když položily lžice, „dojdete mi do Vařeček a Hrců nakupovat. Potřebujeme trošičku cukru a trošičku mouky. Až nakoupíte, můžete se podívat po našem nocleháři.“

Děti byly hned na nohách a hned ve větru. Sotva se s maminkou rozloučily.

Do Vařeček a Hrců je z Houbyhoubiček krásná cesta.

Jakže? Vždyť Kuba Kubíkula šel houštinou a stráněmi, kudy ho čert nesl. Což to tady v kraji nezná?

Zná to, zná cestu velmi dobře, ale Kubíkula ráčí chodit jen po lesích.

Když došly děti k rybníku, obrátilo se právě medvědovo štěstí a urputný dráb jej chytil za rameno. Líza se lekla, otevřela pěstičku se čtyrákem a peníz se zakutálel do sněhu. Vzápětí tudy přešli nějací lidé a zašlapali jej. Líza toho ani nezpозorovala. Vstoupila na led, a klouzajíc se a utíkajíc, křičela na Kubíkulu a jeho soudruhy:

„Medvěde, ty chlupáči, to jsem já! Jdeme vás vysvobodit! Apolena a naši kluci jsou se mnou a mají pod kabátem šavli!“

V drábovi to hrklo, když uslyšel o šavli. Ale nic naplat, byl to dráb a ten musí poslouchat, třeba mu šlo o hlavu. Líza si jej změřila a spustila na něho hned hurtem:

„Strejčku, co z toho máte, že nechcete pustit medvídko proběhnout? Nedělejte to! Naši kluci chodí s vašimi do školy a já sedím s vaší Bětou v jedné lavici.“

Zatím se přišoural Toník a za Toníkem málem celá škola.

„Kdybyste viděl,“ povídá opět Líza, „jak umí Kubíkula dělat broučka! Jemine, to je krása! Já vám ukážu, jak to dělá, chcete?“

Řekla to a jala se otáčeti na ledě, příkrčila se, broukala a napodobila vše, co před chvílí dělal medvěd. To vám bylo smíchu! Líza nic nedovedla! Nešika, sotvaže se obrátila, již ležela na zemi. A sotva vstala, bác! je znovu na hromadě. Dráb se trošičku ušklíbl, věru, zdržoval se dost dlouho, ale nakonec ho to přece přemohlo a chechtal se, až změnil dvakrát barvu. Tu vytáhli kovářovi kluci své dřevěné šavle a z ničeho nic začali píchat drába do břicha. Pichy, pichy, pichy! Naštěstí byl ten strejda lechtivý a nic jej neuvádělo tak do vytržení a nic mu nepůsobilo takovou rozkoš jako mírné ťafky a žďuchance do mezižebří. Rozřehtal se, až mu tekly slzy, a křičel: „Už dost, už dost, už dost!“ Ten chlapík měl tak silný hlas, že se to rozléhalo až k pohraničním horám.

Rychtářovi bylo po chvíli nápadné, proč se dráb dal do smíchu a proč tak huláká. Nechal pranice a šel se podívat, co se děje. Za rychtářem odběhl předříkávač Burdaburděra a za nimi se začali trousit jejich přívrženci a vyznavači jejich rozumu. Sbíhali na led a za chvíli vám nezbyla ve vojště rychtářském ani živá duše a ve vojště mudrce Burdyburděry nezůstala ani noha.

Jak se říkává, boj byl dobojován, nebo nebyl dobojován, ale zrušen a zapomenut. Občané si asi řekli, že je sice dobré pohnouti údy ve veselé rvanici, ale že je bláhové nepřestati v pravý čas. Bylo jim pěkně teplo a kouřilo se jim z hlavy, proč by, prosím vás, se dále ostřelovali sněhovými koulemi? Nechali toho a učinili věru dobře, neboť je čekala podívaná nad jiné líbeznější a veselejší.

Líza a Kubula, kovářovi kluci s Kubou Kubikulou a Barbucha ve společnosti maličkého psíčka, jenž se s nimi spřátelil, vyváděli na ledě takové povedené kousky, že těm, kdo je viděli, usedalo libostí srdce. Začalo to obyčejnou honičkou, ale dříve než se všichni vystřídali, začla Lízinka sypat z rukávu všelijaké výmysly a všelijaké třesky plesky. Ti ostatní se chovali podle toho, co právě říkala, a tak vám vzniklo jakési divadlo, v němž sice nebylo za mák rozumu, ale v němž zato bylo plno smíchu. Podobalo se, že někdo dal drábovi na tabák. Či je vám snazší uvěřiti, že víla z pohádky mu obrátila mysl a vdmychla mu dobré mínění o dětech a o medvědech?

Snad ano, snad ne, avšak ti, kteří viděli, jak je proměněný a jak dokonale se nepodobá sám sobě, věřili, že se obrátil jen pro sám půvab malých dětí a malých štěňátek.

Kluci jej píchali do žeber a do zadnice a on se chechtal! Krindapána, ti by si to jindy slízli! A vidíte, dnes je tady rychtář, dívá se na něho celá vesnice, ale milý dráb nehne ani prstem, ba dělá sám všelijaké šprýmy.

Zdá se, že si Lízinka vymyslela prastarou hru. Medvěd Kubula je jako zakletá princezna, dráb je zlý čaroděj a opět drak, neboť, propáníčka, děti nejsou tak maloduché, aby nevěděly, že nesejde na drobné nesrovnalosti, jestliže si chceme hrát.

Na Barbuchu se nedostala slušná úloha, a tak se musil spokojiti s chuděrou žebráckém všude tam, kde se nehodilo do hry strašidlo. Kluci kovářovi hráli rytíře a to se jim nesmírně hodilo, neboť měli šavle a přece jen si trošku zchladili žáhu.

Lízinka napovídala všem, co mají říci; ach, té holce jela pusinka! Zato medvěd a kluci, jděte s takovými herci! Mluví, jako kdyby měli pod jazykem ořech! Avšak čím je divadlo méně dokonalé a čím jsou kluci medvědovitější a čím je Kubula klukovštější, tím více se věc líbí divákům. Řehtají se. Pantátové z Vařeček mají hlavy na ramenech pantátů z Hrců. Pomíchali se jako hrách a popel v ošatce Popel-ině, tisknou si ruce, běrou se kolem pasu, žduchají do sebe a říkají si: „To jsou vybrané nesmysly, starouši, he?“

„Nu toť,“ odpovídá druhý utíraje si vousiska plná jinovatky, „nu toť, ale že to těm fakanům sluší, co?“

„Na mou duši a na psí uši, podívejte se, jak Lízinka otvírá krásně hubu. A ten culíček a ty červené prstíčky!“ V takových hovorech utíkal čas.

Již nadešel soumrak. Všichni, kdo byli na rybníce, se smáli. Ovšem rychtář se ještě ošival, nebylo mu dost dobré, aby se spokojil tak laciným výkupným a přijal na místě soudu špetičku veselosti.

Tu k němu přišli dva sedláci a dva chalupníci, dvě baby a dvě mladé holky, dva oráči a dva kramáři, jeden hostinský a kostelník v zastoupení duchovenstva, a ti lidé k němu mluvili, vkládajíce do svých řečí prostomyslnou moudrost.

„Milý rychtáři,“ pravili, „vidíme, že se škaredíš a že se ti nechce smát. My víme, že je to náramně těžká věc býti rychtářem a že se neobejdeš bez přísnosti, ale, můj ty Tondo kolenatej, obejdi ji pro tentokrát! Nech toho práva, nech té důstojnosti, svlékni to a my ti z těch vzácných vlastností naděláme strašáků, nebo je rozřežeme do řezanky, nebo jimi nakrmíme husáky. My jsme se ti, brachu, posmívali, a ty jsi byl takové dobrotisko, že jsi to nepoznal. Táto, táto, Vařečky a Hrnce se vždycky dobře shodly. Sedl jsi nám na lep. Chodil jsi po mostě pro naše vyražení. Ach, ouvej, předstírali jsme lítost, když ses vzdaloval od našeho břehu, a když jsi odcházel z Vařeček, činili sousedé totéž, co jsme dříve činili my. To bývala krásná poledne a ještě teď nás bolí břicho od smíchu.* Ale nic ve zlém, pantáto,

začneme dělat dobrotu, bude zas dobře! Ten sakulentský most vám děti shodily, hod' tu rychtářskou čepici za ním na led. Dej medvědáři spropitné a Kubulovi králíka. Na naši duši, ti kluci jsou dočista hodní a neudělali nic zlého.“

Rychtář se zapýřil, když to slyšel, a bylo mu tak nevýslovně hanba, že nevěděl, kam má dát oči. Červenal se, a tu k němu přišly jeho dětičky, nesouce v náručí maličkou Marjánku. Marjánka držela v ruce řetízek a na řetízku byl uvázán Kubula a s Kubulou se vedla Lízinka a za Lízinkou šel Barbucha a za Barbuchou dvacet kluků a dvacet tři holek a tolikéž dědečků a tolikéž babiček. Marjánka natahovala na medvěda ruce a na tátu rovněž. Co měl rychtář dělat? Trochu se upejpal, ale nakonec povídá:

„Nu, zdraví se smáli, zdraví zvažněli. Jsem s vámi zajedno. Chochocho, chichichi, dlouho se vám to dařilo, ale už se vám to nepodaří. Teď si dám pozor, vy filutové!“

K té slávě se připletla paní rychtářka a dala pantátovi za to slibování a za to, že všem odpustil, pěknou hubičku.

To bylo krásné, to bylo jistě v pořádku, ale najednou z čistá jasna se Lízinka rozplakala a pláče a naříká a pláče. Podobalo se, že se dal právě o půlnoci do zpěvu kohout, či líbí-li se vám lépe sýček než kokrháč, že v pravé poledne spustil kulich. Chudinečka Líza, vzpomněla si, že jde do Vařeček a Hrců nakupovat a sháněla se po penězích. Žel, čtyrák byl v prachu. Sousedé, kteří stáli nejbliže, vzali holčičku za ruku a utírali jí slzičky.

„Neplač, miláčku, přestaň, jářku, že si vyvrátíš nosíček!“

Dali jí kopolu dobrých rad. Jakýsi rozšafa se nad tím zamyslel a povídá: „Což o to, rada sem a rada tam, ale tobě jde přec o čtyrák! Zde je, zde je! Vysolil jsem jej, protože se bez něho obejdu snáze než ty.“

Řka to, vzal do zaječích a byl by upláchl. Kubula se však za ním pustil, dohonil ho, skočil mu na záda, a přidržuje se knoflíků nad šosy, vylezl mu na krk. Lidé draží, to vám bylo díky a olizování. Kubula sázel sedlákovu hubičku za hubičkou a mlaskal přitom jako tatrmánkové, kteří jídávají ručičkami. Sedlák toho měl brzy dost a setřásl medvěda na zem.

Nu, ať ho shodil, dobrý příklad byl dán a Kuba Kubikula se shání již po misce. Snad se utrhne ještě někomu ruka.

Dejte se, pánové, oblomit, zatřeste měšcem, klopte nějaký ten čtyráček, nebo dvouček, nebo troníček, nebo, propánaboha, aspoň buchtu!

Ale ano, s těmi lidmi je dobré pořízení. Kde je jaký pantáta, každý se ošívá, každý se šacuje a každý vyloví ze svého váčku nějaký měďáček. Zaplat' pánbůh, že už je jich plná miska, a rychtář k nim ještě přidává dva stříbrňáky. Byla to hrůza peněz, ale Líza nepřestávala plakat a chtěla svůj čtyrák.

„Nechte si,“ povídá, „co je vaše, a pomozte mi hledat, co jsem ztratila.“

A krindapána, to se to hraje, to se to poplakává, to se to vypravuje, vždyť je už večer!

Maminky mají strach a tátové se dívají na hodiny. Honem domů, honem k večeři, nebo si pro vás přijdou s metlou!

Již jsou na cestě, již jsou v Houbyhoubičkách, již jsou u rybníka.

Našemu vypravování jest se však starati jenom o kováře a o kovářku. Nuže, sem s ním, kdepak je?

Stojí na hrázi a pošvihává si proutkem po holínkách. Vidí Kubu Kubikulu, medvěda a plačící Lízu, vyptá se, co a jak, a jde k nim.

„Milí sousedé,“ pravil, obrácen k strýcům a tetám, „vemte si své penízky pěkně zpátky. My u nás nejsme tak pyšní, abychom nevzali o koledě nebo na svůj svátek nějaký dáreček, ale proč dáváte dětem peníze? Nechte si to!“

„Dobrá, dobrá,“ odpověděl rychtář; „nedáváme Líze ani zlámanou grešli, miska je Kubulova!“

Kovář se uklonil na znamení, že je vše v pořádku, a chtěl si odvésti Lízu domů. To ovšem nešlo jen tak zhora. Kubula to zpozoroval a vrhl se holčičce skokem kolem krku. Hrnul se jako velká voda a převrhl misku s penězi. Rychtář s drábem a s kovářovými kluky měli hezkou chvíli co dělat, než je sesbírali. Dráb bručel, ale nikdo na to nedal. Lidé se dívali na děti a na medvěda a na strašidlo a bylo jim trochu líto, že má příhoda tak smutný konec.

Rozloučení a opět rozloučení! To to na ně trhlo.

Kubula stkal a Barbucha vřeštěl, Líza objímala medvěda a Marjánka div že neudusila strašidlo, a tak, co konala prvá dvojice horlivě, konala druhá dvakrát horlivěji.

Tklivé výjevy jdou lidem mnohem méně pod vousy než veselí a smích, a tak se začali sousedé rozcházet. Někteří říkali, že to není zdravé líbat se se zvířaty a že se zašlo příliš daleko. Snad měli pravdu, ale dětem by se mnohem lépe líbilo, aby se Kuba Kubikula i s medvědem vrátil do Houbyhoubiček.

A stalo se to! Rychtář se sám za to přimlouval.

„Jářku,“ povídá kovářovi, „co je od sebe rozháníš? Co tě na tom pálí? Z medvěda bude jednou pořádný člověk. Mluví, jako když tiskne, a v tlapkách má takový cit, že by od hodiny mohl navlékati krejčímu jehly. Dej ho do školy! Ať z něho něco je!“

„A kampak dáme Kubu?“ otázal se mistr.

„Kuba,“ řekl rychtář, „má nejvyšší čas, aby se vyučil pořádnému řemeslu, jinak nám zkysne u té tulácké živnosti a zemře se řetízkem v ruce jako jeho táta.“

Všichni rychtáři mají od přírody pífků na tuláčky; odpusťte chlapíkovi z Vařeček a Hrců, že tak špatně mluvil o stavu, který se dětem líbí více než stav prokuristů či odborových přednostů. Odpusťte mu to a poslechněte si, co povídá dále:

„Koupíme mu pár pořádných bot, něco může nosit po tvých dětech a něco po našem Honzovi. Božíčku, na nějaké záplatě přece nesejde. Nu, nemám pravdu?“

„Ale máte, máte!“ odpovídá kovář, „jenže se vám Kuba Kubikula do těch kalhot nevejde. Je mu, panečku, osmnáct let!“

„Eh,“ děl opět mistr, „kdopak mluví o Kubovi; cožpak neříkám za každým druhým slovem Kubula?“

Ó jemine, ó jemine! Ti kluci měli tak podobná jména, aby se v tom čert vyznal! Ale nakonec si přece tátové porozuměli. Kuba Kubikula se vyučí kovářství a Kubula bude chodit do školy. Basta!

A teď, děti, hajdy domů! Mistr vzal medvěda a svoji holčičku za ruce a chtěl odejít. Sotva však udělal krok, dal se do pláče Barbucha a medvěd s medvěďárem, že od něho nepůjdou a nepůjdou.

„Mistře a rychtáři,“ pravilo medvědí strašidlo, „přišel jsem na svět narychlo. Moji přátelé mě udělali jen tak halabala ze strachu a z výmyslů. To není žádný život; podívejte se na ty nohy a na moje kouřové chloupky! No, mohu v tom chodit? Prosím vás, pošlete mě do nějaké nemocnice nebo do školy pro strašidla, ať je ze mne také něco slušného.“

„A to se podívejme,“ odpověděl nato Kuba Kubikula, „ty nevděčníku nevděčná, my jsme si tě vymyslili a ty teď s námi nechceš nic mít?“

„Nechci nic mít se strašením. Kdopak na to dnes dá svého kluka? Co je to za řemeslo? Ještě za sto let se mi budou děti smát.“

Barbucha opakoval tak dlouho, že chce, aby jej přejinačili, až zavolali Burduburděru, o němž se vypravuje, že uměl trochu čarovat. Burduburděra slíbil, že udělá, co bude moci. Rychtář mu za to dal stříbrňák. Potom se všichni s Barbuchou rozloučili a pomohli jej svázat do kapesníku. Marjánka křičela až hrůza.

Co nám na světě zbývá, když je nám smutno? Spustíme tureckou a při té hudbě nám okřeje srdce. Jen víc, jen víc, Marjánko!

Naši přátelé došli do Houbyhoubiček již za první tmy a vypravovali si lepší věci, než jsou pohádky o strašidlech. Měli se rádi. Kubula chodil do školy, dostal kalhoty, ale dříve byl umyt a vykoupán a vydrhnut a vypařen a vydrbán a vymydlen a vyvískán a vyčesán. To bylo trápení! Lízinka si musila zavázat uši. Kubulův nárek ji měl k tomu, aby plakala zároveň s ním.

Na druhý týden šel kovářský učedník Kuba Kubikula do Vařeček a Hrnců, aby vzal míru na most. Sousedé si řekli, že vystaví něco pořádného, žádnou rachotinu, kterou by mohl kdejaký kluk shodit, ale most nad mosty, most jako řemen, most ze železa! Takovýhle! Pane, to bude pro mistra dobrá práce, na to věru potřebuje učedníka. Když Kuba přišel k řece Kachniče, dal se hned do práce. Měřil, a když doměřil, shledal, že bude stavba dlouhá devadesát jeden loket, sedm stop, tři palce a devět vlásků. Byl rád, že to tak dobře ví, a opakoval si ta čísla, aby je nezapomněl. Najednou však se mu šustne něco u nohy a náramně rychle to spustí: „Bar, bar, bar!“

Můj ty světe, to je Barbucha! Barbucha, který se stal přízní předříkávačů a zaříkávačů psíkem pudlíkem.

Učedník jej hned nepoznal, neboť Barbucha byl prvý pes svého druhu. Před ním se vědělo starého čerta o pudlech, a tak není divu, že se i trošičku polekal. Lekl se a zapomněl, kolik naměřil loket a kolik vlásků. Z toho shledání byla ovšem veliká radost. Barbucha se dal do řeči a vyložil, co a jak. Mluvil, či štěkal? Lidičky, to vám byl hlas, to bylo vypravování! Kuba Kubikula rozuměl sotva desátému slovu. Teprve když se ti dva vrátili do Houbyhoubiček a když si vzala Líza Barbuchu na klín, teprve tehdy se dozvěděli příhody, které strašidlo potkalo. Jakže, dozvěděli? Ach nikoli, jen tak na půl úst, jen zpola, jen z malé části. Barbuchovi nikdo jasně nerozuměl, jen malé děti, a ty jsou pleskalové a semelou páté přes deváté.

Burdaburděra prý rozkázal strašidlu, aby dýchalo do sáčku od mouky, a když byl plný jeho strašidelného dechu a když byl napěchován jako balónek, spálil jej nad ohněm. Potom prý zarazil Barbuchovi doprostřed čela psí chloupek. Někteří nevěřící Tomášové vykládají, že je to práce navýsost obtížná, ba nemožná. Líza však tomu věřila. Proč ne? Vezměte zvířecí chloupek a do druhé ruky špendlíček právě za hrot. Nyní si odhadněte přesný střed čela. Jestliže jste to vykonali dobře, není nic snazšího, než několikerým přiklepnutím špendlíkovou

hlavičkou na horní koneček chloupku vpraviti jej do vnitra lbi. Počínajíce si takto, můžete snadninko proměnití kočku na psíka či kobytku na oslici. Nesejde na ničem, leč abyste měli po ruce chloupek toho zvířátka, v něž chcete druhého tvora proměnití, a abyste si vedli tak jako Burdaburděra.

Barbucha takto proměněný si však přece zachoval své náklonnosti. Běhal za Lízou a za Kubou a za Marjánkou a za Kubulou. Byl chuděra věčně na cestách. Tu uháněl do Houbyhoubiček, tu do Vařeček a Hrců. Div že nepřišel o nožičky. Kéž by to byl raději nečinil! Odtud jsou všichni pudlové, jejichž plemeno a rod od něho pochází, toulaví.

To je konec pohádky o vymyšleném strašidlu. Nenene, není! Jakpak se Kubula učil?

Ale nestálo to za mnoho, měl trojku ze psaní.

A co je s tou povídačkou o Míšovi, který ztratil své chloupky? To jsou náramné nesmysly, jdětež, kdopak by tomu věřil!